

HYVINKÄÄ *h*

Arviointikertomus 2023

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta 7.5.2024

Sisällys

Tiivistelmä	3
Tarkastuslautakaunnan arviointityö	6
Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta.....	6
Tarkastuslautakunnan kokoonpano.....	9
Vuoden 2023 arviointikohteet ja arviointikertomus.....	9
Tilintarkastus.....	10
Sitovien toiminnan tavoitteiden arviointi	11
Yhteenvedo tavoitteiden toteutumisesta.....	13
Yksittäisten valtuustotason tavoitteiden arviointia.....	14
Talouden toteutuminen	18
Valtuustoon nähden sitovien erien toteutuminen.....	18
Talouden tunnuslukujen vertailua verrokkikuntiin.....	21
Suosittelujen jälkiseuranta	23
Meidän Hyvinkää -kärkihanke	28
Arvioinnin kohde.....	28
Kärkihankkeelle asetettujen tavoitteiden toteutuminen.....	29
Pelikirjan mukainen yhteistyö.....	30
Hyvinkään ekologinen kestävyys ja kestävä kehitys	32
Arvioinnin rajaaminen.....	34
Pelikirjan linjaukset ja niiden toteuttaminen käytännössä.....	34
Ilmastossa tapahtuvien muutosten huomiointi infrastruktuurissa ja kaupunkirakenteessa.....	50
Muita havaintoja.....	52
Nuorisopalvelujen toiminta ja nuorten hyvinvointi	54
Talousarviossa 2023 asetetut tavoitteet.....	57
Nuorisopalveluiden eri toimintamuodot.....	60
Nuorisopalveluiden yhteistyötahot.....	68
Nuorisotilatoimintaan osallistuville nuorille toteutetun kyselyn tulokset.....	69
Nuorisovaltuusto.....	70
Nuorten hyvinvointi.....	73
Kaupungin henkilöstön työhyvinvointi	80
Arvioinnin kohde.....	81
Henkilöstöä koskevat tavoitteet talousarviossa 2023.....	82
Henkilöstön työhyvinvointi.....	84
Pihkalan pesäpallostadionin ajantasaistaminen	93
Arvioinnin kohde.....	93
Hankkeen kustannukset ja aikataulu.....	93
Hankkeen tuomat muutokset pesäpallostadionille.....	94
Hyvinkään kaupungin omistajaohjauksen toimivuus	95
Arvioinnin kohde.....	96
Omistajaohjauksista määrittelevät säännöt.....	96
Muut omistajaohjauksen keinot.....	97
Tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	100
Hyvinkään Lämpövoima Oy.....	100
Hyvinkään Vuokra-asunnot Oy.....	104
Hyvinkään Villatehdas Oy.....	108

Kuvat: Hyvinkään kaupungin viestintäyksikkö, nuorisopalvelut, Hyvinkään Lämpövoima Oy, Hyvinkään Vuokra-asunnot Oy, Hyria koulutus Oy, Merja Peltomäki, © Hyvinkään kaupunki

Tiivistelmä

Toiminnan tavoitteiden toteutuksessa jäi parantamisen varaa

Kaupunginvaltuusto oli asettanut vuoden 2023 talousarviossa sitovia toiminnan tavoitteita yhteensä 17. Tarkastuslautakunnan arvioinnin mukaan niistä toteutui seitsemän eli 41 %. Lisäksi kahden tavoitteen kohdalla päästiin lähelle tavoitetasoa. On myönteistä, että strategisesti tärkeä päämäärä kaupungin maavarannon kasvattamisesta elinkeino- ja yritystoiminnan tarpeisiin saavutettiin. Sen sijaan toinen strategisesti tärkeä kohde, keskusta-alueen kehittämissuunnitelman toimeenpano, jäi jälleen kerran toteutumatta.

Neljälle merkittävimmälle tytäryhteisölle asetetuista 20 tavoitteesta toteutui 14. Kahden tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida. Parhaiten tavoitteet saavuttivat Hyvinkään Lämpövoima Oy ja Hyvinkään Vuokra-asunnot Oy.

Talouden tavoitteet toteutuivat hyvin

Tilikauden tulos oli arvioitua oleellisesti parempi ja keskeiset talouden tunnusluvut olivat pääosin hyvällä tasolla. Valtuustoon nähden sitovat palvelualueiden toimintakatteet toteutuivat pääsääntöisesti budjetoitua paremmin. Kaupungin lainakanta pieneni kolmatta vuotta peräkkäin. Hyvinkäällä lainamäärä asukasta kohden oli vuoden 2023 lopussa oleellisesti pienempi kuin samassa kuntakokoluokassa olevissa Suomen kunnissa keskimäärin.

Kestävän talouden ohjelman mukaiset vuodelle 2023 kohdentuneet taloutta tasapainottavat toimet toteutuivat pääosin. Vuosina 2020–2023 toteutetuilla ohjelman mukaisilla taloutta kohentavilla toimilla on ollut merkittävä vaikutus kaupungin taloudellisen tilan myönteiseen kehitykseen.

Meidän Hyvinkää -kärkihanke on lähtenyt hyvin liikkeelle

Pelikirjan kärkihanketta on edistetty jo ensimmäisen toimintavuoden aikana useilla toimenpiteillä. Lähes kaikki vuodelle 2023 nimetyt toimenpiteet toteutuivat. Kärkihankkeen tavoitteiden toteutumisen seuranta on ollut tarkoituksenmukaista ja riittävää.

Kestävä kehitys näkyy kaikilla toimialoilla

Pelikirjan kestävän kehityksen periaatteet eivät ole jääneet vain teoreettiselle tasolle. Kaupunki on mm. osallistunut energiansäästötoimenpiteisiin, tukenut ympäristöystävällisyyttä ja vastuullisuutta hankinnoissa, tukenut kestävää kehitystä sekä kaavoituksellisin keinoin että pohjavesien suojelussa sekä rakennushankkeissa ja tapahtumien järjestämisessä. Lisäksi kaupunki on edistänyt ympäristötietoisuuden jakamista kuntalaisille ja yrityksille.

Kaupunki on tehnyt oikeanlaisia ja vaikuttavia toimenpiteitä energiankulutuksen vähentämiseksi. Tästä kertoo kaupungin energiansäästö tavoitteen saavuttaminen jo etuajassa.

Sen sijaan Hyvinkään tavoite kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä ei todennäköisesti toteudu. Pelkästään kaupungin omilla toimenpiteillä tavoitetta ei saavuteta, vaan se edellyttää myös valtakunnallisia toimia.

Hankintaohjeissa voisi huomioida nykyistä kattavammin, miten kilpailutus nostaa esiin tuotteen tai palvelun ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyden vaikutukset. Myös kestävä kehityksen kriteerit huomioiva tarjouspyyntömalli tukisi hankintojen kestävyttä.

Nuorisopalvelut tekee arvokasta työtä – varsinkin kun yhä enenevä määrä nuoria ei koe kuuluvansa yhteiskuntaan

Suurin osa hyvinkääläisistä nuorista voi hyvin ja he kokevat osallisuudentunnetta. Tarkastuslautakunta on kuitenkin huolestunut kehityskulusta, jonka mukaan yhä enenevä määrä nuoria ei koe kuuluvansa yhteiskuntaan. Nuorten yksinäisyys ja kaverittomuus on myös lisääntynyt korona-ajan jälkeen. Lisäksi nuorten kasvava väkivallan ja ilkeiden käyttäytymisten ja kyseisen kulttuurin ihannoiti on huolestuttavaa.

Nuorisopalvelut tekee monipuolista yhteistyötä koulujen ja useiden muiden tahojen kanssa. Moniammatillinen verkostomainen yhteistyö tuo lisäarvoa ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön ja varhaiseen tukeen, koska monesti ratkaisun löytäminen edellyttää useita näkökulmia ja eri aloja edustavien ammattilaisten yhteistyötä.

Nuorisotyöntekijät ovat hyvin ajan hermolla, sillä he ovat joustavasti muuttaneet toimintansa sisältöä ajan ilmiöihin sopivammaksi. Nuorisopalvelujen Hyvinkäällä järjestämä kerho- ja ohjaustoiminta on erittäin monipuolista. Toiminnan kautta nuoret kokevat osallisuuden tunnetta, saavat ystäviä ja kokevat olonsa turvallisiksi luotettavan aikuisen seurassa.

Hyvinvointialueen vastuulle siirtyneellä koulu- ja opiskelijaterveydenhuollolla on oma tärkeä roolinsa nuorten hyvinvoinnin tukijana. On huolestuttavaa, että noin puolet kouluterveyskyselyyn vastanneista nuorista kokee lääkärille pääsyn vaikeana. Lisäksi lakisääteiset lääkärin suorittamat terveystarkastukset eivät ole käytännössä toteutuneet lähes ollenkaan.

Nuorisovaltuustolla on Hyvinkäällä hyvät vaikutusmahdollisuudet nuorten näkökantojen esille tuomisessa päätöksenteossa. Tämän varmistavat nuorisovaltuuston edustus lautakunnissa ja kaupunginhallituksessa. Hyvinkää kuuluu siihen edistykselliseen 25 %:iin kunnista, joissa nuorisovaltuuston edustajilla on läsnäolo- ja puheoikeus kaupunginhallituksen kokouksissa.

Tarkastuslautakunta kaipaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen vaikuttavuutta mittaavia tavoitteita ja mittareita, joilla voitaisiin todentaa ennaltaehkäisevän toiminnan ja varhaisen tuen hyötyjä. Ne antaisivat konkreettista näyttöä työn vaikuttavuudesta.

Henkilöstölle on tarjolla työkykyä tukevia toimia, mutta osaa niistä hyödynnetään erittäin vähän

Kaupungin henkilöstön työkyvyttömyysoissaot ovat koronavuosien jälkeen laskeneet. Lisäksi sairauspoissaolopäivien määrät Hyvinkäällä ovat olleet viime vuosina pienemmät kuin kunta-alalla keskimäärin. Kielteistä on kuitenkin mielenterveysperusteisten poissaolojen kasvaminen. Kolmessa vuodessa kasvu on ollut 68 %. Vuonna 2023 kaupungin henkilöstön sairauspoissaoloista 20 % johtui mielenterveydellisistä syistä.

Kaupungilla työnantajana on käytössä henkilöstönsä työhyvinvointia tukevia toimia. Kuitenkin henkilöstö hyödyntää osaa niistä hyvin vähän. Esimerkiksi liikunta- ja kulttuuriedun käyttö on vähäistä. Siihen varmasti vaikuttaa edun pienuus sekä omavastuuosuus.

Huhtikuussa 2023 tehdyn työhyvinvointikyselyn mukaan enemmistö työntekijöistä kokee työnsä merkityksellisenä. Esihenkilö-alaiskeskustelun käyneistä valtaosa oli tyytyväinen keskustelun antiin. Lisäksi myönteistä on se, että pääosa henkilöstöstä uskaltaa tuoda omia ajatuksiaan ja ideoita esille työpaikallaan. Tämä kertoo työyhteisön hyvästä ja turvallisesta ilmapiiristä.

Henkilöstökyselyn tulosten mukaan ilmeni jonkin verran kehittämistä vaativia asioita. Osa henkilöstöstä kokee, että työn vaatimukset omiin voimavaroihin ja työkykyyn nähden eivät ole tasapainossa. Lisäksi osan mielestä ergonomisia ja terveydellisiä tekijöistä ei ole otettu riittävän hyvin huomioon työpaikalla. Työntekijät kaipasivat myös enemmän palautetta esihenkilöltä työssä suoriutumisestaan.

On tärkeää, että Hyvinkään kaupunki toteuttaa toimenpiteitä, joilla vahvistetaan henkilöstön pito- ja vetovoimaa. Osana tätä kaupungin on syytä tarkastella, ovatko henkilöstön työhyvinvointia tukevat seikat kilpailukykyisiä muihin kuntiin nähden. Jotta kaupunki voi todentaa houkuttelevuutensa työnantajana, sen on seurattava sitä mittavia indikaattoreita ja raportoitava niiden kehityksestä.

Omistajaohjaus on järjestetty tarkoituksenmukaisella tavalla

Konserniohjauksen edellyttämät omistajaohjauksen välineet ovat olemassa. Ohjeet ovat pääosin ajan tasalla, eivätkä ne ole ristiriidassa keskenään.

Vuoropuhelu erityisesti merkittävimpien tytäryhteisöjen kanssa on ollut aktiivista. Kyseisten yhteisöjen tavoitteiden ja ajankohtaisten asioiden seuranta on ollut säännöllistä.

Vuoden 2023 talousarvion tavoitteet neljälle merkittävimmälle tytäryhteisölle tukivat Pelikirjan päämääriä. Tavoitteet eivät olleet ristiriidassa yhteisöjen toiminnan tarkoituksen kanssa.

Kaupunki on järjestänyt tytäryhteisöjen hallitusten jäsenille hallitustyöskentelyä koskevia koulutuksia. Osallistuminen niihin on kuitenkin ollut vähäistä. On suositeltavaa, että tytäryhteisöjen hallitusten jäsenet veloitetaan vastaisuudessa osallistumaan kyseisiin koulutuksiin. On sekä yhtiön että omistajan etu, että hallituksen jäsenet tiedostavat omaan rooliinsa kuuluvat vastuut ja velvollisuudet.

Tarkastuslautakunnan arviointityö

Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta

Tarkastuslautakunta on ainoa lakisääteinen lautakunta ja se toimii suoraan kaupunginvaltuuston alaisena. Tarkastuslautakunnan toiminnasta ja tehtävistä säädetään kuntalaissa. Lisäksi Hyvinkään kaupungin hallintosääntö ohjaa lautakunnan toimintaa.

Kuntalain mukaiset tarkastuslautakunnan tehtävät:

Valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.

Arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Valmistelee kunnanhallitukselle esityksen tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunnan arviointityö linkittyy kaupunginvaltuuston ja -hallituksen toimintaan seuraavasti:

- lautakunta arvioi valtuuston hyväksymän Pelikirjan eli kaupunkistrategian toteutumista,
- lautakunta arvioi valtuuston asettamien talousarviotavoitteiden toteutumista, jossa oleellisena tietolähteenä on hallituksen hyväksymä tilinpäätös ja toimintakertomus,
- lautakunta esittää vuosittain arviointinsa tulokset valtuustolle antamassaan arviointikertomuksessa,
- kaupunginhallitus antaa lausunnon valtuustolle siitä, mihin toimenpiteisiin tulee ryhtyä arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen johdosta.

Toiminnan suunnitelmallisuus

Tarkastuslautakunnan toiminta on suunnitelmallista. Lautakunta hyväksyi toimintakautensa alussa syyskuussa 2021 valtuustokauden kattavan arviointisuunnitelman, jonka se antoi kaupunginvaltuustolle tiedoksi. Lautakunta tarkisti elokuussa 2023 arviointisuunnitelmaa toimikautensa viimeisille arviointivuosille 2023 – 2024, koska Pelikirjaa oli päivitetty. Valtuusto merkitsi päivitetyn arviointisuunnitelman tiedoksi kokouksessaan 18.9.2023.

Lautakunta hyväksyy vuosittain arviointisuunnitelmaan pohjautuvan työohjelman. Tilivuotta 2023 koskevaa arviointiaan varten lautakunta hyväksyi työohjelman 22.8.2023 ja päivitti sen kevätkauden 2024 osalta kokouksissaan 28.11.2023 ja 16.1.2024.

Tarkastuslautakunta laatii jokaista arviointikohdetta varten toteuttamissuunnitelman, joka sisältää etukäteiskysymykset arviointikohteelle. Arviointikohteiden asiantuntijat vastaavat kysymyksiin. Arvioinneista laaditaan arviointimuistiot, jotka lähetetään arviointikohteen vastuuhenkilöille luettavaksi ja kommentoitavaksi. Tarkastuslautakunta hyödyntää muistioita arviointikertomusta laadittaessa.

Tarkastuslautakunta antoi syyskuussa kaupunginvaltuustolle väliarvioinnin vuoden 2023 tavoitteiden saavuttamisesta. Valtuusto merkitsi väliarvioinnin tiedoksi kokouksessaan 18.9.2023.

Arvioinneissa käytetyt tietolähteet

Lautakunta käytti arviointityönsä tietolähteinä mm. kaupungin toimielinten ja viranhaltijoiden päätöksiä, arviointikohteiden edustajien antamia selvityksiä, kaupungin ohjeita ja sääntöjä, vuoden 2023 tilinpäätöstä ja toimintakertomusta, tilintarkastajan raportteja, Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen toimielinten päätöksiä ja Tilastokeskuksen tilastoja. Lisäksi lautakunta hyödynsi eri julkisten toimijoiden kotisivuja hankkiakseen arviointiaiheisiin liittyviä tietoja. Tällaisia olivat esimerkiksi Kuntaliitto ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Kussakin arviointikohteessa on kerrottu tarkemmin, mitkä asiakirjat ja selvitykset ovat muodostaneet tietoperustan tarkastuslautakunnan arvioinnille.

Sidonnaisuusilmoitukset

Arviointityönsä lisäksi tarkastuslautakunnalla on lakisääteinen velvoite vastata sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden valvonnasta ja ilmoitusten saattamisesta valtuustolle tiedoksi. Lautakunta huolehtii myös sidonnaisuusrekisterin julkisten tietojen ilmoittamisesta kaupungin verkkosivulla.

Kuntalain 84 §:ssä on määritelty ilmoitusvelvolliset luottamushenkilöt ja viranhaltijat. Hyvinkään kaupungilla oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 75 ilmoitusvelvollista henkilöä. He kaikki ovat toimittaneet sidonnaisuusilmoituksen. Lautakunta antoi ilmoitukset kaupunginvaltuustolle tiedoksi 11.12.2023.

Sidonnaisuusrekisteri: [Sidonnaisuudet | hyvinkaa.sidonnaisuusrekisteri.fi](https://www.hyvinkaa.fi/sidonnaisuudet)

Lautakunnan muu toiminta

Lisäksi tarkastuslautakunta järjesti 12.10.2023 työpajaluonteisen yhteistilaisuuden, johon oli kutsuttu kaupunginvaltuuston, -hallituksen ja valtuustoryhmien puheenjohtajat. Tilaisuuden tavoite oli tarkastuslautakunnan, valtuuston ja hallituksen välisen yhteistyön ja vuoropuhelun tiivistäminen ja saada ideoita tarkastuslautakunnan arviointityön kehittämiseksi.

Lautakunta toteutti 13.12.2023 yhteistilaisuuden myös Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen tarkastuslautakunnan kanssa. Tilaisuudessa sovittiin yhteistyön virittämisestä hyvinvointialueen ja sen jäsenkuntien tarkastuslautakuntien välillä.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Kaupunginvaltuusto nimesi tarkastuslautakunnan toimikaudeksi 2021–2025 kokouksessaan 23.8.2021. Nyt toimivan tarkastuslautakunnan toimikausi kestää 31.5.2025 saakka.

Varsinaiset jäsenet

Tuula Latosuo, puheenjohtaja
 Anu Karvinen, varapuheenjohtaja 18.9.2023 saakka
 Pia Hyle (19.9.2023 alkaen)
 Santeri Leinonen, varapuheenjohtaja 19.9.2023 alkaen
 Marja Heinimäki
 Kosti Kallio
 Juha Lappalainen
 Toni Rintala
 Timo Suikkanen (25.3.2024 alkaen Susanna Suikkanen)
 Anne Vuorinen

Henkilökohtaiset varajäsenet

Kaisa Lanttola
 Heikki Ahtonen
 Soile Kalliomäki
 Lotta Savolainen
 Marko Pihlajamaa
 Seppo Nieminen
 Jesse Raja-aho
 Mikko Heikkinen
 Kristiina Hakala

Tarkastussihteeri Merja Peltomäki toimi tarkastuslautakunnan asioiden valmistelijana ja esittelijänä sekä avusti lautakuntaa arviointitehtävissä.

Vuoden 2023 arviointikohteet ja arviointikertomus

Vuoden 2023 arvioinnissa kokouksien aiheina olivat:

- Hyvinkään ekologinen kestävyys ja kestävä kehitys
- Kaupungin nuorisopalvelujen toiminta ja nuorten hyvinvointi
- Kaupungin henkilöstön työhyvinvointi
- Meidän Hyvinkää -kärkihanke
- Hyvinkään kaupungin omistajaohjaus
- Hyvinkään Vuokra-asunnot Oy:n, Hyvinkään Villatehdas Oy ja Hyvinkään Lämpövoima Oy:n tavoitteet
- Tilinpäätös 2023
- Pihkalan stadionin ajantasaistaminen

Arviointikokousten yhteydessä lautakunta toteutti tutustumiskäynnit seuraavissa kohteissa:

- nuorisotilat Pointti, Koppi ja Spotti
- Hyvinkään Lämpövoima Oy:n tilat
- Pihkalan pesäpallostadion.

Arviointikertomus 2023 koostuu toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arvioinneista sekä erillisten arviointikohteiden arvioinneista. Arviointikertomuksen tekstit toimitettiin arviointikohteille luettaviksi ja kommentoitaviksi ennen kertomuksen julkaisemista.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2023 arviointiaan varten syyskaudella 2023 ja kevätkaudella 2024 yhteensä 17 kertaa.

Tilintarkastus

Tilintarkastus on luonteeltaan laillisuustarkastusta. Tilintarkastajan tehtävät on määritelty kuntalain 123 §:ssä. Hyvinkään kaupungin lakisääteisenä tilintarkastusyhteisönä toimi arviointivuonna BDO Auditor Oy vastuullisena tilintarkastajanaan HT, JHT Minna Ainasvuori.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on seurata tilintarkastajan työsuunnitelman toteutumista. Tilintarkastaja esitti tilivuoden 2023 tarkastusta koskevan suunnitelmansa tarkastuslautakunnalle 12.9.2023. Tilintarkastaja raportoi suunnitelmansa mukaisista tarkastuksista ja niissä esille tulleista havainnoista lautakunnalle kolme kertaa. Tilintarkastaja toteutti tilivuoden 2023 tilintarkastuksen työsuunnitelman mukaisesti. Tilintarkastajan väliraportit ja loppuraportti toimitettiin myös kaupungin johtoryhmälle ja sisäiselle tarkastajalle.

Sitovien toiminnan tavoitteiden arviointi

Ovatko talousarviossa 2023 asetetut sitovat toiminnalliset tavoitteet johdettu Pelikirjasta?

Miten tavoitteet on saavutettu ja onko tarkastuslautakunnan arvio tavoitteiden toteutumisesta yhteneväinen tilinpäätösraportoinnin kanssa?

Onko toimintakertomuksen raportointi tavoitteiden toteutumisesta riittävää ja selkeää?

Ovatko tavoitteet ja niiden saavuttamista todentavat mittarit yksiselitteisiä ja konkreettisia?

Arviointi:

Valtuuston asettamat sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat kokonaisuutena arvioiden huonosti. Tavoitteista 41 % toteutui suunnitelman mukaisesti. Merkillä pantavaa on, että kärkihanketavoitteiden toteutuma-aste oli vieläkin huonompi.

On myönteistä, että strategisesti tärkeä tavoite kaupungin maavarannon kasvatamisesta elinkeino- ja yritystoiminnan tarpeisiin saavutettiin. Hankittu maa-alue luo tulevaisuudessa edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kasvulle Hyvinkäällä. Kaupungin elinvoimaisuuden kannalta on tärkeää saada uusia yrityksiä sijoittumaan Hyvinkäälle.

On valitettavaa, että toinen strategisesti tärkeä tavoite, keskusta-alueen kehittämissuunnitelman toimeenpano, jäi jälleen kerran saavuttamatta. Kaupunkikeskustan kehittämiseen ja siihen kiinteästi liittyvään liikenteen yleissuunnitelmaan kohdistuvaa valmistelua on jatkettu jo noin kuusi vuotta.

Saavuttamatta jääneistä tavoitteista kahden kohdalla päästiin lähelle tavoitetasoa. Digitiekartan hyväksyminen viivästyi vain alle kahdella kuukaudella asetettuun tavoitetasoon nähden. Vähäisellä viivästyksellä ei ole merkitystä kaupungin digitalisaation kehittämisen kannalta. Kestävän talouden ohjelmasta raportoitui vuoden 2023 aikana tavoitteen mukaisesti ja ohjelman sisältämät taloutta tasapainottavat toimenpiteet ovat pääosin toteutuneet.

Asetetut tavoitteet on johdettu Pelikirjasta ja ne pääosin tukivat Pelikirjan linjausten edistymistä. Tytäryhtiöiden tavoitteet edistivät Pelikirjan kärkihankkeiden ja tukipilareiden päämäärien saavuttamista.

Tarkastuslautakunnan arviointi tavoitteiden saavuttamisesta on lähes yhteneväinen tilinpäätösraportoinnin kanssa. Lautakunnan arviointi poikkesi vain yhden tavoitteen kohdalla. Kylien tunnettuutta ja elinvoimaa koskevan tavoitteen toteutuma ei vastannut tavoitteelle asetettua mittaria, joten se ei toteutunut.

Myös tytäryhtiöiden osalta tarkastuslautakunnan arviointi poikkesi tilinpäätösraportoinnista yhden tavoitteen osalta. Tavoite koski Villatehtaan kiinteistön kehittämissuunnitelmaa, jonka toteutumista ei voitu luotettavasti arvioida.

Tavoitteet ja niiden saavuttamista todentavat mittarit olivat pääosin selkeitä. Joidenkin tavoitteiden kohdalla tavoitetason määrittely oli epäselvää. Epämääräinen tavoitetaso ja mittari vaikeuttavat tavoitteen toteutumisen seuranta ja arviointia. Tytäryhtiöiden tavoitteet ja niiden saavuttamista todentavat mittarit olivat pääosin selkeitä ja konkreettisia.

Toimintakertomuksessa esitetty raportointi tavoitteiden saavuttamisesta on kaupungin tavoitteiden kohdalla pääsääntöisesti selkeää ja riittävää. Tytäryhteisöistä Hyvinkään Villatehdas Oy:n ja Kiinteistö Oy Hyvinkään Sairaalanmäen raportointi tavoitteiden toteutumisesta oli paikka paikoin niukkaa.

Suositus:

Tavoitteiden vähäisen saavuttamisen vuoksi tarkastuslautakunta kannustaa pohtimaan, onko tavoitteita asetettu liikaa, ovatko ne realistisia tai onko niitä edistetty kärkihanketason edellyttämällä tavalla.

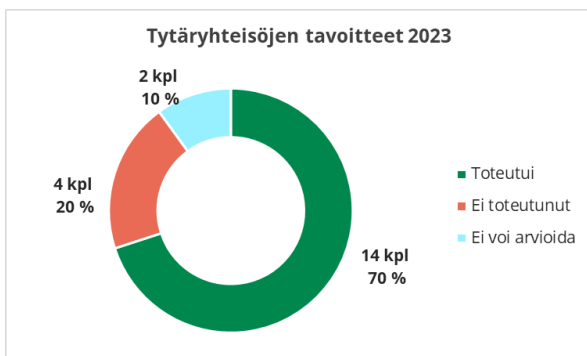
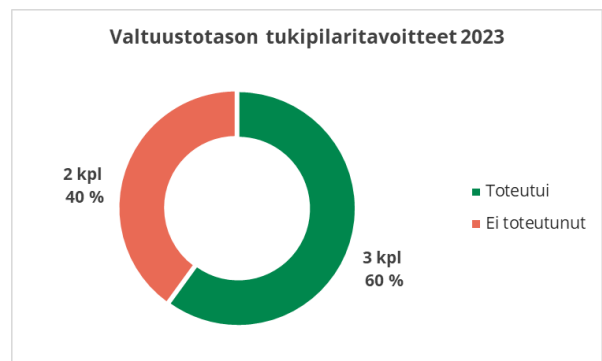
Tavoitteiden saavuttamisen raportointiin tulee edelleen kiinnittää huomiota. Tavoitteiden toteutumisesta raportoitaessa on käytettävä tavoitteelle etukäteen asetettua mittaria. Raportoinnista on käytävä yksiselitteisesti ilmi, toteutuiko tavoite asetetun mittarin mukaisesti vai ei.

On suositeltavaa asettaa enemmän vaikuttavuutta mittaavia tavoitteita. Niillä voidaan todentaa, ovatko toiminnan vaikutukset olleet sitä, mitä tavoiteltiin. Vaikuttavuusmittarit ovat oivia kehittämisen työkaluja. Mikäli vaikuttavuutta ei mitata eikä seurata, pahimmillaan voidaan jatkaa toimintaa, jolla ei saada aikaiseksi tavoiteltavaa hyötyä.

Yhteenveto tavoitteiden toteutumisesta

Kaupunginvaltuusto asetti vuoden 2023 talousarviossa yhteensä 17 sitovaa toiminnallista tavoitetta. Niistä 11 oli Pelikirjan kärkihanketavoitteita ja viisi tukipilaritavoitteita. Lisäksi oli yksi tavoite kohteelle ”Kehittyvät peruspalvelut ja rakennemuutoksen hallinta”. Tavoitteiden saavuttamista todentavia mittareita oli nimetty yhteensä 21.

Talousarviossa 2023 oli asetettu tavoitteet myös kaupungin neljälle merkittävimmälle tytäryhteisölle. Tavoitteita oli yhteensä 20 ja niistä toteutui 14. Kahden tavoitteen saavuttamista ei voinut arvioida.

Yksittäisten valtuustotason tavoitteiden arviointia

Tarkastuslautakunta tuo tässä esille tavoitteet, joista se haluaa antaa lisäinformaatiota tavoitteen sisällöstä ja toteutumisesta kaupunginvaltuustolle. Meidän Hyvinkää -kärkihanke oli lautakunnan tarkemman arvioinnin kohde, joten siihen liittyvän tavoitteen kohdalla lautakunta tuo esille muitakin vuoden 2023 aikana tehtyjä toimenpiteitä kärkihankkeen päämäärien toteuttamiseksi.

Monipuolisen asumisen edistäminen

 <p>Tavoite: Hangonsillan seuraavan asuinalueen (1B) asuntorakentaminen aloitetaan.</p>	 <p>Mittari: Ensimmäisen kerrostalokohteen rakennustyöt ovat käynnistyneet.</p>	 <p>Raportointi toimintakertomuksessa: Ei toteutunut. Ensimmäisen kohteen rakennustöiden käynnistys on siirtynyt vuodelle 2024.</p>
---	---	---

Keskeisin syy tavoitteen toteutumattomuuteen oli valtakunnallinen asuntorakentamisen laajamittainen väheneminen. Rakentamisen viivästyistä on aiheuttanut myös rakentajien omien kohteiden suunnittelun myöhästyminen.

Arviointi:

Tavoitteen toteutumattomuus johtui kaupungista riippumattomista syistä.

Monipuolisen asumisen edistäminen

 <p>Tavoite: Sveitsin asuinalueen suunnittelu etenee.</p>	 <p>Mittari: Osa-alueen asemakaava on ehdotusvaiheessa.</p>	 <p>Raportointi toimintakertomuksessa: Ei toteutunut. Asemakaavan luonnoksen valmistelu eteni sijoittajien kanssa neuvotellen, mutta asemakaava ei edennyt ehdotusvaiheeseen. Kaavan laadintaa ja neuvotteluja jatketaan vuonna 2024.</p>
---	---	---

Sveitsin asuinalueita koskevan asemakaavan eteneminen on ollut tavoitteena vuodesta 2018 alkaen. Aluksi sen etenemistä viivytettiin osayleiskaavasta tehty valitus, joka eteni korkeimpaan hallinto-oikeuteen asti.

Vuonna 2023 kaavatyön pohjaksi teetettiin hotellin viereisen alueen hulevesien hallinnan yleissuunnitelma ja laadittiin asemakaavamuutoksen valmisteluvaiheen aineisto eli luonnos sijoittajien edustajien kanssa neuvotellen. Luonnosta ei voitu asettaa nähtäville, koska sijoittajien neuvottelut laaditun asemakaavaluonnoksen pohjalta hotellin alueen maanomistajan kanssa olivat kesken.

Arviointi:

Sveitsin asuinalueen vuosia jatkunut suunnittelun viivästyminen on johtunut pääosin kaupungista riippumattomista syistä. Vuoden 2023 aikana toiminta eteni tavoitteen suuntaisesti.

Tavoite:

Hyvinkään tunnettuus kaupunkina, jossa voi asua ja yrittää maaseutu-maisessa luonnonläheisessä ympäristössä lähellä kaupungin palveluita, paranee.

Mittari:

Laaditaan yhteistyössä kylien kanssa "Asu maalla kaupungissa -ohjelma", jolla kylien tunnettuutta ja elinvoimaa parannetaan.

Raportointi

toimintakertomuksessa:

Kylien tunnettuutta ja elinvoimaisuutta edistetään Kylien kehittämisen toimintasuunnitelman mukaisesti. Toimintasuunnitelma päivitetään kerran valtuustokaudessa. Edellinen päivitys on tehty vuonna 2022. Kylien tunnettuutta on parannettu toteuttamalla kaupunginhallituksen tavoitteen mukainen, elinvoimaisia kyliä esittelevä esite sekä kyläsivusto, jota tullaan kehittämään myös jatkossa.

Valtuusto- ja hallitustason tavoitteet kylien elinvoiman edistämiseksi olivat osittain päällekkäisiä. Asu maalla kaupungissa -ohjelmaa ei laadittu, vaan rajallisilla voimavaroilla toteutettiin kyläesite ja kyläsivusto, joilla pyritään tavoitteen mukaisesti parantamaan kylien tunnettuutta ja elinvoimaa.

Toimintakertomusraportoinnissa mainittu Kylien kehittämisen toimintasuunnitelma 2023 – 2027 on hyväksytty valtuustossa 12.12.2022. Kyseisessä päätöksessä valtuusto edellytti, että toimialat ottavat kylien kehittämisen toimintasuunnitelman huomioon toiminnan ja talouden suunnittelussa.

Suunnitelma sisältää kehittämistoimenpiteet ja niille mittarit. Niitä ei ole aikataulutettu tietyille vuosille, vaan koko kaudelle 2023–2027. Suunnitelmasta ei ole viety mitään toimenpiteitä varsinaisiksi talousarviotavoitteiksi vuodelle 2023.

Kylien kehittämisen toimintasuunnitelman hyväksymistä koskevassa päätöksessä todetaan, että suunnitelman seuranta annetaan kyläasianneuvottelukunnan tehtäväksi. Suunnitelman toteutumisesta vuodelta 2023 ei ole raportoitu ainakaan kyläasianneuvottelukunnan maaliskuun 2024 kokouksessa. Seuraava kokous on syyskuussa.

Arviointi:

Tavoite ei toteutunut, koska toteutetut toimenpiteet eivät vastanneet asetettua mittaria.

Suositus:

Sitovia tavoitteita asetettaessa on otettava huomioon voimavarat sen toteuttamiseksi.

Valtuuston hyväksymän Kylien kehittämisen toimintasuunnitelman toteutumisesta tulee raportoida vuosittain, jotta tiedetään, miten suunnitelman sisältämät toimenpiteet ovat edenneet.

Vetovoimainen keskusta

Tavoite:

Kehittämissuunnitelman (Masterplan) toimeenpano

Mittari:

Vaiheittainen asemakaavoitus ja liikenne- ja katusuunnittelu on käynnissä.

Raportointi

toimintakertomuksessa:

Toteutui osittain. Keskusta-alueella on käynnissä asemakaava- ja katu- ja liikennesuunnitteluhankkeita. Vaiheittaista suunnittelua ohjaavan viitesuunnitelman valmistelu on käynnissä ja viedään valtuustoon hyväksyttäväksi vuonna 2024. Alustavaa arviointia vaiheistuksesta esitelty syksyllä 2023 valtuustoseminaarissa.

Arviointi:

Kaupunkikeskustan kehittämiseen ja siihen kiinteästi liittyvään liikenteen yleissuunnitelmaan kohdistuvaa valmistelua on jatkettu jo seitsemättä vuotta. Toimenpiteet eivät ole edenneet vuosittain asetettujen tavoitteiden mukaisesti ja asetetuissa aikatauluissa. On valitettavaa, että kaupungin elinvoiman ja kehittämisen kannalta strategisesti tärkeää tavoitetta ei ole kyetty saavuttamaan. Toiminta on kuitenkin ollut tavoitteen suuntaista.

Talouden toteutuminen

Miten vuoden 2023 talouden tavoitteet toteutuivat?

Onko toimintakertomuksessa 2023 annetut selvitykset talouden poikkeamista riittävät?

Arviointi:

Hyvinkään kaupungin talouden tavoitteet toteutuivat hyvin. Tilikauden tulos oli arvioitua oleellisesti parempi ja keskeiset talouden tunnusluvut olivat pääosin hyvällä tasolla.

Valtuustoon nähden sitovat palveluiden toimintakatteet toteutuivat pääsääntöisesti budjetoitua paremmin. Talousarvion ylityksiä oli neljällä palvelualueella ja yhdellä kohderahoitteisella yksiköllä. Oleellinen ylitys oli sosiaali- ja terveystalouden palvelualueella, jonka toimintakate toteutui muutettua talousarviota 0,5 miljoonaa euroa heikommin. Valtuuston myönsi maaliskuussa 2024 kyseiselle palvelualueelle ylitysoikeuden. Muiden poikkeamat eivät olleet euromääräisesti oleellisia.

Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin budjetoidun mukaisesti ja uusia ei tarvinnut nostaa, joten kaupungin lainakanta pieneni kolmatta vuotta peräkkäin. Hyvinkäällä lainamäärä asukasta kohden oli oleellisesti pienempi kuin samassa kuntakokoluokassa (40 001-100 000 asukasta) olevissa Suomen kunnissa keskimäärin.

Investointimenot toteutuivat talousarviota merkittävästi pienempinä, koska useiden hankkeiden aloituksissa oli viiveitä. Niiden toteuttaminen siirtyi vuodelle 2024.

Kestävän talouden ohjelman mukaiset vuodelle 2023 kohdentuneet taloutta tasapainottavat toimet toteutuivat pääosin.

Toimintakertomuksessa 2023 on annettu kunkin palvelualueen kohdalla riittävät selvitykset talousarvion toteutumisen poikkeamien syistä. Myös kestävän talouden ohjelman toteutumisesta on raportoitu kattavasti ja havainnollisesti.

Valtuustoon nähden sitovien erien toteutuminen

Tilinpäätös ja toimintakertomus 2023 sisältää kattavan selvityksen Hyvinkään kaupungin ja kaupunkikonsernin taloudesta ja sen toteutumisesta, joten ei ole tarkoituksenmukaista toistaa taloustietoja arviointikertomuksessa.

Tarkastuslautakunta tuo tässä esille tuloslaskelmaosassa kaupunginvaltuustoon nähden sitovien erien poikkeamat. Myönteiset poikkeamat eli talousarviota paremmin toteutuneet erät on merkitty plusmerkillä (+). Toteutuneita lukuja on verrattu alkuperäiseen ja muutettuun talousarvioon.

Tuloslaskelmaosan sitovat erät	Toteutuma (1 000 euroa)	Ero alkuperäiseen talousarvioon (1 000 euroa)	Ero muutettuun talousarvioon (1 000 euroa)
Verotulot	124 574	+ 3 474	+ 474
Valtionosuudet	21 067	+ 493	+ 493
Rahoitustuottojen ja -kuluja netto	- 176	+ 1 135	+ 1 135

Tuloslaskelmaosan sitovista eristä suurin euromääräinen poikkeama talousarvioon nähden oli rahoitustuotoissa ja -kuluissa. Korkotuottojen budjetoitua parempaan toteumaan vaikutti talletuskorkojen nousu. Korkokulut toteutuivat arvioitua pienempinä, koska uusia talousarviolainoja ei nostettu.

Vuoden 2023 tilikauden tulos ilman vesiliikelaitosta oli 26,7 miljoonaa euroa, mikä oli 7,3 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota ja 7,2 miljoonaa euroa muutettua talousarviota parempi. Tuloksesta tehdyn Hangonsillan kouluun ja päiväkotiin kohdistuvan investointivarausten ja poistoeron tuloutuksen jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 11,9 miljoonaa euroa. Poistoeron tuloutus koskee Kipinään kohdistunutta aiemmin tehtyä investointivarausta.

Vuoden 2023 hyvään talouden kehitykseen vaikuttivat:

- verotulojen ennustettua suurempi kertymä
- kestävän talouden ohjelman toteuttaminen
- toimialojen käyttötalouden toteutuminen muutettua talousarviota paremmin
- maltillinen investointitaso
- lainamäärän pieneneminen.

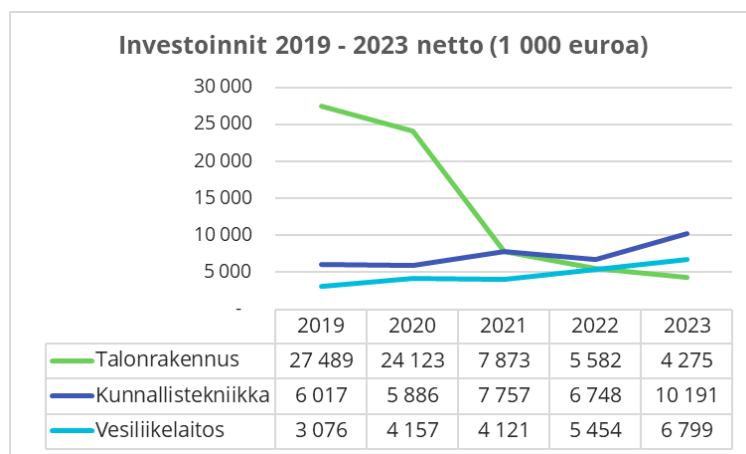
Käyttötalouden määrärahojen ja tuloarvioiden yleissitovuutena kaupunginvaltuustoon nähden on palvelualueen toimintakate eli määrärahan ja tuloarvion erotus. Sosiaali- ja terveyspalveluiden toimintakate toteutui 0,5 miljoonaa euroa muutettua talousarviota huonommin. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ylityksen kokouksessaan 11.3.2024. Muita sitovien taloustavoitteiden ylityksiä oli seuraavilla palvelualueilla: keskusvaalilautakunta, perusopetus ja tekninen keskus. Ylitykset olivat kuitenkin erittäin pieniä.

Tekniikan ja ympäristön toimialalla on kaksi kohderahoitteista yksikköä, Ateria- ja puhtauspalvelut sekä Tilakeskus. Ateria- ja puhtauspalveluiden sitovuustasona on toimintakate. Se toteutui talousarviota heikommin, mutta poikkeama ei ollut merkittävä. Tilakeskuksen sitovana tasona on tulos, joka toteutui budjetoitua oleellisesti paremmin.

Rahoituslaskelmaosassa valtuustoon nähden sitovia eriä ovat antolainauksen muutokset, jotka muodostuvat antolainasaamisten lisäysten ja vähennysten erotuksesta sekä lainakannan muutokset, jotka muodostuvat lainojen lisäysten ja vähennysten erotuksesta. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin budjetoidun mukaisesti. Uusia pitkäaikaisia lainoja ei tarvinnut nostaa vuoden 2023 aikana.

Hyvinkään lainamäärä oli vuoden 2023 lopussa 2 009 euroa/asukas. Helmikuussa 2024 julkistettujen Suomen kuntien tilinpäätösarviotietojen mukaan 40 001–100 000 asukkaan kunnissa lainamäärä oli vuonna 2023 keskimäärin 3 960 euroa/asukas.

Investointiosan sitovuutena on investointimenojen ja -tulojen välinen erotus investointityypeittäin. Rakennusten osalta sitovuus on hankekohtainen. Muut rakennukset -ryhmä tulkitaan yhdeksi hankkeeksi. Investoinneista kaikki kohteet alittivat muutetun talousarvion mukaiset kustannukset. Pääasiallisin syy investointimenojen alitukseen oli usean hankkeen aloituksen viivästyminen. Hankkeiden toteutukset siirtyivät vuodelle 2024.

Vuosina 2019–2023 rakennusten uudisrakentamiseen ja peruskorjaukseen on käytetty yhteensä 69,3 miljoonaa euroa. Kunnallistekniikkaa on rakennettu ja saneerattu yhteensä 36,6 miljoonalla eurolla. Vesiliikelaite toteuttaman uudis- ja korvausrakentamisen määrä on ollut yhteensä 23,6 miljoonaa euroa.

Arviointi:

Kolmen edellisen vuoden aikana talonrakennuksen kulut ovat olleet matalalla tasolla. Vuosi 2023 oli talonrakennuksessa hiljaisin viimeisen viiden vuoden aikana. Sen sijaan kunnallistekniikan osalta erityisesti uudisrakentaminen oli edellistä vuotta suurempaa. Vesiliikelaite investoinneissa edellistä vuotta isompaan määrään vaikutti Kaltevan puhdistamon jälkikäsittelylaitoksen rakentaminen.

Kuntalain mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelmissa vuosille 2024–2026 on arvioitu kertyvän alijäämää yhteensä 4,5 miljoonaa euroa ilman vesiliikelaitosta. Taseeseen kertynyt ylijäämä aiemmilta vuosilta ja tilikaudelta 2023 on yhteensä 24,8 miljoonaa euroa ilman vesiliikelaitosta, joten ylijäämä riittää kattamaan taloussuunnitelmavuosille arvioidut alijäämät erittäin hyvin.

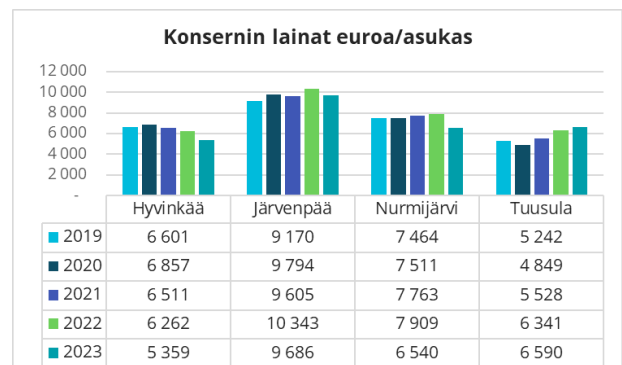
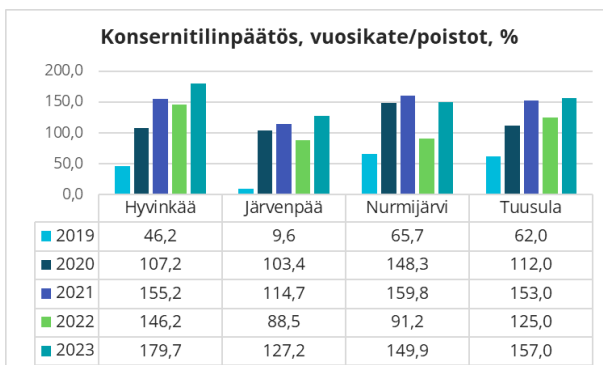
Talouden tunnuslukujen vertailua verrokkikuntiin

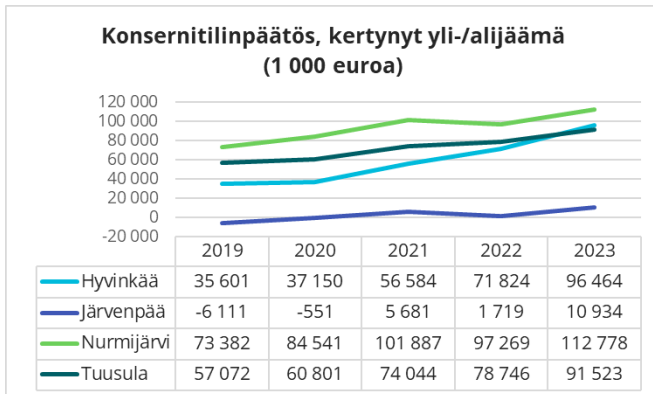
Tarkastuslautakunta on valinnut verrokkikunniksi väestömäärältään samaa kokoluokkaa olevat Keski-Uudenmaan kunnat verratessaan tiettyjen konsernitilinpäätöksen tunnuslukujen kehitystä. Luvut on otettu kunkin kunnan tilinpäätöksistä.

Vuosina 2019–2020 Hyvinkään ja Järvenpään tuloveroprosentti oli 19,75 %, Nurmijärven ja Tuusulan 19,50 %. Vuosina 2021–2022 Hyvinkäällä ja Järvenpäässä tuloveroprosentti oli 20,25 % ja Nurmijärvellä sekä Tuusulassa 19,75 %.

Verrokkikuntien valtuustojen vuodelle 2023 vahvistamat veroprosentit:

	Hyvinkää	Järvenpää	Nurmijärvi	Tuusula
Kunnan tulovero	7,61	7,61	7,11	7,11
Yleinen kiinteistövero	1,30	1,45	1,18	1,15
Vakinainen asuinrakennus	0,45	0,65	0,48	0,48
Muu asuinrakennus	1,05	1,15	1,18	1,35
Rakentamaton asuinpaikka	4,30	6,00	4,30	6,00
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00	0,50	0,00	0,65

Arviointi:

Kunnan veroprosentit vaikuttavat omalta osaltaan kuntien tulokertymiin. Hyvinkään ja Järvenpään kaupungeissa oli vuonna 2023 sama tuloveroprosentti. Nurmijärven ja Tuusulan kunnissa tuloveroprosentti oli matalampi. Yleinen kiinteistövero oli Hyvinkäällä matalampi kuin Järvenpäässä, mutta korkeampi kuin Nurmijärvellä ja Tuusulassa. Vakinaisten asuinrakennusten ja muiden rakennusten kiinteistöveroprosentit olivat Hyvinkäällä matalimmat.

Konsernitilinpäätöksen mukaan Hyvinkäällä on kahden edellisen vuoden aikana ollut vuosikatteen suhde poistoihin paras Keski-Uudenmaan samankokoisiin kuntiin verrattuna. Tutkittaessa konsernin lainamäärää asukasta kohden Hyvinkään kaupunkikonserni on ollut vuosina 2022–2023 vähiten velkaantunut verrokkikuntiin nähden. Vuoden 2023 lopussa kertyneen ylijäämän määrä konsernitaseessa on Hyvinkäällä toiseksi suurin verrokkikuntiin verrattuna.

Valitut tunnusluvut eivät kerro kuntakonsernin tilasta koko totuutta. Kaikki verrokkikunnat ovat viime vuosina kasvaneet asukasluvultaan Hyvinkäätä huomattavasti voimakkaammin, mikä vaatii uuden rakentamista ja palvelujen lisäämistä. Esimerkiksi valmistuneiden asuntojen määrä on ollut kaikissa verrokkikunnissa vuosina 2021–2023 huomattavasti suurempi kuin Hyvinkäällä.

Suosittelusten jälkiseuranta

Onko edellisessä arviointikertomuksessa annettuja suosituksia otettu huomioon toimintoja kehitettäessä?

Arviointi:

Kaupungin palvelualueet ovat kehittäneet toimintaansa osittain tarkastuslautakunnan antamien suosittelusten suuntaisesti. Arviointikertomuksessa 2022 annetuista suositteluksista 56 % olivat sellaisia, joiden perusteella on ryhdytty joko osittain tai kokonaan suosittelusten mukaisiin toimenpiteisiin. Osassa toimenpiteiden toteuttaminen vie enemmän aikaa eikä niiden kohdalla kaikkiin toimenpiteisiin ryhtyminen ole vielä tässä vaiheessa voinutkaan toteutua.

Arviointikertomushavainnoilla ja -suositteluksilla voi olla myös välillisiä vaikutuksia. Ne saattavat käynnistää muutoksia, joiden tulokset näkyvät vasta pitkällä aikavälillä. Lisäksi arviointiprosessi lisää vuorovaikutteisuutta organisaation ja päätöksenteon välillä.

Kaupunginvaltuusto käsitteli tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen 2022 kokouksessaan 28.5.2023. Valtuusto päätti lähettää arviointikertomuksen kaupunginhallitukselle tarvittavia toimenpiteitä varten ja velvoitti hallituksen tuomaan viimeistään lokakuun 2023 loppuun mennessä lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Kaupunginhallitus antoi 5.9.2023 lausuntonsa arviointikertomuksessa 2022 esitettyihin havaintoihin ja suositteluksiin ja vei ne tiedoksi valtuustolle.

Vuoden 2022 arviointikertomuksessa esitettiin yhteensä 18 suosittelusta. Tarkastuslautakunta arvioi suosittelusten vaikuttavuutta perehtymällä kaupunginhallituksen antamiin lausuntoihin arviointikertomuksen johdosta. Lisäksi tiedusteltiin toimenpiteiden tilannetta palvelualueiden johdolta tai muilta asiantuntijoilta. Suosittelusten mukaisiin toimenpiteisiin ryhtyminen on esitetty liikennevalovärein. Vihreä merkitsee, että kaikkiin suositteluksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty. Keltainen tarkoittaa, että suositteluksen mukaisiin toimenpiteisiin on osittain ryhdytty. Punaisella osoitetaan, ettei suositteluksen mukaisia toimenpiteitä ole vielä tehty lainkaan. Osan kohdalla arviointia ei voinut suorittaa, koska arviointihetkellä ei ollut riittävää tietoa toimenpiteisiin ryhtymisestä. Ne on graafisessa kuvassa osoitettu turkoosilla värillä.

Tarkastuslautakunta tuo yksityiskohtaisemmin esille niiden suositusten tilanteen, jotka se näkee oleellisimpina. Edellisessä arviointikertomuksessa esitetyjä suosituksia ei ole kirjoitettu tässä kokonaan, vaan on mainittu vain kunkin suosituksen aihekokonaisuus.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön rekrytoinnin haasteet

Suosituksen aihe: Ratkaisujen etsiminen varhaiskasvatuksen henkilöstön pito- ja vetovoiman lisäämiseksi yhteistyössä eri tahojen kanssa sekä henkilöstön rekrytointihaasteiden helpottamiseksi kaikkien niiden keinojen käyttäminen, mitä kuntatasolla voidaan toteuttaa. Vakituisten varahenkilöstön määrän lisääminen sijaishenkilöstön jatkuvan vaihtuvuuden vähentämiseksi. Lisäksi suositeltiin sairauspoissaolojen analysointia.

Tehdyt/suunnitellut toimenpiteet:

Varhaiskasvatuspalvelut on panostanut palvelualueensa markkinointiin yhteistyössä viestinnän ja henkilöstöpalvelujen kanssa. Näkyvyyttä ostettiin mm. rekrytointiyrityksiltä ja Helsingin Sanomien digijulkaisuilta. Markkinointia lisättiin myös varhaiskasvatuksen Facebookissa.

Varhaiskasvatuksessa yli 10 työntekijää opiskeli vuoden 2023 aikana työn ohessa oppisopimuksella lastenhoitajan tai -ohjaajan tutkinnon. Varhaiskasvatuspalvelut teki sopimukset yhteistyöprojektina Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän (Keuda) ja Nurmijärven kunnan kanssa, Hyria koulutus Oy:n ja Step-koulutuksen kanssa.

Muutamit vakituiset lastenhoitajat suorittavat varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin tutkintoa työn ohessa. Henkilöstöjaosto hyväksyi 19.4.2023 kyseessä olevaan koulutukseen osallistuville seitsemän palkallista koulutusvapaata.

Henkilöstöjaosto hyväksyi 19.6.2023 paikallisen järjestelyeräratkaisun, jolla korotettiin varhaiskasvatuksen opettajien ja lastenhoitajien palkkoja.

Varhaiskasvatuspalvelut onnistui loppuvuodesta 2023 palkkaamaan ensimmäiset kolme varhaiskasvatuksen sosionomia. Elokuusta 2024 alkaen aloittaa kolme sosionomia lisää.

Varhaiskasvatuksen opettajien rekrytoinneissa on ollut vuonna 2024 hieman enemmän kelpoisia hakijoita kuin vuosina 2022–2023. Määrä ei kuitenkaan ole vielä riittävä.

Vakituisen varahenkilöstön määrää on lisätty vuonna 2023 ja vuoden 2024 alkupuolella yhteensä viidellä henkilöllä.

Varhaiskasvatuksessa kokeiltiin hankerahalla vuonna 2023 varajohtajuusjärjestelmää (Vares). Kyseisessä mallissa yksikön varajohtaja ei työskennellyt lapsiryhmässä suhdeluvun mukaisena työntekijänä. Malli sai henkilöstöltä paljon positiivista palautetta. Työolosuhteiden kehittämiseksi 1.1.2024 alkaen otettiin käyttöön apulaisjohtajamalli. Kahdella päivähoitoyksiköllä on yksi yhteinen apulaisjohtaja, joka on irrotettu lapsiryhmävastuusta. Hän toimii mm. sekä johtajuuden että henkilöstön tukena, työntekijöiden perehdyttäjänä ja mentorina.

Varhaiskasvatuspalveluissa on analysoitu henkilöstön sairauspoissaoloja. Maaliskuussa 2023 alkoi varhaiskasvatuspalveluiden ja työterveyshuollon yhteistyöpilotti, joka jatkuu vuonna 2024. Tavoitteena on mm. vaikuttaa sairauspoissaoloihin ja tukea esihenkilöitä työterveyshuollon ja henkilöstöpalveluiden toimesta. Sairauspoissaolojen määrissä ei ole vielä todettu vähenemistä.

Arviointi:

Varhaiskasvatuspalvelut on toteuttanut useita toimenpiteitä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa varhaiskasvatuksen pito- ja vetovoiman kasvattamiseksi. Rekrytointivaikeudet ovat vähän helpottaneet, mutta ei kuitenkaan olla vielä tavoiteltavalla tasolla.

Vakituisen varahenkilöstön määrää on lisätty, mikä vähentää sijaishenkilöstön jatkuvaa vaihtuvuutta.

Sairauspoissaolojen vähentämiseksi on tehty toimenpiteitä, mutta ne eivät ole ainakaan vielä tuottaneet toivottua tulosta.

Tavoitteiden laatu ja toteutumisen raportointi

Suosituksen aihe: Tavoitteiden ja mittareiden selkeyteen on kiinnitettävä edelleen huomiota ja mittareille on asetettava tavoitetaso. Myös tavoitteiden toteutumisen raportoinnin on oltava selkeää. Suositeltiin myös värikoodien käyttämistä tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutumisesta raportoitaessa. Värikoodien avulla saa nopeasti selkeän kuvan tavoitteiden toteutuma-asteesta.

Tehdyt/suunnitellut toimenpiteet:

Tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutumisesta raportoitaessa on hyödynnetty värikoodeja vuoden 2023 kesä- ja syyskuun osavuositarkastuksissa, mutta tilinpäätöksestä 2023 ne puuttuivat. Kaupunkia koskevien sitovien tavoitteiden saavuttamisesta raportoitaessa on käytetty värikoodeja edellisten vuosien tapaan.

Arviointi:

Tavoitteiden laadussa ja niiden toteutumisen raportoinnissa on edelleen parannettavaa. Tavoitteen ja mittarin muotoilu tai toteutumisen raportointi ei ollut kaikilta osin riittävän täsmällistä hallitus- ja lautakuntatasolla. Valtuustotason tavoitteet ovat siinä mielessä selkeytyneet, että tarkastuslautakunta pystyi arvioimaan nyt kaikkien kyseisten tavoitteiden saavuttamista. Aiempina vuosina on ollut muutamia tavoitteita, joiden toteutumista on ollut mahdoton arvioida joko tavoitteen ja mittarin epämääräisyyden tai raportoinnin puutteellisuuden vuoksi.

Henkilöstöohjelman valmistuminen

Suosituksen aihe: Henkilöstöohjelman laatiminen valmiiksi ja sen hyväksyminen. Henkilöstöohjelman laatiminen on ollut tavoitteena useana vuonna, mutta se on jäänyt toteutumatta.

Tehdyt/suunnitellut toimenpiteet:

Kaupunginhallitus hyväksyi Henkilöstöohjelman kokouksessaan 12.2.2024. Hallituksen pykälän perusteluissa todetaan, että ohjelmassa on määritelty henkilöstöpoliittiset päämäärät, tavoitteet ja toimenpiteet. Lisäksi kyseisessä pykälässä kerrotaan, että tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit esitetään ohjelman kunkin kärjen alla. Todetaan myös, että henkilöstöohjelmassa päätetään, millä keinoilla ja millä aikataululla tavoitteet aiotaan saavuttaa.

Arviointi:

Henkilöstöohjelma on viimeinkin saatu laadittua ja hyväksytyä.

Kaupunginhallituksen pöytäkirjan liitteenä oleva Henkilöstöohjelma ei kuitenkaan sisällä niitä tietoja, mitä pykälän perustelutekstissä todetaan. Ohjelmassa ei esitetä, minä vuosina ja miten mikäkin tavoite on tarkoitus toteuttaa. Se ei myöskään sisällä tavoitteille mitään konkreettisia mittareita. Henkilöstöohjelma ei voi olla todellinen henkilöstöjohtamisen väline, mikäli siinä ei ole määritelty selkeitä tavoitteita sekä tavoitteiden toteutumista todentavia yksiselitteisiä mittareita.

Kaupungin elinvoiman edistäminen

Suosituksen aihe: Palvelutorin valmistelun jatkaminen yhteistyötahojen kanssa.

Tehdyt/suunnitellut toimenpiteet:

Hyvinkään kaupungin työllisyys-, kotouttamis- ja elinkeinopalvelut ovat jatkaneet Palvelutorin valmistelua vuonna 2023 ja vuoden 2024 alkupuolella yhdessä yhteistyötahojen kanssa.

Palvelutori on julkisten palveluiden yhteispalvelupiste, jossa palvellaan henkilö- ja työnantaja-asiakkaita ”yhden luukun” periaatteella. Yhteispalvelupisteen palveluja ovat esimerkiksi

- työnhakijoiden työmarkkinoille sijoittumisen tukeminen
- alkavan yrittäjän palvelut
- yrityksille neuvontaa ja tukea osaavan ja soveltuvan henkilöstön rekrytoimiseen
- koulutukset ja osaamisen kehittämisen palvelut yrityksille, työntekijöille ja työnhakijoille
- erilaiset yritysrahoituspalvelut
- henkilöasiakkaiden työttömyysturvan ja palkkatuen tuki.

Palvelutorin toiminta on tarkoitus käynnistyä vuoden 2025 alussa. Palvelupisteessä tulee olemaan yhteensä noin 55 työntekijää eri toimijoilta.

Meidän Hyvinkää -kärkihanke

Onko Meidän Hyvinkää -kärkihankkeelle vuodelle 2023 asetetut tavoitteet saavutettu?

Miten kärkihankkeen päämääriä on edistetty vuoden 2023 aikana?

Arviointi:

Kärkihankkeelle asetettu valtuustotason tavoite saavutettiin. Tosin nuorille järjestetyissä tapahtumissa osallistujia oli vähän. Tarkastuslautakunta jäi myös pohtimaan, miten yhteisöllisyys on edistynyt järjestettyjen tilaisuuksien kautta.

Pelikirjan mukaista kärkihanketta on edistetty jo ensimmäisen toimintavuoden aikana useilla toimenpiteillä. Lähes kaikki toimenpiteet, jotka oli nimetty alatavoitteiden edistämiseksi vuodelle 2023, toteutuivat. Ne myös tukivat kärkihankkeen edistämistä.

Tavoitteiden toteutumisen seuranta oli vuoden 2023 aikana tarkoituksenmukaista ja riittävää.

Arvioinnin kohde

Tarkastuslautakunta valitsi Meidän Hyvinkää -kärkihankkeen arvioinnin kohteeksi, koska se oli Pelikirjassa täysin uusi kärkihanke.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin kohteena oli Meidän Hyvinkää -kärkihankkeen päämäärien edistäminen vuonna 2023. Lautakunta arvioi myös, miten kärkihankkeelle asetettu valtuustotason tavoite ja hankkeelle nimetyt alatavoitteet toteutuivat.

Arvioinnin tietoperustan muodostavat Pelikirja 2.0, Meidän Hyvinkää -kärkihankkeen hankesuunnitelma, kärkihankkeen kokousmuistiot vuodelta 2023, kaupunginjohtajan päätös vuodelle 2023 myönnettyistä kärkihanke- ja kehittämisrahasta sekä kulttuuri- ja hyvinvointilautakunnan päätös 26.10.2023 § 75, jossa on annettu kärkihanketta koskeva tilannekatsaus.

Kärkihankkeelle asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Kärkihankkeelle oli asetettu yksi valtuustoon nähden sitova tavoite. Lisäksi hankkeella oli muita alatavoitteita kuusi ja niitä toteuttavia toimenpiteitä 19.

Kärkihankkeiden ja tukipilareiden kehittämiseen oli vuoden 2023 talousarvioon varattu 350 000 euron määräraha. Kaupunginjohtaja on helmikuussa 2023 tehnyt päätöksen määrärahan jakamisesta kärkihankkeiden ja tukipilareiden kesken. Rahoituksen kohdentamista suunniteltaessa on huomioitu erityisesti talousarvioon kirjatut vuositavoitteet, toimenpiteiden toteuttamisaikataulut ja kiireellisyys sekä budjettiin sisältyvät muut määrärahat. Meidän Hyvinkää -kärkihankkeelle myönnettiin 22 500 euroa. Raha käytettiin yhteisöllisyyden tukemiseen ja digituen edistämiseen.

Valtuustotavoitteena oli järjestää yhteisöllisyyden uusia muotoja edistäviä tilaisuuksia. Vuoden 2023 aikana toteutettiin tilaisuuksia erityisesti nuorille ja ikäihmisille. Nuorille pidettiin elokuva-leiri teemalla ”Turvallisuus romanttisissa suhteissa” ja paneelikeskustelu nuoriin kohdistuvasta grooming-ilmiöstä. Kaupunki edisti vanhusten viikon ohjelman toteutusta. Ohjelma sisälsi esimerkiksi Mieliystävällinen vanhuus -tapahtuman ja karaoke-tilaisuuksia .

Valtuustotason tavoitteen lisäksi oli seuraavia **alatavoitteita**, joita toteutettiin mm. seuraavin toimenpitein:

- yhdistysfoorumitoiminnan sekä avustuskäytänteiden kehittäminen
 - kulttuuri- ja hyvinvointilautakunta on myöntänyt avustuskelpoisuuden yhteensä 26:lle hyvinvointia ja terveyttä (hyte) edistävälle yhdistykselle
 - hyte-avustuksia myönnettiin 47 kohteeseen yhteensä 248 783 euroa
 - Onnensillan tiloihin on varattu 50 000 euroa/vuosi
 - ruoka-aputoimintaan annettiin 18 000 euroa
 - sähköinen avustushaku toteutettiin kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoavustuksiin sekä hyvinvointia ja terveyttä edistäviin avustuksiin
- digisyrjäytymisen ehkäiseminen
 - digitukiverkosto kokoontui aktiivisesti ja laajensi yhteistyötä Keski-Uudenmaan alueelle
 - Hyvinkään digitukiverkoston nykytilasta ja tulevaisuudesta on tehty opinnäytetyö kesällä 2023
 - Digitukea Hyvinkäällä -nettisivustolle koottiin hyödyllisiä digivinkkejä ja -linkkejä
 - Hyvinkään opiston esitteeseen tehtiin tiedote digitukiverkoston toiminnasta
 - järjestettiin Turvallinen digi -kurssi ja Opettele digitaidot -tapahtuma
 - maahanmuuttajaperheitä on neuvottu ja kannustettu Wilman käyttöön (opastettu muuttamaan käyttökieli Wilmassa englanniksi, koululla avustettu tunnuksen luomisessa ja ohjelmiston peruskäytön aloittamisessa)
- yhteistyön kehittäminen paikallisten vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa
 - vanhusneuvoston viestintästrategia valmistui ja vammaisneuvoston viestintästrategia on valmisteilla

- oppilas- ja opiskelijakuntien yhteistyön tiivistäminen nuorisovaltuuston kanssa
 - Hyria koulutus Oy:n edustus saatu mukaan oppilaskuntayhteistyöhön
 - uutena yhteistyömuotona käynnistyi noin kerran kuukaudessa pidettävä kokous, johon kutsuttiin oppilaskuntien puheenjohtajat ja nuorisovaltuuston puheenjohtajisto
 - järjestettiin oppilaskuntaseminaari, johon kutsuttiin kaikki oppilaskunnat kokonaisuudessaan yhdessä nuorisovaltuuston kanssa

- yhteisöllisyyden edistäminen asukas- ja kyläyhdistysten kanssa
 - talkooraha kylien yhteisöllisyyden edistämiseksi jaettiin kolmelle hankkeelle: Kaukasten luontopolun kunnostaminen, Kytäjän ja Ridasarven kenttien kunnostamiseen
 - kaupunkialueen asukas-yhdistykset ovat voineet osallistua kaupungin järjestämiin kaavailtoihin

- uusien ihmisten ja toimijoiden toivottaminen tervetulleeksi Hyvinkäälle
 - uusille hyvinkääläisille lähetetty tervetulokirje (lähetetty yhteensä 1 213 kirjettä)
 - vastasyntyneille hyvinkääläisille jaettu Hyvinkää-bodeja yhteistyössä neuvolan ja Museokeskus Taikan kanssa
 - uusille hyvinkääläisille tarjottu joulukonsertti Hyvinkääsalissa (ilmoittautui 180 henkilöä)
 - kaikkiin vieraskielisiin lapsiperheisiin lähetettiin esite matalan kynnyksen neuvontapalvelu Mosaiikin palveluista
 - luotu uusi www-sivu "Tervetuloa Hyvinkäälle", jonne on koottu tietoa Hyvinkäältä
 - perustettu Etelä-Suomen aluehallintoviraston toiveesta paikallinen romanityöryhmä

Tavoitteiden seuranta

Valtuustotason tavoitteen saavuttamista on seurattu osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöksessä. Alatavoitteiden etenemistä on käsitelty vuoden 2023 varrella kärkihankeryhmän kokouksissa sekä kärkihankevetäjien ja kaupungin johdon yhteisissä kokoontumisissa. Lisäksi kulttuuri- ja hyvinvointilautakunnalle on lokakuussa 2023 annettu tilannekatsaus hankkeen siihen mennessä toteutetuista toimenpiteistä.

Pelikirjan mukainen yhteistyö

Pelikirjassa todetaan Meidän Hyvinkää -kärkihankkeen kohdalla:

"Teemme ja kehitämme rohkeasti yhteistyötä kaikkien yhteisöllisyyttä edistävien tahojen, kuten yhdistysten ja liikuntaseurojen, kulttuuritoimijoiden, seurakuntien ja oppilaitosten kanssa."

Kärkihankkeen alatavoitteita ja niihin liittyviä toimenpiteitä koskeva teksti sisältää jo tietoa kärkihankkeen tiimoilta tehtävästä yhteistyöstä. Niiden lisäksi yhdistisyhteistyön tuloksena on Hyvinkäälle saatu houkutelua uusia toimijoita. Tällaisia ovat esimerkiksi seniorien kanssa toimiva Siskot ja Simot ry, ikääntyneiden kokemaan lähisuhdeväkivaltaan puuttuva Suvanto ry, grooming-ilmioon keskittyvä Kuroa Kollektiivi ja ruoka-apua antava Eväskassi ry.

Seurakunta on kaupungin tiivis yhteistyökumppani ja sen edustajia on kutsuttu mukaan kaikkiin kärkihankkeen kannalta olennaisiin yhteistyöryhmiin.

Oppilaitosyhteistyötä on tehty tiiviisti Hyria koulutus Oy:n kanssa. Opinnäytetöiden ja projektien osalta on ollut yhteistyötä erityisesti Laurea ammattikorkeakoulun ja Itä-Suomen yliopiston kanssa.

Hyvinkään ekologinen kestävyys ja kestävä kehitys

Miten kestävä kehitys on huomioitu Hyvinkään Pelikirjassa?

Miten talousarviossa 2023 asetetut kestävän kehityksen edistämistä koskevat tavoitteet ovat toteutuneet ja toteuttavatko ne Pelikirjan päämääriä?

Ovatko ympäristöohjelman 2023–2027 tavoitteet ja toimenpiteet johdettu Pelikirjasta ja sen sisältämän kestävän kehityksen periaatteista?

Miten kestävän kehityksen periaatteet on viety käytännön tasolle kaupungin toiminnoissa?

Tiivistelmä arvioinneista:

Kestävä kehitys on huomioitu monipuolisesti Hyvinkään Pelikirjassa, jossa sillä on kokonaan oma erityisesti ekologisuuteen painottuva tukipilari. Vuodelle 2023 talousarviossa oli lautakuntatasolle ja tytäryhteisöille yhteensä seitsemän kestävään kehitykseen liittyvää tavoitetta ja ne toteutuivat kiitettävästi. Osaa tavoitteista ei voinut arvioida yksiselitteisesti, sillä mittarit eivät olleet riittävän täsmällisiä.

Talousarviossa asetetuissa kestävästä kehitystä koskevissa tavoitteissa on huomioitu Pelikirjan linjauksia hyvin. Tavoitteet tukevat Pelikirjan päämääristä hiilidioksidipäästöjen vähentämistä, energiatehokkuuden parantamista, pohja- ja pintavesien puhtauden turvaamista sekä ympäristötietouden lisääntymistä.

Ympäristöohjelma 2023–2027 tukee erittäin hyvin Pelikirjan Kestävä kehitys -tukipilaria. Ohjelman tavoitteet ja talousarviossa 2023 asetetut tavoitteet täydentävät toisiaan. Ympäristöohjelmassa huomioidaan myös ne kestävän kehityksen edistämistä koskevat seikat, joita ei toteuteta talousarviossa 2023 olevien tavoitteiden avulla.

Hyvinkään tavoitteena on vähentää kunnan alueella syntyviä kasvihuonekaasupäästöjä 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Kasvihuonekaasupäästömmme ovat vähentyneet Suomen kuntien keskimääräistä vauhtia. Näyttää epätodennäköiselle, että tavoiteltu taso saavutettaisiin asetettuun aikatauluun mennessä, sillä se edellyttää sekä valtakunnallisia että paikallisia lisätoimia. Pelkästään kaupungin omilla toimenpiteillä tavoitetta ei tulla saavuttamaan.

Pelikirjan kestävän kehityksen periaatteet eivät ole jääneet ainoastaan teoreettiselle tasolle, vaan niitä on viety käytäntöön kaikilla toimialoilla. Kaupunki on muun muassa:

- osallistunut energiansäästötoimenpiteisiin
- tukenut kestävää kehitystä
 - kaavoituksellisin keinoin
 - pohjavesien suojelussa
 - rakennushankkeissa ja tapahtumien järjestämisessä
- tukenut ympäristöstävällisyyttä ja vastuullisuutta hankinnoissa sekä
- edistänyt ympäristötietoisuuden jakamista kuntalaisille ja yrityksille.

Ympäristövahti on erinomainen ympäristötyön edistymisen seuranta- ja raportointiväline. Sen avulla kuntalaiset voivat konkreettisesti seurata kaikkien ympäristötyön toimenpiteiden edistymistä.

Tarkastuslautakunta antaa tunnustusta sille, että kaupunki saavutti sille asetetun energiansäästötavoitteen jo etuajassa. Kaupunki on tehnyt oikeanlaisia ja vaikuttavia toimenpiteitä energiankulutuksen vähentämiseksi.

Kaupungin merkittävimmät tytäryhteisöt toteuttivat kestävän kehityksen periaatteita omilla tavoitteillaan. Erityisesti Hyvinkään Lämpövoima Oy:llä on merkittävä rooli hiilidioksidipäästöjen vähentymisessä. Tässä yhtiö onkin toiminut suunnitelmallisesti ja edistyksellisesti.

Tiivistelmä suosituksista:

Tarkastuslautakunta kehottaa tavoiteasetannassa täsmällisempiin muotoiluihin ja mittareihin, jotta ohjausvaikutus on selkeä ja tavoitteiden saavuttaminen voidaan todentaa yksiselitteisesti.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että ympäristövahdista tehtäisiin kaupungin eri sosiaalisiin kanaviin nostoja. Näin ympäristötyöhön liittyvien toimenpiteiden edistyminen ja toteutuminen tulisi kuntalaisille vielä näkyvämmäksi.

Tarkastuslautakunta kannustaa ympäristöpalveluja etsimään vaikuttavampia keinoja yhä useampien kuntalaisten tavoittamiseksi ja ympäristötietoisuuden lisäämiseksi.

Hankintaohjeissa voisi huomioida nykyistä kattavammin, miten kilpailutus nostaa esiin tuotteen tai palvelun ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden vaikutukset. Myös kestävän kehityksen kriteerit huomioiva tarjouspyyntömalli tukisi hankintojen kestävyyttä. Tarkastuslautakunta suosittelee näiden näkökohtien huomiointia hankintaohjeita laadittaessa.

Arvioinnin rajaaminen

Tämän arvioinnin keskiössä on Pelikirjan eli kaupunkistrategian vaikutus käytännön toimintaan. Tarkastuslautakunta keskittyy tässä ekologiseen kestävyys sekä sivuaa sosiaalista kestävyyttä. Taloudellinen kestävyys on jätetty tämän arvioinnin ulkopuolelle, sillä sitä käsitellään esimerkiksi tilinpäätöksessä. Lisäksi tavoitteena on tuottaa mahdollisimman vähän päällekkäistä tietoa ympäristöraportin kanssa.

Arvioinnin tietoperustan muodostavat Hyvinkään Pelikirja 2.0, Hyvinkään ekologisen kestävyys tien kartta 2019–2050, Hyvinkään ympäristöohjelma 2023–2027, Hyvinkään energiatehokkuus- ja ilmastotoimenpiteet 2023, Hyvinkään ympäristöraportti 2022, Hyvinkään kestävä liikkuminen 2030, Hyvinkään meluntorjuntaohjelma 2003, tarkastuslautakunnan saamat selvitykset viranhaltijoilta ja muilta asiantuntijoilta, Hyvinkään kaupungin tilinpäätös ja toimintakertomus 2023, hiilineutraalisuomi.fi -sivusto sekä Hankearviointi ja kehittämiselvityksen päivitys valtatie 25:stä välillä Hanko - Mäntsälä.

Pelikirjan linjaukset ja niiden toteuttaminen käytännössä

Kuntalaki velvoittaa hoitamaan kunnan tehtävät taloudellisesti, sosiaalisesti sekä ympäristön ja luonnon kannalta kestävästi. Tämä on huomioitu Hyvinkään Pelikirja 2.0:ssa, joka sisältää kaupungin toimintaa läpileikkaavan **Kestävä kehitys -tukipilarin**. Pelikirjan linjauksia edistetään käytännössä mm. seuraavasti:

- talousarviossa asetetut tavoitteet
- ympäristöohjelman sisältämät tavoitteet ja toimenpiteet
- Hyvinkään energia- ja ilmastotoimien vuosikellon sisältämät toimenpiteet ja tapahtumat
- Hyvinkään kestävä liikkuminen 2030 -ohjelma
- Hyvinkään pohjavesialueen suojelusuunnitelma.

Kestävä kehitys -tukipilarille on kaupunginjohtajan päätöksellä 23.2.2023 myönnetty vuodelle 2023 kehittämisrahaa 20 000 euroa. Raha on myönnetty erityisesti kaupungin ympäristötoimien seurannan, raportoinnin ja viestinnän kehittämiseen. Tähän liittyy Ympäristövahtipalvelun rakentaminen ja käyttöönotto.

Aikaisempina vuosina vain kärkihankkeille on myönnetty kehittämisrahaa, ei tukipilareille.

Talousarviossa 2023 asetetut kestävää kehitystä koskevat tavoitteet

Kestävä kehitys -tukipilarille ei ole talousarviossa 2023 asetettu valtuusto- eikä hallitustason tavoitteita. Sen sijaan lautakuntatason tavoitteita on. Ympäristölautakunnalla on yksi ja Hyvinkään Veden johtokunnalla kaksi kestävään kehitykseen liittyvää tavoitetta. Lisäksi merkittävimmistä tytäryhteisöistä Hyvinkään Lämpövoima Oy:lle, Hyvinkään Villatehdas Oy:lle ja Kiinteistö Oy Hyvinkään Sairaalanmäelle on asetettu kestävää kehitystä edistäviä tavoitteita.

Ympäristölautakunnan tavoite

 <p>Tavoite:</p> <p>Kaupungin ympäristötoimien seurannan, raportoinnin ja viestinnän kehittäminen</p>	 <p>Mittari:</p> <p>Toteutetut kehittämistoimet</p>	 <p>Raportointi toimintakertomuksessa:</p> <p>Ympäristövahti otettu käyttöön marraskuun puolivälissä. Ympäristöfoorumin verkkosivut uudistettiin.</p>
---	---	---

Ympäristötoimien seuranta, raportointia ja viestintää on vuoden 2023 aikana kehitetty perustamalla Ympäristövahti -palvelu. Se otettiin käyttöön 15.11.2023.

Ympäristövahti on Hyvinkään kaupungin ympäristötyön seurantaan kehitetty työkalu. Sen tiedot on koottu Hyvinkään ympäristöohjelmasta 2023–2027, pohjavesien suojelusuunnitelmasta, hulevesiohjelmasta sekä ilmasto- ja energiatoimien vuosikellosta.

Ympäristötoimet on jaoteltu Ympäristövahdissa teemoihin, aihealueisiin ja tavoitetiloihin. Teemoja tarkastelemalla voidaan seurata toimenpidekokonaisuuksien edistymistä. Kaikki Hyvinkään kaupungin toimenpiteet on jaoteltu YK:n Agenda 2030 mukaisiin kestäväen kehityksen tavoitteisiin. Näiden tavoitetilojen avulla voidaan tarkastella, miten kaupunki on huomionnut kansainväliset kestäväen kehityksen tavoitteet toimissaan.

Seuraava kaaviokuva on yksi näkymä Ympäristövahti -palvelusta. Siitä ilmenee Hyvinkään kaupungin ympäristötyöhön liittyvien teemojen, aihealueiden, toimenpiteiden, tehtävien ja mittareiden määrät sekä toimenpiteiden etenemisen tilanne. Kaaviokuvan seurantatiedot ovat tammikuulta 2024.

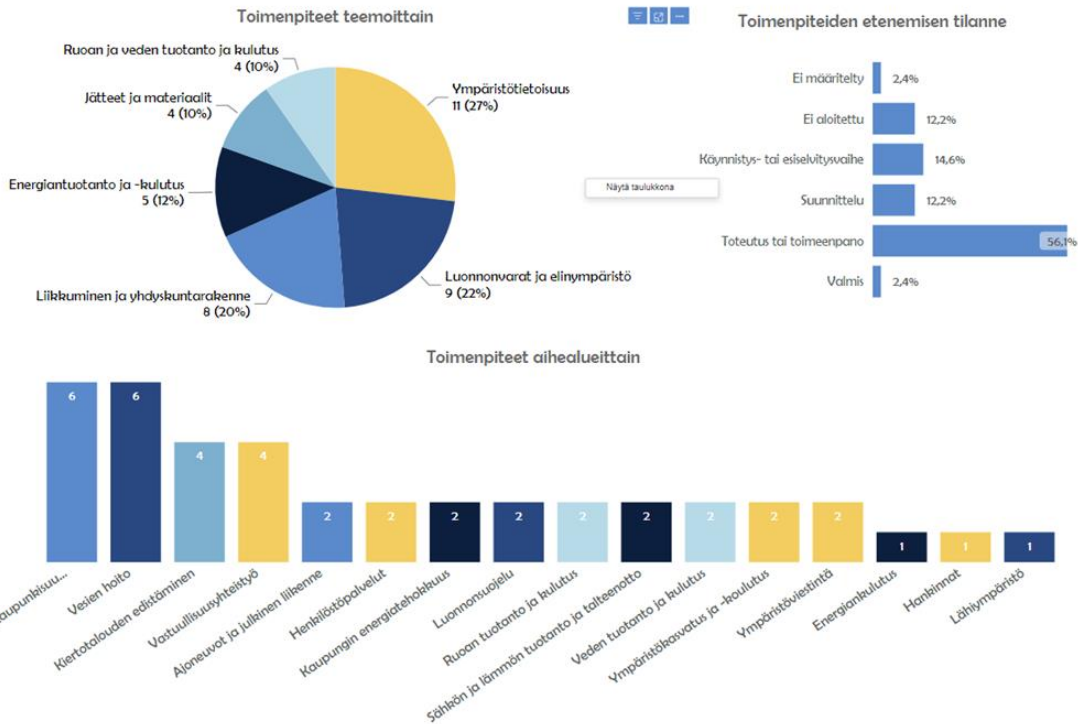
6
teema

17
aihealuetta

41
toimenpidettä

96
tehtävää

57
mittaria

Kaupungin ympäristötoimien viestintää kehitettiin vuonna 2023 myös uudistamalla Ympäristöfoorumia. Ympäristöfoorumin tehtävänä on tiedottaa, järjestää tapahtumia, esiintyä tapahtumissa sekä käydä keskustelua sosiaalisen median alustoilla Hyvinkään ympäristöasioista. Ympäristöfoorumin uudistuksen jälkeen kaupungin ympäristötyöhön liittyvät tiedot siirtyivät Ympäristöfoorumin alle. Sieltä löytyy esimerkiksi ympäristöön liittyvät julkaisut, tietoa luontopoluista ja luonnon monimuotoisuudesta, suora linkki Ympäristövahtiin sekä ulkoilu- ja pyöräilykarttoja.

Ympäristöfoorumin toimintaa mitataan Facebook-julkaisujen määrällä. Vuonna 2023 julkaisuja oli 50, kun niitä vuotta aiemmin oli 26. Ennen koronavuotia vuonna 2019 julkaisuja oli 112.

Arviointi:

Tavoitteelle asetettu mittari ei ole onnistunut, koska se ei sisällä varsinaista tavoitetasoa eikä siten mittaa tavoitteen saavuttamista. Vuoden 2023 loppupuolella käyttöön otettu Ympäristövahti -palvelu on kuitenkin osoitus siitä, että kaupungin ympäristötoimien seuranta, raportointia ja viestintää on kehitetty suunnitelmallisesti vuoden 2023 aikana.

Ympäristövahti on erinomainen ympäristötyön edistymisen seuranta- ja raportointivälineenä. Sen avulla kuntalaiset pystyvät konkreettisesti seuraamaan, miten mikin ympäristötyöhön liittyvä toimenpide on edistynyt ja miten esimerkiksi kasvihuonekaasupäästöt ja talousveden kulutus on vuosittain kehittynt.

Ympäristövahti sisältää hyvin monipuolista ja yksityiskohtaistakin tietoa. Tosin joidenkin asioiden kohdalla tilastotieto on 1–2 vuotta vanhaa, mikä heikentää ajankohtaisen tiedon seurantaa.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Ympäristövahti -palvelun perustaminen ja käyttöön otto tukee hyvin Pelikirjan Kestävä kehitys -tukupilarin päämäärää kuntalaisten ympäristötietoisuuden lisäämisestä.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä sitä, että ympäristöä ja kestävää kehitystä koskeva tieto on koottu saman sivun, Ympäristöfoorumin, alle. Se helpottaa kyseisiin asioihin liittyvän informaation löytymistä.

Ympäristöfoorumin yhtenä tavoitteena on käydä keskustelua foorumin Facebook-sivulla. Valitettavasti keskustelu on lähes olematonta. Näyttää sille, että kuntalaiset eivät ole vielä löytäneet kyseistä sivua.

Ympäristöfoorumin mittarina käytetty Facebook-julkaisujen määrä ei ole tarkoituksenmukainen seurantamittari. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan olisi hyödyllisempää tarkastella julkaisujen tavoittamien kuntalaisten määrää.

Suositus:

Tarkastuslautakunta suosittelee, että ympäristövahdista tehtäisiin kaupungin eri sosiaalisiin kanaviin nostoja. Näin ympäristötyöhön liittyvien toimenpiteiden edistyminen ja toteutuminen tulisi kuntalaisille vielä näkyvämmäksi.

Tarkastuslautakunta kannustaa ympäristöpalveluja etsimään vaikuttavampia keinoja yhä useampien kuntalaisten tavoittamiseksi ja ympäristötietoisuuden lisäämiseksi.

Hyvinkään Veden johtokunnan tavoitteet

 <p>Tavoite:</p> <p>Kaltevan puhdistamon tertiäriveriivaiheen rakentaminen</p>	 <p>Mittari:</p> <p>Rakentaminen laaditussa aikataulussa siten, että välitavoitteet saavutetaan.</p>	 <p>Raportointi toimintakertomuksessa:</p> <p>Rakentaminen eteni laaditussa aikataulussa ja asetettu välitavoite saavutettiin.</p>
--	--	--

Kaltevan puhdistamon tertiäriveriivaiheen rakentaminen itse rakennuksen osalta valmistui vuoden 2023 lopussa. Laitteasennukset sekä sähkö- ja automaatiotyöt jatkuvat vuonna 2024. Koekäyttö alkaa maaliskuussa 2024. Urakkasopimuksen mukainen valmistumisaika on 15.11.2024.

Jälkikäsittelylaitoksen rakentamisen myötä jätevedenpuhdistamon puhdistustehokkuus kohentuu ja vesistöön palautetun veden hygieeninen laatu paranee merkittävästi. Jälkikäsittelyvaihe varmistaa puhdistamon käyttövarmuutta.

Arviointi:

Tavoite edistää Pelikirjan sisältämän Kestävä kehitys -tukupilarin päämäärää pohja- ja pintavesien puhtauden turvaamisesta.

Asetettu mittari ei ole tarpeeksi täsmällinen. Välitavoitteen aikataulu ei selviä tavoitteesta ja sen saavuttamista todentavasta mittarista. Näin ollen tavoitteen toteutumisen arviointi ei ole yksiselitteistä.

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan välitavoite on esitetty urakan tarjouspyyntöasiakirjassa ja sopimuksessa. Työmaakokousten pöytäkirjoista löytyy kirjaus välitavoitteen toteutumisesta. Näin ollen tavoite voidaan katsoa toteutuneeksi. Jatkossa on kuitenkin suotavaa, että tavoite, sen saavuttamista todentava mittari ja raportointi tavoitteen toteutumisesta on selkeästi esitetty, jotta niiden perusteella tavoitteen saavuttamista voidaan arvioida.

Tavoite:

Energiatehokkuusanalyysi; tämänhetkisen energiankulutuksen tarkastelu ja energiansäästömahdollisuuksien selvittäminen

Mittari:

Energiatehokkuusanalyysi raportteineen on valmis.

Raportointi toimintakertomuksessa:

Analyysiraportti on valmis.

Energiatehokkuusanalyysin avulla voidaan tehdä hallittuja toimia kokonaisenergiankulutuksen vähentämiseksi. Analyysissä havaittuja potentiaalisia energiansäästökohteita on mallinnettu. Tämä on tärkeää, sillä vedenottamoiden ohjaustapamuutoksissa on huomioitava koko veden tuotannon ja jakelun kokonaisuus, jotta yksittäisellä energiansäästötoimenpiteellä ei aiheuteta energiankulutuksen nousua toisaalla.

Hyvinkään Lämpövoima Oy:n tavoitteet

Tavoite:

Hiilineutraalin kaukolämmön osuuden kasvattaminen
TOIMENPIDE: Käynnistetään suunnitelmien pohjalta investointihanke hiilineutraalin kaukolämmön osuuden kasvattamiseksi.

Mittari:

Hiilineutraalin kaukolämmön osuuden kasvattaminen investoimalla omaan lämmöntuotantoon. Investointihanke toteutetaan vuonna 2022 päätettävän suunnitelman perusteella. Investointihankkeen suunnittelu on valmis ja päälaitehankinnat on tehty vuoden 2023 aikana, sekä toteutusprojekti etenee suunnitellusti vuoden 2023 aikana.

Raportointi toimintakertomuksessa:

Toteutui suunnitellusti. Sähkökattila-hankkeesta tehtiin investointipäätös loppukevästä 2023 ja hanke etenee suunnitelman mukaisesti.

Tavoite:

Hiilineutraalin kaukolämmön osuuden kasvattaminen
TOIMENPIDE: Kaukolämmön kausivarastointiratkaisun suunnittelu, hankkeen valmistelu ja lupaprosessin käynnistäminen

Mittari:

Kaukolämmön kausivarastointiratkaisun tekninen suunnittelu, hankkeen valmistelu investointipäätöstä varten ja lupaprosessin käynnistäminen (edellytyksenä että hankkeen etenemiselle tai sen rahoitustuella ei ilmene esteitä esiselvitysvaiheessa). Hankkeen suunnitelmat valmistuvat ja luvitusprosessi on käynnistetty vuoden 2023 aikana.

Raportointi toimintakertomuksessa:

Toteutui suunnitellusti. Lämmön kausivarastohankkeelle saatiin TEM:n investointitukea 7,7 milj. €. Hankkeen luvitusprosessi on edennyt suunnitellusti.

Sähkökattilan tuotanto tulee korvaamaan fossiilisten polttoaineiden ja osittain myös pelletin käytön lämmöntuotannossa. Hyötynä on mm. uusiutuvan lämmön osuuden lisäys ja lämmönhankinnan kustannusten alentuminen.

Sähkökattilan ensimmäisen vaiheen valmistumisaikataulu on lokakuu 2024 ja toisen vaiheen syyskuu 2025.

Työ- ja elinkeinoministeriö myönsi Hyvinkään Lämpövoima Oy:lle investointitukea 7,7 miljoonaa euroa hankkeeseen, jossa rakennetaan suuri lämmön kausivarasto Hyvinkään Kulomäkeen käytöstä poistetulle sorakuopalle. Rakennettavan lämpövaraston avulla Hyvinkään lämmönhankinnassa pystytään luopumaan kokonaan fossiilisten polttoaineiden käytöstä. Hanke on ensimmäinen tähän varastointiteknoologiaan perustuva lämpövarasto Suomessa.

Lämpövarastossa käytetään puhdasta vettä, johon lämpöä ladataan kesän ja alkusyksyn aikana. Varastoitava lämpö on peräisin alueella syntyvistä teollisista hukkalämmöistä ja uudesta sähkökattilasta. Lämpö puretaan kaukolämpöverkkoon keskitalvella korvaamaan fossiilisia polttoaineita. Lämmön kausivaraston avulla saadaan vähennettyä fossiilisten polttoaineiden käyttöä Hyvinkään kaukolämmön hankinnassa käytännössä nollaan yhdessä sähkökattilan kanssa. Hyötyinä ovat päästöjen väheneminen, hukkalämmön saaminen enemmän hyötykäyttöön ja lämmönhankinnan kustannusten pieneminen.

Lämpövaraston rakentaminen vesitäyttöineen kestää 1,5–2 vuotta. Hankkeen investointipäätös tehdään, kun vesilain mukainen lupa on saatu ja alueen kaavamuutos on valmistunut. Kaavoitus on tähän mennessä edennyt hyvin.

Lämpövaraston kapasiteetti vastaa energiamäärältään noin 1 000 omakotitalon lämmitykseen tarvittavaa energiaa.

Arviointi:

Molemmat Lämpövoiman tavoitteet edistävät erinomaisesti Kestävä kehitys -tukipilarin mukaista hiilidioksidipäästöjen vähentymistä.

Lämpövarastohanke ja sähkökattilahanke ovat erinomaisia esimerkkejä Hyvinkään Lämpövoima Oy:n edistyksellisestä toiminnasta ekologisten lämmönlähteiden kasvattamiseksi.

Hyvinkään Villatehdas Oy:n tavoite

 <p>Tavoite:</p> <p>Ympäristöohjelman käynnistäminen, kun osa-alueet ja tavoitteet määriteltä alkukartoituksen jälkeen. Uusi toimintakulttuuri tuottaa rahallista säästöä ja pienentää ympäristökuormaa.</p>	 <p>Mittari:</p> <p>Alkukartoitukseen perustuvat ympäristöohjelman tavoitteet ja osa-alueet määriteltä (kyllä / ei)</p>	 <p>Raportointi toimintakertomuksessa:</p> <p>Tavoite toteutui.</p>
--	---	---

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan ympäristöohjelma sisältää konkreettiset tavoitteet. Se on laadittu vuosille 2023–2025. Yhtiö ei ole vielä hakenut sertifiointia.

Yhtiö voi vaikuttaa suoraan energiankulutukseen (lämpö, sähkö) rajallisin määrin. Vuokralaisten aiheuttamaan kulutukseen yhtiö voi vaikuttaa vain ohjeistamalla.

Arviointi:

Tarkastuslautakunta ei voi arvioida, miten hyvin ympäristöohjelma edistää Kestävä kehitys -tukipilarin linjauksia, koska lautakunnalla ei ole tietoa ohjelman sisällöstä.

Seuraavat vuodet tulevat osoittamaan, saavuttaako yhtiö ympäristöohjelman mukaisesti toimimalla tavoittelemansa ympäristövaikutusta ja rahallista säästöä.

Kiinteistö Oy Hyvinkään Sairaalanmäen tavoite

 <p>Tavoite:</p> <p>Toimivien ja viihtyisien terveydenhuoltoon tarvittavien tilojen tarjoaminen energiatehokkaasti</p>	 <p>Mittari:</p> <p>Ostetun energian päästöttömyys: tavoitetaso 99 %:a tai yli; Oma sähköntuotanto (aurinkovoima): tavoitetaso 30 % tai yli;</p>	 <p>Raportointi toimintakertomuksessa:</p> <p>Tavoite toteutui. Lisäksi Aurinkovoimala II toteutusaikataulu on kesällä 2024.</p>
--	--	--

Yhtiö on seurannut energian päästöttömyyttä jo edellisenä vuonna. Tuolloin päästöttömän energian osuuden tavoitetasona oli 95 %. Toteuma oli vuoden 2022 aikana noin 99 %.

Arviointi:

Tavoite edistää Kestävä kehitys -tukipilarin mukaista hiilidioksidipäästöjen vähentymistä. Tavoitteelle asetettu mittari on konkreettinen ja yksiselitteinen.

Hyvinkään ympäristöohjelma 2023–2027

Hyvinkään ekologisen kestävyden tiekartan toimeenpano tapahtuu ympäristöohjelmalla. Kaupunginhallituksen 20.6.2022 hyväksymä Hyvinkään ympäristöohjelma 2023–2027 sisältää yhteensä 34 toimenpidettä, joita toteuttamalla tuetaan ja edistetään kestävää kehitystä ja erityisesti ekologista kestävyttä. Ohjelman sisältämälle kuudelle teemalle on kullekin määritelty toimenpiteet, niitä toteuttavat tahot sekä tavoitetaso/mittari. Osa ympäristöohjelman toimenpiteistä nostetaan talousarviotavoitteiksi. Toimenpiteet, jotka eivät nouse talousarviotasolle, toteutetaan yksiköissä.

Ympäristöohjelman toimenpiteiden toteutumisesta raportoidaan vuosittaisessa ympäristöraportissa. Toimenpiteiden seuranta tapahtuu myös Ympäristövahti -palvelussa, joka on kaupungin kotisivulla nähtävillä. Suurin osa ympäristöohjelman toimenpiteistä oli vuoden 2023 lopussa vielä kesken, sillä ne ajoittuvat ohjelmakauden eri vuosille.

Arviointi:

Ympäristöohjelman tavoitteet ja toimenpiteet tukevat erittäin hyvin Pelikirjan sisältämän Kestävä kehitys -tukipilarin päämääriä. Ohjelman tavoitteet ja talousarviossa 2023 asetetut tavoitteet täydentävät toisiaan. Ympäristöohjelmaan sisältyvissä toimenpiteissä tulee huomioiduksi myös ne kestävän kehityksen edistämistä koskevat seikat, joita ei toteuteta talousarviossa olevien tavoitteiden avulla.

Hyvinkään kestävä liikkuminen 2030

Kaupunginvaltuusto on 23.5.2016 hyväksynyt Hyvinkään kestävä liikkuminen 2030 -ohjelman. Sen päätavoitteena on lisätä kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen osuutta. Kestävän liikkumisen myötä tarpeeton liikennesuorite vähenee ja liikenteestä syntyvät ympäristöhaitat pienenevät.

Osana kestävän liikkumisen ohjelmaa on perustettu Askel-ryhmä. Sen tehtävänä on edistää ja seurata ohjelman toteutumista sekä viestiä, markkinoida ja suunnitella toimenpiteitä. Askel-ryhmän toiminta on ollut aktiivista koronapandemia-ajan alkuun asti. Koronapandemia vaikutti ryhmän keskeytymiseen osittain, mutta pääasiallisin syy toimintataukoon on ollut liikennesuunnittelun työntekijämäärän väheneminen keväällä 2020 kolmesta kahteen. Henkilö, joka keskittyi mm. liikkumisen ohjaukseen, lopetti tuolloin kaupungin palveluksessa.

Askel-ryhmän vastuulla on viedä eteenpäin osaa Kestävä liikkuminen -ohjelman toimenpidekokonaisuuksista. Tällaisia ovat elinikäisen liikkumisen ohjaus, kokeilevat hankkeet kestävän liikkumisen edistämiseksi, työkalu ohjelman toimenpiteiden ja tavoitteiden seurantaan sekä tiedotus ohjelman toteutumisesta.

Osa Kestävä liikkuminen -ohjelman toimenpiteistä on viety energiatehokkuus- ja ilmastotoimenpiteiden vuosikelloon, joten niitä toteutetaan sen kautta. Kyseiset toimenpiteet liittyvät mm. kestävän liikkumismuotojen huomioimiseen kaavoitusten yhteydessä ja joukkoliikennematkustuksen elvyttämiseen.

Arviointi:

Askel-ryhmällä on ollut tärkeä rooli kestävän liikkumisen ohjelman yhteistyöelimenä, ohjelman toteuttamisen edistäjänä, tavoitteiden saavuttamisen seuraajana ja tiedottajana. Tämän vuoksi tarkastuslautakunta näkeekin erittäin harmillisena kyseisen ryhmän toiminnan hiipumisen. Kestävän liikkumisen ohjelman toteuttaminen on tämän vuoksi jäänyt puutteelliseksi. On valitettavaa, että valtuuston hyväksymällä ohjelmalla ei näin ollen ole ollut sitä vaikuttavuutta, mihin ohjelmalla on pyritty.

Ohjelman kunnianhimoisena tavoitteena on ollut luoda Hyvinkäästä imagoaltaan kestävän liikkumisen veturi Uudellamaalla ja markkinoida kaupunkia kestävän liikkumisen edelläkävijänä. Tämä ei ole toteutunut, koska ohjelman sisältämien toimenpiteiden toteutus on jäänyt vaillinaiseksi. Ohjelman sisältämistä toimenpiteistä erityisesti kokeilevat hankkeet ja vanhoja käytäntöjä ravisteleva yhteistyö uusien toimijoiden kanssa olisivat tarpeellisia.

Suositus:

Tarkastuslautakunta suosittelee Askel-ryhmän toiminnan elvyttämistä ja päivittämistä. Kestävän liikkumisen ohjelma sisältää tärkeitä toimenpiteitä, mitkä tukisivat Pelikirjan mukaisia linjauksia ekologisen kestävyuden edistämiseksi. Tämän vuoksi lautakunta näkee tarpeellisena, että ohjelmaa voidaan toteuttaa täysipainoisesti. Tarkastuslautakunta suosittelee lisäksi tarkastelemaan kyseisen ohjelman päivittämistarvetta.

Muut käytännön toimenpiteet kestävän kehityksen edistämiseksi

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Hyvinkään kaupunki turvaa luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja edistämistä muun muassa kaavoituksellisilla keinoilla, metsähoidon periaatteilla, jättämällä omat arvokkaat luontokohteet metsänhoitotoimenpiteiden ulkopuolelle, luontoselvitysten laatimisella, yleisellä ympäristötilan seurannalla ja raportoinnilla sekä yhteistyöllä ympäristönsuojeluyhdistysten kanssa.

Sekä yleis- että asemakaavatasolla huolehditaan viherrakenteen riittävydestä ja luontoarvojen säilymisestä. Kaavan laadinnan yhteydessä kartoitetaan alueiden luontoarvot, erityisesti uusilla alueilla.

Vuoden 2023 aikana konkreettisia toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ovat olleet:

- luonnonhoitotyöt Sveitsinpuiston luonnonsuojelualueella ja Suomiehen entisellä maainesten ottoalueella
- ympäristölautakunta hyväksyi 25.5.2023 maalämpökaivojen porausvesien käsittelyohjeen (pyritään turvaamaan mm. uhanalaisen meritaimenen kutusoraikkoja)
- Kytäjätien varressa on tehty kartoitus viitasammakon ja uhanlaisten sudenkorentojen esiintymän selvittämiseksi (liittyy Kytäjän pyörätien suunnitteluun)
- Tehtaansuon hulevesialtaiden rakennustyön loppuunsaattaminen
- yhteistyö Kytäjäjärvi kuntoon -hankkeen kanssa mm. osallistumalla kustannuksiin
- kaavahankkeisiin liittyvät selvitykset.

Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen

Kaupunki edistää hiilidioksidipäästöjen vähentymistä maankäytön eheydellä ja joukkoliikenteen mahdollistamisella. Näihin vaikutetaan kaavoituksella ja liikennesuunnittelulla.

Keskustaajaman osayleiskaavalla 2030 on luotu edellytykset yhdyskuntarakenteen eheyttämiselle, jota toteutetaan mm. keskusta-alueella täydennysrakentamisella ja liikenneverkon kehittämisellä. Kestävän kehityksen päämäärien mukaisesti on tavoitteena vähentää liikkumisen tarvetta ja edistää keveyttä liikennettä ja julkista liikennettä.

Kaupunki on vähentänyt omaa energian kulutusta ja lisännyt omaa aurinkoenergiatuotantoaan. Lisäksi Hyvinkään Lämpövoima on kasvattanut hiilineutraalia kaukolämmön osuutta omilla toimenpiteillään. On huomattava, että suurin osa hiilidioksidipäästöjen osalta tapahtuvista muutoksista riippuu kuitenkin valtakunnallisista toimista.

HINKU-kuntien, joihin Hyvinkääkin kuuluu, tavoitteena on vähentää kunnan alueella syntyviä kasviuonekaasupäästöjä 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Suomen ympäristökeskuksen tilaston mukaan kokonaispäästöt ovat vuoteen 2021 mennessä vähentyneet Hyvinkäällä 36 % ja asukaskohtaiset päästöt 39 %. Arviointihetkellä oli saatavissa vuodelta 2022 vain ennakkoluvut. Lopulliset julkaistavat tulokset voivat muuttua ennakkotiedon luvuista, koska laskentatavat eivät ole täysin yhteneväiset lopullisen laskennan kanssa.

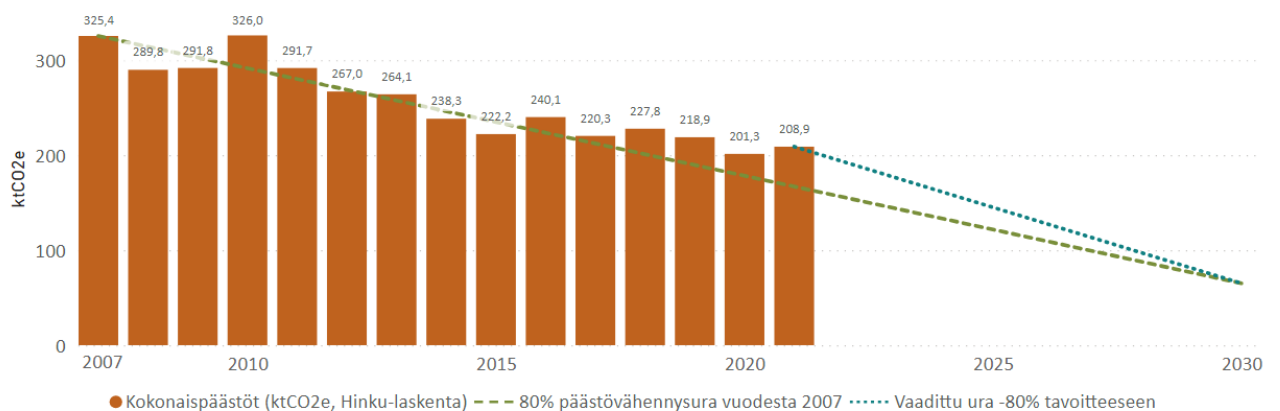
Kasviuonekaasupäästöjen kehitys Hyvinkää

2021 arvot

Hinku-laskenta päästöhyvityksillä*

Koko Suomen päästöt (ktCO ₂ e)	Kokonaispäästöt Hyvinkää (ktCO ₂ e)	Muutos 2007-2021 (%):	Asukaskohtaiset päästöt Hyvinkää (tCO ₂ e/as)	Muutos asukaskohtaisissa päästöissä 2007-2021 (%)
31 654	209	-36	4,5	-39

Kokonaispäästöjen kehitys suhteessa 80% päästövähennystavoitteeseen

Hiilineutraalisuomi.fi -sivustolla olevan tiedon mukaan Suomen kaikkien kuntien keskiarvo ilmastopäästöjen vähenemisessä 2007 – 2021 oli 37 %.

Hinku-verkosto on vuonna 2008 perustettu ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkosto, joka kokoaa yhteen kunnianhimoisiin päästövähennyksiin sitoutuneet kunnat, ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita tarjoavat yritykset sekä energia- ja ilmastoalan asiantuntijat.

Energiatehokkuuden parantaminen

Kaupungin tilakeskus huomioi rakennetun ympäristön energiatehokkuusvaatimukset sekä uudisrakennus- että peruskorjauskohteissa. Esimerkiksi Kipinä-taloon asennettiin rakennusvaiheessa vuonna 2021 400 aurinkopaneelia, joilla tuotetaan noin 20 % rakennuksen tarvitsemasta sähköenergiasta. Sveitsin uimalaan aurinkopaneelit asennettiin uimalan laajennuksen valmistuttua vuonna 2022.

Vuosina 2024 – 2025 rakennettavassa Paavolatalossa tavoitellaan Joutsenmerkkiä. Joutsenmerkki ohjaa valintoja kohti elinkaariajattelua, jossa huomioidaan mm. raaka-aineet ja niiden kulutuksen vähentäminen, tuotantoprosessien energiankulutuksen vähentäminen, jätteen kierrätys sekä tuotteiden turvallisuus käyttäjälle. Hyvinkään kaupungilla on jo aiempaa kokemusta Joutsenmerkin tavoittelemisesta rakennushankkeessa. Kenttädun päiväkotia sai Joutsenmerkin vuonna 2017 ollen Suomen ensimmäinen Joutsenmerkitty päiväkotia.

Rakennushankkeiden kilpailutuksissa on huomioitu mm. aurinkopaneelien asentaminen vuodesta 2020 alkaen sekä vuodesta 2023 alkaen akkuvarausjärjestelmien testaaminen. Energiajärjestelmien osalta kaupunki on Hyvinkään Lämpövoima Oy:n kanssa kehittämässä uudentyyppisiä kaukolämpökytkentöjä sekä muita uusia lämmitys- ja jäähdytysratkaisuja. Kaikki uudet rakennukset ovat tällä hetkellä ”älykkäitä” eli taloteknisillä järjestelmillä voidaan seurata mm. energiankulutustietoja.

Kaupunki käyttää energian- ja vedenkulutuksen seurantaan Enerkey-ohjelmistoa, josta kulutus-tietojen lisäksi saadaan hälytykset, jos jonkin kiinteistön kulutus muuttuu oleellisesti sen normaalista kulutusprofiilista.

Kaupunki on ollut mukana kunta-alan energiatehokkuussopimuksessa vuodesta 2004 alkaen. Se on Työ- ja elinkeinoministeriön, Energiaviraston ja Kuntaliiton välinen sopimus energian tehokkaammasta käytöstä. Nykyinen sopimuskausi kattaa vuodet 2017 – 2025.

HYVINKÄÄN KAUPUNGIN ENERGIANSÄÄSTÖ (MWh vuodessa)

Energiansäästötavoite vuodessa	4 119
Saavutettu vuotuinen energiansäästö 31.12.2023 mennessä	6 244
Erotus	- 2 125

Kaupunki ylitti sopimuskauden tavoitteet jo vuoden 2023 loppuun mennessä. Kaupunki säästi energiaa mm. ilmanvaihdossa käyntiaikojen muutoksilla, lämmöntalteenottojen lisäyksillä sekä katuvalaistuksen ja muun valaistuksen uusimisella.

Tapahtumien ekologisuus

Kaupunki huolehtii Hyvinkäällä järjestettävien tapahtumien ekologisesta kestävydestä ja vastuullisuudesta yhteistyössä tapahtumajärjestäjien kanssa. Kaupunki ei itse toimi suurimpien tapahtumien järjestäjänä.

Tapahtumajärjestäjällä, joka on järjestänyt Hyvinkäällä Rockfest-tapahtuman, on oma vastuullisuusohjelma, jossa yhtenä osa-alueena on ympäristötyö. Kyseisellä tapahtumajärjestäjällä on Ekokompassi-sertifikaatti ja käytössä hiilijalanjälkilaskentatyökalu. Kesällä 2023 generaattoreissa käytettävä polttoöljy vaihdettiin biopohjaiseksi, kangasmateriaaleissa käytettiin mahdollisimman paljon uusiokäytettävää materiaalia sekä vähennettiin alueelle tulevia kuljetuksia panostamalla julkisiin kulkuneuvoihin (esim. kaukojunat ja charterbussit).

Myös Red Carpet Festivaalia järjestävällä tapahtumajärjestäjällä on Ekokompassi-sertifikaatti. Sertifikaatti myönnetään, kun organisaatio on rakentanut Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän ja läpäissyt riippumattoman asiantuntijan tekemän auditoinnin. Organisaation ympäristövastuutyön on täytettävä Ekokompassin asettamat kriteerit. Organisaatiolla on oltava esimerkiksi ympäristöohjelma, joka sisältää tavoitteet ja toimenpiteen ympäristövaikutusten vähentämiseksi.

Kaupungin omissa tapahtumissa ekologinen kestävyys huomioidaan mm. kiinnittämällä huomiota käytettäviin materiaaleihin ja kierrätykseen sekä kannustamalla osallistujia saapumaan tapahtumiin jalkaisin tai kevyttä liikennettä käyttäen. Itse tapahtumissa on usein myös ympäristökasvatukseen liittyviä teemoja.

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä kaupunki edistää mm. vuonna 2023 käynnistyneen Meidän Hyvinkää -kärkihankkeen ja sen seitsemän alaryhmän toiminnan kautta. Sosiaalista kestävyttä on edistetty esimerkiksi kehittämällä vanhusneuvoston ja nuorisovaltuuston toimintaa, myöntämällä talkoorahaa kolmeen kylään, toivotettu tervetulleiksi uusia asukkaita ja toimijoita Hyvinkäälle, kiinnittämällä huomiota digisyrjäytymiseen digitukiverkoston toimilla ja edistämällä eri tapahtumilla erityisesti nuorten ja seniorien yhteisöllisyyttä. Kaupunki on myös tukenut kuntalaisia ja 3. sektorin toimijoita tarjoamalla tiloja ja antamalla liikunta-, kulttuuri-, nuoriso- ja hyvinvointiavustuksia.

Myös päiväkodeissa, kouluissa, kirjastoissa, nuorisopalveluissa ja liikuntapalveluissa edistetään erilaisin toimin sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä. Esimerkiksi Museokeskus Taikassa on pienituloisilla mahdollisuus vierailta ilmaiseksi keskiviikkoisin klo 16–18. Lisäksi siellä toteutetaan senioreille ja erityisryhmille työpajatoimintaa ja koululaisille kulttuuripolkuja.

Arviointi:

Pelikirjan Kestävä kehitys -tukipilarin mukaisia periaatteita on toteutettu eri toimialoilla monin konkreettisoin toimenpitein. Pelikirjan linjaukset eivät ole jääneet vain teoriaksi, vaan niitä on viety käytäntöön ja näin edistetty kestävän kehityksen mukaisten asioiden realisoitumista.

Tavoitteena on vähentää kunnan alueella syntyviä kasvihuonekaasupäästöjä 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Hyvinkäällä kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet samassa suhteessa kuin Suomen kunnissa keskimäärin. Näyttää kuitenkin epätodennäköiselle, että tavoiteltu taso saavutettaisiin asetettuun aikatauluun mennessä. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää sekä valtakunnallisia että paikallisia lisätoimia. Pelkäästään kaupungin omilla toimenpiteillä sitä ei tulla saavuttamaan.

Tarkastuslautakunta antaa tunnustusta sille, että kaupunki saavutti sille asetetun energiansäästötavoitteen jo etuajassa. Tämä on merkki siitä, että kaupunki on tehnyt oikeanlaisia ja vaikuttavia toimenpiteitä energiankulutuksen vähentämiseksi.

Suositus:

Kaupungin on syytä entistä enemmän aktivoida kuntalaisia ja hyvinkääläisiä yrityksiä kasvihuonekaasupäästöjen vähentymiseen tähtääviin toimenpiteisiin. Tietoisuutta siitä, miten kuntalaiset ja yritykset voivat vaikuttaa omiin päästöihinsä, on lisättävä.

Hankinnat

Nykyisen, 1.8.2017 voimaan tulleen, Hyvinkään kaupungin hankinta- ja sopimusohjeen mukaan kaupungin hankinnoissa tärkeimpinä periaatteina ovat Hyvinkään Pelikirjan antamat suuntaviivat ja paikallisen tarjonnan huomioiminen. Hankintaohjeessa todetaan, että ympäristö- ja sosiaaliset näkökulmat, hankinnoilla työllistäminen sekä innovatiivisuus huomioidaan hankintakohtaisesti silloin, kun se on kaupungin kokonaisedun kannalta tarkoituksenmukaista. Hyvinkään kaupungilla ei kuitenkaan ole strukturoitua, määrämuotoista tarjouspyyntömallia, jossa huomioitaisiin ympäristöystävällisyyteen liittyvien kriteerien täytyminen.

Kaupunki valmistelee Hansel Oy:n kanssa hankintaohjelmaa, jonka tehtävänä on tukea Hyvinkään kaupungin Pelikirja 2.0:n toteuttamista ja palvelujen tuottamisen ja järjestämisen onnistumista. Se sisältää ylätasolla hankintatoiminnan periaatteet ja yleiset linjaukset.

Hankintaohjelman valmistelussa on huomioitu kansallisen hankintaohjelman tavoitteet sekä Pelikirja 2.0:n tavoitteet. Ekologisuus on niistä yksi, jonka osa-alueina ovat vähähiilisyys, kiertotalous sekä luonnon monimuotoisuus.

Esimerkkejä kestäväen kehityksen huomioinnista Hyvinkään hankinnoissa

Elintarvikkeiden kilpailuttamisessa on kaupungin ateriapalveluilta saadun tiedon mukaan otettu huomioon vastuullisuusvaatimukset: taloudellinen-, ympäristö- ja sosiaalinen vastuu. Taloudellinen vastuu sisältää mm. toimittajan ja alihankkijoiden riskiluokkaseurantaa, liikevaihtovaatimuksen asettamista ja tilaajavastuulain mukaisia tarkastuksia. Ympäristövastuu sisältää mm. eläinten hyvinvoinnin varmistamista, ympäristöystävällistä toimintaa tuotettaessa elintarvikkeita ja kuljetusten hiilidioksidipäästöjen vähentämistä. Sosiaalinen vastuu sisältää esimerkiksi vaikeasti työllistyvien henkilöiden työllistämistoimia.

Vastuullisuus ja ympäristöystävällisyys on otettu huomioon myös ruokalistasuunnittelussa. Hankintakriteereissä määritellään esimerkiksi, että

- raaka-aineiden tulee olla GMO-vapaita (geneettisesti muunnettu organismi)
- tuotteissa ei saa olla natriumglutamaattia
- käytetään MSC-sertifioituja kalatuotteita (pyydystetty ekologisesti kestäväällä tavalla)
- leipomotuotteina käytetään Suomessa leivottuja joutsenlippumerkittyjä tuotteita
- ruokajuomana ja ruoanvalmistuksessa käytetään pääosin suomalaista luomu maitoa
- lihatuotteet ovat suomalaisia tai EU-maissa tuotettuja.

Muita ateriapalvelujen toteuttamia kestäväen kehityksen mukaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi

- jätteiden oikeanlainen lajittelu
- keittiöiden suorittama ruokahävikin seuranta päivittäin
- osallistuminen vuosittain hävikkiviikko-kampanjaan
- ateriakuljetusten toimittamien keittiöihin kolme kertaa viikossa viiden sijasta.

Kaupungin puhtauspalveluissa käytetään ympäristöystävällisiä siivousaineita. Suurin osa puhtauspalveluiden käyttämisestä siivousvälineistä ja tarvikkeista on kierrätysmateriaaleista Suomessa valmistettuja.

Puhtauspalvelut käyttää kemikaalitonta Ownwell® -siivousmenetelmää Hakalantalossa ja Kipinässä sekä maaliskuun 2024 alusta alkaen myös Kenttädun päiväkodissa. Menetelmä perustuu puhdistettuun vesijohtoveteen, johon lisätään luonnonmukaisia mikrobeja.

Puhtauspalveluissa on ollut oma ympäristöohjelma vuodesta 2000 alkaen. Saadun tiedon mukaan ohjelma käydään jokaisen uuden työntekijän kanssa alkuperehdytyksessä läpi.

Ajoneuvo- ja kuljetuspalveluhankinnoissa ympäristöystävällisyys huomioidaan ajoneuvoille asetetuissa päästövaatimuksissa. Keskusta-alueella koulukuljetuspalvelun ajoneuvoilta edellytetään vähäpäästöisyyttä.

Hangonsillan uusi koulu ja päiväkot -hanke on tarkoitus toteuttaa puuhybridiratkaisuna eli rakentamisessa pyritään käyttämään mahdollisimman paljon puumateriaalia. Uusissa rakennus-hankkeissa kiinnitetään huomiota myös sisäilmatoimivuuteen ja kemikaalikuormiin.

Arviointi:

Hyvinkään kaupungin hankinnoissa on vielä vaihtelevasti huomioitu kestävän kehityksen osa-alueita. Esimerkiksi ateriapalvelujen ja puhtauspalvelujen hankinnoissa vastuullisuus ja ympäristöystävällisyys on otettu monipuolisesti huomioon.

Nykyisessä kaupungin hankinta- ja sopimusohjeessa on ohjeistettu suppeasti kestävän kehityksen periaatteiden huomiointi hankinnoissa, joten sillä ei ole kovin merkittävää vaikutusta vastuullisuuden ja ympäristöystävällisyyden huomioinnista hankintaprosessin eri vaiheissa.

Suositus:

Tulevissa kaupungin hankintaohjeissa on syytä ohjeistaa nykyistä tarkemmin kestävän kehityksen näkökohtien huomioiminen kilpailutuksissa, jotta kestävän kehityksen näkökulmat toteutuvat hankinnoissa johdonmukaisemmin ja kattavammin kaupungin kaikilla toimialoilla ja yksiköissä. Vastuullisuuteen ja ympäristönäkökohtiin liittyviä seikkoja on syytä ottaa huomioon hankintaprosessin eri vaiheissa. Kestävillä hankinnoilla voidaan saavuttaa merkittäviä ympäristöhyötyjä.

Yhteistyö yritysten kanssa

Hyvinkään ekologisen kestävyuden tiekartta 2019 – 2050 on laadittu yhteistyössä yhdistysten, yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa.

Hyvinkään kaupunki toteuttaa kestävän kehityksen toimenpiteiden edistämistä osana elinkeinohankkeiden kaavoitusta. Esimerkiksi Kehätien yritysalueen asemakaavassa on teksti pohjaveden hallintasuunnitelman laatimisesta rakentamisen yhteydessä. Kyseisen kaavan valmisteluvaiheessa käynnistettiin myös aluetta koskeva hulevesiselvitys. Hulevesistä todetaan, että korttelialueella syntyvät hulevedet tulee kaikissa rakentamisen vaiheissa ja lopputilanteessa viivyttaa korttelialueella ja johtaa viivytyksen jälkeen Vantaanjokeen alueen ulkopuolisen pohjavesialueen läpi.

Hyvinkään kaupungin energiasäästöryhmä on vuodesta 2012 alkaen järjestänyt vuosittain hyvinkääläisille yrityksille kohdistetun energiatehokkuuskilpailun yhteistyössä Hyvinkään yrittäjien ja Riihimäen-Hyvinkään kauppakamarin kanssa. Kilpailussa palkitaan parhaiten energiankäyttöään tehostaneet tai uusiutuvan energian käyttöä edistäneet hyvinkääläiset yritykset. Lisäksi yhteistyössä kauppakamarin ja Suomen ympäristöopisto Syklin kanssa on käynnissä Yritysten vastuullisuus -hanke Hyvinkäällä ja muualla Uudellamaalla.

Arviointi:

Energiatehokkuuskilpailun järjestäminen hyvinkääläisille yrityksille on oiva kannustava keino saada yritykset mukaan toteuttamaan ilmastotoimia. Kilpailulla on rohkaiseva merkitys saada yritykset etsimään ja toteuttamaan energiasäästöjä ja hyödyntämään uusiutuvaa energiaa. Tarkastuslautakunta innostaa kaupunkia jatkamaan yhteistyökumppaneidensa kanssa kyseistä erinomaista käytäntöä tulevinakin vuosina.

Ilmastossa tapahtuvien muutosten huomiointi infrastruktuurissa ja kaupunkirakenteessa

Hyvinkään kaupunki varautuu ilmastonmuutokseen monin tavoin. Huomioitavia seikkoja ovat mm. kasvavat sademäärät ja lämpötilojen muutokset.

Kaupunginhallituksen toimenpiteet

Kaupunginhallitus on asettanut vuodelle 2024 sitovaksi tavoitteeksi ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelman laatimisen.

Hyvinkään Veden toimenpiteet

Hyvinkään Vesi keskittyy jätevesiviemäriverkoston vuotovesien hallintaan. Vuotovesien määrän vähentäminen vähentää jätevedenpumpppauksen ja puhdistuksen kustannuksia sekä vähentää jätevesiylivuotojen riskiä. Esimerkiksi Kaltevan jätevedenpuhdistamolle parhaillaan rakennettava jälkikäsitteilylaitos auttaa vuotovesien aiheuttamien haasteiden hallintaa. Muita toimenpiteitä ovat mm. erillisviemärointiin siirtymisen jatkaminen, jätevesiviemäreiden kuntotutkimusten lisääminen ja vuotavimpien viemäriverkoston alueiden saneeraus.

Kunnallistekniikan toimenpiteet

Uusilla asuinalueilla, kuten Metsäkaltevalla, Hangonsillassa ja Tehtaankulmalla, on huomioitu hulevesien hallinta rakentamalla hulevesialtaita. Vanhoilla asuinalueilla uutta hulevesiverkostoa rakennetaan kunnallistekniikan saneerausten yhteydessä. Lisäksi vuoden 2024 kunnallistekniikan korvausinvestointien käyttösuunnitelmassa on varattu 200 000 euroa hulevesirakenteiden saneeraukselle tulvariskialueilla.

Kaavoituksen toimenpiteet

Kaavoituksessa pyritään ehkäisemään ilmastonmuutoksen vaikutuksia ja arvioidaan sopeutumisen keinoja. Kaavoituksessa tehdään selvityksiä pohjavesiolosuhteista ja annetaan määräyksiä pohjavesien suojelemiseksi ja hulevesien hallintaan. Viherrakenteilla on merkitystä maapinnan veden läpäisevyyden sekä ilman viilentämisen kannalta. Kaavoituksessa hyödynnetään ilmasto-vaikutusten arvioinnissa mm. Viherkerroin- ja Kilva-työkaluja.

Esimerkki tulevan rakentamiskohteen osalta

Hangonsillan asuinalueella 1b koskevassa asemakaavan ja asemakaavan muutoksen yhteydessä on tehty ilmastovaikutusten arviointi. Siinä todetaan, että alueelle pyritään palauttamaan puustoa ja monimuotoista kasvillisuutta rakentamisen jälkeen. Alueen viherrakenteelle on pyritty varaamaan paljon tilaa ja suurempia aluekokonaisuuksia, jolloin myös suurikokoisten puiden menestymiselle alueella on paremmat edellytykset. Suurikokoiset puut varjostavat aluetta ja asuntoja. Laajemmat viheralueet viivyttävät myös alueen hulevesiä ja auttavat sään ääri-ilmiöiden, kuten rankkasateiden ja tulvien hallinnassa.

Arviointi:

Erityisesti Hyvinkään Vesi sekä kaupungin kaavoitus ja tekninen keskus ovat erilaisin ohjein ja toimenpitein huomioineet ilmastossa tapahtuvat muutokset suunnitellessaan kaupunkirakennetta ja infrastruktuuria. Tarkastuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että kaupunki varautuu tulevaan ilmastomuutokseen ennakolta. Tällä tavoin voidaan vähentää riskejä, joita sään ääri-ilmiöt voivat aiheuttaa kaupunkiympäristölle ja asukkaille. Ilmastomuutoksen sopeutumissuunnitelman laatiminen on myönteinen tavoite.

Muita havaintoja

Valtatie 25 ja kestävä kehitys

Tarkastuslautakunnan arvioinnin yhteydessä nousi esille valtatie 25 (Hanko – Mäntsälä) sijainti pohjavesialueella. Hyvinkään pohjavesialueen suojelusuunnitelmassa todetaan valtatie 25:n kulkevan pohjavesialueen eteläosan läpi, ilman pohjavesisuojuuksia. Valtatie leikkaa myös Nopon pohjavesialueen, joka on merkittävä vedenottoaika kaupungille tulevaisuudessa.

Valtatie on keskeinen tavaraliikenteen yhteys palvelen Hangon satamaa sekä Kilpilahden öljynjalostamoa että tien varrella sijaitsevaa muuta raskasta teollisuutta ja logistiikka-alueita. Sillä on myös huomattava merkitys alueen elinkeinoelämästä ja kaupunkiseutujen työmatkaliikenteelle.

Valtatien laatutasossa sekä liikenteen sujuvuudessa ja turvallisuudessa on puutteita. Tiellä on korkea onnettomuusriski ja onnettomuustiheys on suuri verrattuna valtateiden keskiarvoon. Lisäksi onnettomuusriskin kannalta palavien nesteiden kuljetuksia pidetään pohjavesiriskin kannalta keskeisimpänä.

Liikenneviraston 2017 julkaisemassa ”Keskeiset päätieverkon toimintalinjat” mukaan vuonna 2015 valtatiellä 25 oli 100 tiekilometrillä 15,11 henkilövahinkoa ja 0,70 kuollutta. Vastaavat luvut keskeisillä pääteillä olivat keskimäärin 10,94 ja 0,41.

Vuosina 2017 – 2021 valtatiellä tapahtui 104 henkilövahinkoon johtanutta onnettomuutta, joissa kuoli 13 henkilöä. Korkein kuoleman riski on Hyvinkään ja Mäntsälän välillä.

Raskasta liikennettä on Hyvinkään keskustajaman kohdalla ja Hyvinkäältä itään noin 770 ajoneuvoa vuorokaudessa. Hyvinkäältä länteen liikennemäärä on noin 1 100 ajoneuvoa vuorokaudessa. Raskaan liikenteen liikennemäärien kasvavat oleellisesti alueelle rakenteilla olevien ja suunniteltujen merkittävien investointien myötä.

Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) teettämä valtatie 25 kehittämisselvitys on vuodelta 2011 ja viimeisin päivitys valmistui loppuvuodesta 2022. Kehittämistä koskeva hankekortti on päivitetty 28.11.2023.

Hankearviointiin sisältyy mm. vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi. Tien kehittäminen pienentää pohjaveden pilaantumisen riskiä, vähentää tieliikenteen melulle altistumista ja pienentää hiilidioksidipäästöjä.

Joulukuussa 2023 uudelleen aktivoitu Valtatie 25-verkosto edistää mm. valtatie 25:n liikenneturvallisuutta. Verkostossa on mukana kansanedustajia sekä kaikkien valtatie 25:n varrella olevien kuntien ja elinkeinoelämän edustajia. Hyvinkään kaupunginjohtajalla on aktiivinen rooli verkostotoiminnassa.

Hyvinkään pohjavesialueen suojeleusuunnitelman mukaan rataverkon pohjavesialueiden riskienhallintaa on kehitetty Väyläviraston erillishankkeessa. Aiemmin Hyvinkään kautta kulkevia vaarallisten aineiden kuljetuksia on siirrytty oikoradalle.

Arviointi:

Valtatie 25-verkoston aktivointi on ollut tarpeellinen. On tärkeää, että verkoston toiminnan avulla vauhditetaan valtatie 25 kehittämishankkeen toteutumista ja rahoitusta. Elinkeinoelämälle ja työmatkaliikenteelle merkittävästä, vilkkaasti liikennöidystä tiestä, on ensiarvoisen tärkeää saada nykyistä turvallisempi. Tavoiteltavilla toimenpiteillä pystytään myös vähentämään raskaan liikenteen päästöjä. Hankkeen toteutuksessa on huomioitava myös pohjavesialueiden suojaaminen.

Meluntorjuntaohjelma

Kaavoihin liittyvät meluselvitykset ovat viime vuosina lisääntyneet. Hyvinkään meluntorjuntaohjelma (2003) on vanhentunut, mikä aiheuttaa tarvetta lisäselvityksille. Asiantuntijoiden puuttuessa tilaukset on tehty kuntatekniikan puitesopimuskumppaneilta. Meluntorjuntaohjelma ja keskustajaman alueen laajempi melukartoitus olisi tarpeen. Kaavoituksessa voitaisiin tukeutua niihin ilman lisäselvitysten hankkimista.

Meluntorjuntaohjelman päivittäminen on kirjattu ympäristöohjelmassa laadittavaksi vuoden 2027 loppuun mennessä.

Suositus:

Ajantasainen meluntorjuntaohjelma hyödyttää kaavoitusta ja vähentää tarvetta ulkopuolisten asiantuntijoiden selvityksiin. Täten tarkastuslautakunta pitää meluntorjuntaohjelman päivittämistä vasta vuonna 2027 myöhäisenä ajankohtana ja suosittelee päivittämisen aikaistamista.

Nuorisopalvelujen toiminta ja nuorten hyvinvointi

Mikä merkitys kaupungin nuorisopalveluiden toiminnalla on lasten/nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja tukemiseen?

Miten talousarviossa 2023 asetetut lasten/nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät tavoitteet ovat toteutuneet?

Miten hyvinkääläiset nuoret voivat?

Onko nuorisovaltuustolla riittävät vaikutusmahdollisuudet nuorten äänen esille tuomisessa?

Tiivistelmä arvioinneista:

Kaupungin nuorisopalvelut tekevät erittäin arvokasta työtä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi. Erityisen tärkeää nuorisotyö on niille nuorille, jotka eivät ole aktiiviharrastajia tai joiden elämässä aikuisten läsnäolo on vähäistä.

Nuorisopalveluiden toiminta edistää kaverisuhteiden muodostumista ja tarjoaa nuorille yhteisöjä, joihin kiinnittyä. Se vähentää lasten ja nuorten eriarvoisuutta ja sosiaalista syrjäytymistä. On erittäin tarpeellista, että on olemassa taho, joka tarjoaa nuorille tekemistä, tukea ja kuuntelevia luotettavia aikuisia heidän vapaa-ajallaan. Nuorisopalveluiden järjestämä kerho- ja ohjaustoiminta on erittäin monipuolista.

Nuorisotyöntekijät ovat hyvin ajan hermolla, sillä he ovat joustavasti muuttaneet toimintansa sisältöä ajan ilmiöihin sopivammaksi. Nuoriso-ohjaajat tavoittavat nuoria siellä, missä nuoret ovat – myös somessa.

Nuorisopalvelut tekee monipuolista yhteistyötä koulujen ja useiden muiden tahojen kanssa. Moniammatillinen verkostomainen yhteistyö tuo lisäarvoa ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön ja varhaiseen tukeen, koska monesti ratkaisun löytäminen edellyttää useita näkökulmia ja eri aloja edustavien ammattilaisten yhteistyötä.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen suoraan liittyviä tavoitteita oli kaksi. Ne olivat opetuslautakuntaan nähden sitovia. Kyseiset tavoitteet saavutettiin. Sekä perusopetuksessa että lukiossa toteutettiin useita tavoitteen mukaisia yhteisöllisyyttä edistäviä ryhmäytyksiä ja tapahtumia. Tavoitteen mukaista tunnetaitojen vahvistamista koskevaa opetusta järjestettiin perusopetuksessa ja lukiossa.

Suurin osa hyvinkääläisistä nuorista voi hyvin ja he kokevat osallisuudentunnetta. Tarkastuslautakunta on kuitenkin huolestunut kehityskulusta, jonka mukaan yhä enenevä määrä nuoria ei koe kuuluvansa yhteiskuntaan. Nuorten yksinäisyys ja kaverittomuus on myös lisääntynyt korona-ajan jälkeen. Lisäksi nuorten kasvava väkivallan ja ilkeiden käyttökäytön ja kyseisen kulttuurin ihannoiti on huolestuttavaa.

Kouluterveyskyselyn tuloksissa korostuu erot poikien ja tyttöjen välillä erityisesti mielialaan liittyvissä seikoissa 8. ja 9.-luokilla ja lukiossa. Pojat ovat tyytyväisiä elämäänsä huomattavasti yleisemmin kuin tytöt. Tytöistä myös merkittävästi suurempi osa kuin pojista on huolissaan mielialastaan ja kokevat ahdistuneisuutta. Lisäksi pojat kokevat tyttöjä useammin olevansa tärkeä osa koulu- ja luokkayhteisöä. Pojat pitävät myös oppimisyhteisön ilmapiiriä hyvänä tyttöjä useammin.

Tarkastuslautakunta on huolestunut myös syrjäytymisriskissä olevien nuorten määrästä. Hyvinkäällä kyseisten nuorten määrä hieman lisääntyi vuodesta 2021 vuoteen 2022. Syrjäytymisriskissä olevien 18–24 -vuotiaiden osuus vastaavan ikäisistä on Hyvinkäällä ollut koko seurantajakson 2017–2022 ajan suurempi kuin Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella ja koko maassa keskimäärin. Lisäksi 0–17-vuotiaista lapsista tehtyjen lastensuojeluilmoitusten määrä suhteessa vastaavan ikäiseen väestöön on Hyvinkäällä ollut seurantajaksolla 2018–2022 koko ajan suurempi kuin edellä mainituissa vertailukohteissa. Myös kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia ja nuoria on Hyvinkäällä vertailukohteita enemmän.

Hyvinvointialueen vastuulle siirtyneellä koulu- ja opiskelijaterveydenhuollolla on oma tärkeä roolinsa nuorten hyvinvoinnin tukijana. On huolestuttavaa, että noin puolet kouluterveyskyselyyn vastanneista nuorista kokee lääkärille pääsyn vaikeana. Lisäksi lakisääteiset lääkärin suorittamat terveystarkastukset eivät ole käytännössä toteutuneet lähes ollenkaan. Etelä-Suomen aluehallintovirasto antoikin syyskuussa 2023 valvontapäätöksellään huomautuksen Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelle koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon järjestämisessä ilmenneiden puutteiden vuoksi.

Tarkastuslautakunta tuo esille, että Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024–2025 sisältää hyvin vähän konkreettisia tavoitteita. Suunnitelman olisi tarkoituksenmukaista sisältää tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit. Esimerkiksi Espoon, Lahden, Tampereen ja Vantaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat sisältävät useita tavoitteita, niihin liittyvät toimenpiteet ja mittarit. Myös Hyvinkään aiempaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2018–2021 oli koottu hyvinvoinnin osa-aluejaottelun mukaisesti tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit.

Nuorisovaltuustolla on Hyvinkäällä hyvät vaikutusmahdollisuudet nuorten näkökantojen esille tuomisessa päätöksenteossa. Tämän varmistavat nuorisovaltuuston edustus lautakunnissa ja kaupunginhallituksessa. Hyvinkää kuuluu siihen edistyksekköiseen neljännekseen kunnista, joissa nuorisovaltuuston edustajilla on läsnäolo- ja puheoikeus kaupunginhallituksen kokouksissa.

Yhteenvetona tarkastuslautakunta korostaa, että lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja tukemiseksi tehtävä työ on ensiarvoisen tärkeää, sillä nuorten pahoinvoinnilla on huolestuttavat seuraukset sekä inhimillisesti että yhteiskunnallisesti. Ilman hyvinvoivia nuoria meillä ei ole tulevaisuuden yhteiskunnan rakentajia.

Tiivistelmä suosituksista:

Tarkastuslautakunta kaippaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen vaikuttavuuksi mittaavia tavoitteita ja mittareita, joilla voitaisiin todentaa ennaltaehkäisevän toiminnan ja varhaisen tuen hyötyjä. Ne antaisivat konkreettista näyttöä työn vaikuttavuudesta.

Tarkastuslautakunta pitää huolestuttavana sitä, että nuoret kokevat heillä olevan heikot vaikuttamismahdollisuudet koulussa. On tärkeää, että oppilaat otetaan mukaan pohtimaan, millä keinoin luokan ja koulun hyvän ilmapiirin luomiseen ja säilymiseen voi vaikuttaa. Nuoret toimivat luokan ja koulun sääntöjen mukaisesti paremmin silloin, kun he ovat itse päässeet osallistumaan niiden laatimiseen.

Tunne- ja vuorovaikutustaidoilla on iso vaikutus oppilaan ja kouluyhteisön hyvinvointiin. Kyseisiä taitoja tulee käsitellä ja opettaa kouluissa ja oppilaitoksissa kaikilla luokka-asteilla.

Kouluterveyskyselyn tuloksia sivistystoimessa käsiteltäessä ja kehittämistoimenpiteistä päätettäessä on huomioitava poikien ja tyttöjen erilaiset kokemukset varsinkin mielialaan ja yhteisöllisyyteen liittyvissä asioissa.

Arvioinnin kohde

Arviointi painottuu nuorisopalvelujen mahdollisuuksiin vaikuttaa ennaltaehkäisevin toimenpitein lasten ja nuorten hyvinvointiin sekä korjaavin toimenpitein heidän kielteisen kehityssuunnan katkaisemiseksi. Lisäksi tarkastuslautakunta arvioi niiden tavoitteiden saavuttamista, jotka liittyvät lasten/nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja tukemiseen. Kyseisiä tavoitteita on vuodelle 2023 asetettu opetuslautakuntaan nähden sitovaksi. Lautakunta arvioi myös nuorisovaltuuston vaikutusmahdollisuuksia nuorten äänen esille tuomisessa.

Arvioinnin tietoperustan muodostavat kaupungin nuorisopalveluiden, nuorisovaltuuston ja opetustoimen edustajilta saadut selvitykset, opetuslautakunnan toimintakertomus 2023, kouluterveyskyselyn 2023 tulokset, Hyvinkään Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2022 – 2025 sekä Hyvinvointikertomus 2022 ja -suunnitelma 2023, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024 – 2025, THL:n Sotkanet tilasto- ja indikaattoripankki, Aluehallintoviraston kotisivut, Suomen Punaisen Ristin yksinäisyysbarometri 2024, Poliisin kotisivut, Tilastokeskuksen kotisivut, Suomen nuorisovaltuustojen Allianssin kotisivut, Nuva ry:n nuorisovaltuusto-selvitys 2022 ja Hyvinkään nuorisovaltuuston pöytäkirjat vuodelta 2023.

Talousarviossa 2023 asetetut tavoitteet

Opetuslautakunta

 <p>Tavoite:</p> <p>Yhteisöllisyyttä edistetään säännöllisen ryhmäytämisen ja yhteisöllisten tapahtumien avulla.</p>	 <p>Mittari:</p> <p>Ryhmäytystapahtumia on pidetty perusopetuksessa vähintään 3 kertaa vuodessa. Toisella asteella yhteisöllisiä tapahtumia on järjestetty 10 kpl vuoden aikana.</p>	 <p>Raportointi toimintakertomuksessa:</p> <p>Tavoite on toteutunut suunnitellusti.</p>
--	--	---

Perusopetuksessa kaikille 6.-luokkalaisille toteutettiin Päihdekupla-tapahtuma, jossa käsiteltiin päihteitä ja elämönhallintaan liittyviä teemoja. Kaikille 7.-luokkalaisille järjestettiin ryhmäytysviikko yhteistyössä nuorisopalvelujen, Laurea ammattikorkeakoulun, seurakunnan, Elämäni Sankari ry:n ja opiskeluhuollon kanssa. Eri kouluilla järjestettiin näiden lisäksi muitakin yhteisöllisyyttä edistäviä tapahtumia eri yhteistyötahojen kanssa.

Lukiossa järjestettiin kaikille ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille ryhmäytysviikko. Luonnontiede-linjalaisille pidettiin oma lumastarttikurssi sisältäen leiripäivän. Lisäksi kerran kuukaudessa järjestettiin kaveri-iltapäivä. Niihin kutsuttiin erityisesti heitä, joilla ei ole kavereita tai jotka kokevat itsensä yksinäisiksi.

Vuonna 2023 toteutettuun kouluterveyskyselyyn vastanneista 8. ja 9.-luokkalaisista tytöistä 20 % tunsivat itsensä yksinäiseksi. Osuus oli hieman laskenut edelliseen kyselyyn verrattuna. Pojista erittäin pieni osa koki itsensä yksinäiseksi.

Hyvinkään lukiossa opiskelevista pojista 13 % ja tytöistä 18 % tunsivat itsensä yksinäiseksi. Yksinäisiksi tuntevien lukiolaisten osuuksissa ei ollut oleellista eroa Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen eikä koko maan tuloksiin nähden.

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan pojat kokevat tyttöjä useammin olevansa tärkeä osa koulu- ja luokkayhteisöä. Pojista 8. ja 9.-luokilla 56 % koki olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä, tytöistä 41 %. Lukiossa vastaavat osuudet olivat poikien kohdalla 46 % ja tyttöjen osalta 27 %. Lukion kohdalla Hyvinkään tulos oli selkeästi alhaisempi kuin Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella ja koko maassa keskimäärin niin poikien kuin tyttöjen kohdalla. Pidemmällä aikajaksolla (2017–2023) tarkasteltuna Hyvinkäällä lukion tulos on kehittynyt koko ajan kielteiseen suuntaan.

Hyvinkään lukiossa on toteutettu oma suppeampi hyvinvointikysely tammikuussa 2024. Sen mukaan kohtaan ”Olen osa Hyvinkään lukion yhteisöä” arvosanaksi muodostui 3,3 asteikolla 1–5 (paras arvo 5). Kyselyyn vastasi 55 % lukiolaisista.

Arviointi:

Sekä perusopetuksessa että lukiossa on jo pitkäjärteisesti toteutettu useita tavoitteen mukaisia yhteisöllisyyttä edistäviä ryhmäytyksiä ja tapahtumia. Yhteisöllisyyttä edistävien toimenpiteiden toteuttaminen on tärkeää hyvän ja turvallisen yhteishengen luomiseksi luokka- ja kouluyhteisöissä. Luokkien ja koulun kannustavalla ja toiset huomioon ottavalla ilmapiirillä on todennäköisesti myös koulukiusaamista ehkäisevä vaikutus. Yhteistöllisyyttä edistävillä tapahtumilla ja toimilla voidaan vähentää myös yksinäisyyttä kokevien lasten ja nuorten osuutta.

Tarkastuslautakunta näkee lukion toteuttamat kaveri-iltapäivät kannatettavina. On tärkeää huomioida nuoret, jotka kokevat itsensä yksinäisiksi.

Suositus:

Tarkastuslautakunta tähdentää, että ryhmäyttämiseen sekä kannustavan ja turvallisen luokkayhteisön kehittämiseen ei riitä yksittäinen tapahtumapäivä tai teemaviikko, vaan turvallisen luokka- ja kouluyhteisön muodostumiseksi on tehtävä töitä pitkin lukuvuotta.

On tärkeää, että oppilaat otetaan mukaan pohtimaan, millä keinoin luokan ja koulun hyvän ilmapiirin luomiseen ja säilymiseen voi vaikuttaa. Usein oppilaat toimivat luokan ja koulun sääntöjen mukaisesti paremmin silloin, kun he ovat itse päässeet osallistumaan niiden laatimiseen. Sekä perusopetuksessa että erityisesti lukiossa tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota toimenpiteisiin, joilla nuorten luokka- ja kouluyhteisöön kuulumista voidaan vahvistaa.

Tavoite:

Pilotoidaan oppilaille suunnatun mielenterveyden ensiapukoulutuksen konseptia. Luodaan suunnitelma toiminnan vakiinnuttamiseksi.

Mittari:

Syksyllä 2023 on toteutettu vähintään yksi oppilaille suunnattu mielenterveyden ensiapukoulutus peruskoulussa tai toisella asteella.

Vuoden 2023 aikana laaditaan suunnitelma, miten mielenterveyden ensiapukoulutuksesta tehdään pysyvä osa hyvinkääläisten oppilaiden koulutuspolkua.

Raportointi toimintakertomuksessa:

Kaikki 4. luokkalaiset ovat osallistuneet Opitaan tunteista -koulutukseen.

Tavoitteen mukaisesti perusopetuksessa toteutettiin mielenterveyden esiapukoulutus, joka pidettiin kaikille 4.-luokkalaisille. Vuonna 2023 laaditun suunnitelman mukaan 4.-luokkalaiset ovat lukuvuosittain kohderyhmä tunnetaitokoulutuksissa.

Lukiossa psykiatrisen sairaanhoitajan pätevyyden omaava kouluvalmentaja on ohjannut tunnetaitoryhmiä. Ryhmiä on ollut tarjolla koko vuoden 2023 ajan. On toteutettu esimerkiksi esiintymisjännitys-, arjenhallinta- ja stressinhallintaryhmiä. Pääsääntöisesti ryhmät ovat olleet pieniä. Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan opiskelijat eivät yleisesti ottaen ole valmiita sitoutumaan ryhmämuotoisiin tapaamisiin, vaan toivovat henkilökohtaista tapaamista.

Tarkastuslautakunta tuo tässä yhteydessä esille tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetukseen liittyviä käytänteitä muutamista muista kaupungeista.

Helsingin peruskouluissa on sitouduttu kehittämään tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetuksen rakenteita keväästä 2022 alkaen. Tunne- ja vuorovaikutustaitoja opetetaan nyt jokaisessa Helsingin peruskoulussa. Helsingissä toteutettiin tätä ennen kahden vuoden pilotti yhdellä koululla. Kaikille luokille yksiosista kuutosiin lisättiin viikon lukujärjestykseen yksi tunti tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Kyseisten taitojen opettamisella todettiin olevan useita myönteisiä vaikutuksia. Lasten keskittyminen ja yhdessä viihtyminen paranivat merkittävästi. Lisäksi rasismi, kiusaaminen ja kiukkupuuskat vähenivät. Myös ryhmätyöskentelytaidot paranivat.

Vantaalla jokaisella oppilaalla on vähintään kerran kuukaudessa oppitunti, jonka aikana teemaan liittyviä aiheita käsitellään monilla eri tavoilla.

Tampereella tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen opetukselle on laadittu oma opetussuunnitelmansa. Se on hyväksytty Tampereen sivistys- ja kulttuurilautakunnassa huhtikuussa 2023. Kyseisten taitojen opetus alkoi Tampereen kaupungin perusopetuksen 4. ja 6. vuosiluokilla syyslukukaudella 2023.

Lisäksi OECD:n (2019) tutkimuksen mukaan lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaidoilla on yhteys myös oppimistuloksiin.

Arviointi:

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, miten Mielenterveyden esiapukoulutus -tavoitetta on toteutettu Hyvinkäälle sopivalla tavalla ja tuotu nopeasti käytäntöön.

Nuorten mielenterveysoireilun hoitaminen ei ole vain koulun tehtävä, mutta koulu voi omalta osaltaan panostaa ennaltaehkäisyyn. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamisella voidaan edistää mielenterveyttä ja sosiaalisia taitoja. Tunne- ja vuorovaikutustaidoilla on iso vaikutus oppilaan ja kouluyhteisön hyvinvointiin. Kyseisten taitojen opetus onkin viime vuosina otettu yhä enenevässä määrin koulujen ja oppilaitosten opetussuunnitelmiin.

Tarkastuslautakunta näkee erittäin positiivisena sen, että Hyvinkäällä lukiossa on opiskelijoille ollut tarjolla erilaisia ryhmiä erityyppisten tunnetilojen hallintaan. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetukseen on tilausta, koska enemmistö tytöistä kokee sosiaalista ahdistuneisuutta ja on ollut huolissaan mielialastaan.

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan myös 8. ja 9. -luokkalaisista tytöistä lähes yhtä suuri osa kokee sosiaalista ahdistuneisuutta ja on ollut huolissaan mielialastaan. Onkin tärkeää, että myös kyseisillä luokka-asteilla käsitellään tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

Suositus:

Tunne- ja vuorovaikutustaitoja tulisi käsitellä ja opettaa kouluissa ja oppilaitoksissa kaikilla luokka-asteilla, ikäryhmälle parhaiten sopivalla tavalla.

Nuorisopalveluiden eri toimintamuodot

Kerho- ja ohjaustoiminta

Hyvinkään nuorisopalvelut järjestää nuorille lukuisia erilaisia ohjaustoimintoja, joilla tarjotaan turvallinen tapa viettää vapaa-aikaa ja toimia yhdessä muiden nuorten ja nuorisotyöntekijöiden kanssa. Nuorisopalveluiden pääkohderyhmänä ovat 13 – 17-vuotiaat hyvinkääläiset. Ikärajat vaihtelevat kerhoittain. Toiminta on maksutonta.

Avointa nuorisotilatoimintaa järjestetään nuortentila Spotissa, joka sijaitsee kauppakeskus Willassa. Ohjattua kerhotoimintaa ja nuorten omia toimintaryhmiä järjestetään pääsääntöisesti nuorisotila Pointissa, joka sijaitsee samassa rakennuksessa kuin Laurea ammattikorkeakoulu.

Pelitalo ja Pelikerho

Pelitalo-toimintaa järjestetään kolmena arki-iltana viikossa ja se on suunnattu yläkoululaisille ja sitä vanhemmille. Siellä on 20 pelitietokonetta sekä laajat valikoimat erilaisia konsoli-, lauta-, kortti- ja miniatyyripelejä. Kävijämäärät ovat olleet kasvussa ja myös ukrainalaiset nuoret ovat löytäneet toiminnan.

Pelikerho on puolestaan suunnattu 4. –6.-luokkalaisille. Kerho toimii kahtena arkipäivänä viikossa iltapäivisin.

Pelitalo	2022	2023
Kävijät yhteensä	1 737	2 579

Pelikerho	2022	2023
Kävijät yhteensä	96	389

Nuortentila Spotti

Kauppakeskus Willassa sijaitseva nuortentila Spotti on avoinna 13–17-vuotiaille tiistaista lauantaihin klo 17 - 21. Tilassa voi viettää vapaasti aikaa muiden nuorten kanssa esimerkiksi pelaamalla biljardia ja pingistä tai keskustella ohjaajien kanssa.

Spotti	2022	2023
Kävijät yhteensä	10 397	9 645

Pienoismallikerho

Kerran viikossa kokoontuvassa pienoismallikerhossa on toimintaa pienoismaalleista, miniatyyri-peleistä ja pienoisoradosta kiinnostuneille nuorille. Kerho on tarkoitettu vähintään 3.-luokkalaisille ja sitä vanhemmille nuorille. Se on nuorten oma toimintaryhmä, jonka vetäjänä toimii täysi-ikäinen pienoismalli- ja miniatyyriharrastaja.

Kehitysvammaisten nuorten illat

Illat pidetään nuortentila Pointissa kerran kuukaudessa, jossa nuoret viettävät aikaa yhdessä muiden nuorten ja nuorisohjaajien kanssa. Vuoden 2023 aikana kävijöitä oli 103. Toiminta on nykyisin tarkoitettu 12–39-vuotiaille.

Kävijöiltä sekä muilta tahoilta on tullut pyyntöjä, että iltoja voitaisiin järjestää useammin. Se on kuitenkin resurssikysymys, mutta mahdollisuutta aukioloaikojen lisäämiselle selvitetään.

Sateenkaareva kahvila

Kyseinen kahvila kokoontuu nuorisotila Pointissa tiistai-iltaisina. Toiminta on suunnattu 13–29-vuotiaille, jotka pohtivat seksuaalista tai sukupuolista identiteettiään. Kahvilassa on ollut viikoittain kesimäärin 15 kävijää.

Netari

Netarissa voi osallistua verkossa toimivan nuorisotalon toimintaan. Tiistai-iltaisina Netarin Discordissa on paikalla hyvinkääläinen nuorisohjaaja.

Hyvinkään nuorisopalvelu liittyi Netariin vuonna 2007. Toiminnasta jättäytyttiin pois vuosien 2010–2012 välillä, kun sen tilalla alettiin pitää omia sosiaalisen median verkkopalveluita nuorille.

Hyvinkää liittyi osaksi uudenmuotoista Netarin toimintaa vuodesta 2016, jolloin sen hallinnointi oli siirtynyt Helsingin kaupungilta Pelastakaa Lapset ry:lle. Hyvinkään nuorisopalvelut osallistuu toimintaan sekä reaaliaikaisen video- ja ääniyhteyden lähettämällä keskustellen nuorten kanssa reaaliajassa viestein että Discordissa tehtävän chat-nuorisotyön kautta. Discord-illassa on keskimäärin 10 – 20 nuorta ja striimin puolella 30–45 nuorta.

Tyttöjen ilta

Nuorisotila Pointissa on keskiviikkoiltaisina tytöille avoin tila. Toiminta suunnitellaan nuorten toiveiden mukaan ja se on suunnattu yli 13-vuotiaille.

Tyttöjen ilta on perustettu siksi, että siellä voi eri ikäiset tytöt kohdata toisensa turvallisessa ohjatussa ympäristössä. Jotkut nuoret kokevat pelkille tytöille tarkoitetun tilan turvallisemmaksi kuin sekatilana. Myös esimerkiksi transtytöille voi ryhmä olla kovin tärkeä, jossa he voivat kokea itsensä tyttönä muiden joukossa. Samoin maahanmuuttajataustaisille nuorille voi olla helpompaa osallistua pelkästään tytöille tarkoitettuun toimintaan, jossa on vain naisohjaajia.

Animekerho

Animekerho kokoontuu torstai-iltaisina. Kerhon aikana tehdään yhdessä japanilaiseen anime-, manga- ja pop-kulttuuriin liittyviä asioita. Kerhossa on vuonna 2023 käynyt keskimäärin 24 kävijää illan aikana. Viimeisen kahden vuoden aikana kerhon kävijämäärä on ollut kasvussa ja etenkin 13-15-vuotiaat ovat innostuneet Animekerhosta.

Nuorisotyö kylässä

Nuorisohjaajat jalkautuvat Hyvinkään kyläalueille (Noppo, Ridasjärvi ja Palopuro) kerran kuukaudessa viikonlopun ajan. Toiminta on suunnattu 11-18-vuotiaille nuorille. Jokaisella kerralla on suunniteltua yhteistä tekemistä, johon osallistuminen on vapaaehtoista. Tarkemmat paikat, päivämäärät sekä kellonajat päivitetään someen. Toiminta on aloitettu vuoden 2021 alussa.

Keväällä 2021 nuorisopalvelut kiersi Nopossa, Kytäjällä, Palopurolle, Kaukasissa, Ridasjärvellä sekä Ahdenkalliossa. Keväällä 2022 lopetettiin Ahdenkalliossa ja Kaukasissa käynnit vähäisen kävijämäärän takia. Syksyllä 2023 käynnit lakkautettiin Kytäjällä samasta syystä.

Noppoon, Ridasjärvelle sekä Palopurolle nuoret ovat löytäneet erittäin hyvin paikalle ja nauttineet, kun kylillä pääsee osallistumaan toimintaan. Toiminta on otettu hyvin vastaan myös kouluilla sekä kyläyhdistyksissä, joiden kanssa nuorisopalvelut tekee yhteistyötä. Haastetta Palopuron osalta tuottaa se, ettei siellä ole sisätiloja käytössä. Nuoret ovat silti hyvin innostuneet yhteiseen tekemiseen ja ajanviettoon ulkona. Talviaikana toimintaa järjestettiin sää huomioiden. Sään vaihtelut näkyivät kävijöiden määrässä.

Muu toiminta

Nuorisotila Pointissa on kokoontunut kerran viikossa myös Pokemon TCG korttikerho sekä Sohvaryhmä. Sohvaryhmän toiminta on kohdennettu 18 vuotta täyttäneille ja siellä vietetään aikaa yhdessä mm. ruokaa tehden ja pelaillen erilaisia pelejä.

Nuorisotilojen Koppi, Pointti ja Spotti lisäksi Hyvinkäällä on eri kaupunginosissa sijaitsevia nuorisotaloja: Hakalan ja Välenojan nuorisotalot sekä Martin nuorisotila. Oma säännöllistä toimintaa on vain Hakalan nuorisotilan yhteydessä toimivassa Mopopajassa, joka kokoontuu kerran viikossa. Se on suunnattu 13-17-vuotiaille nuorille. Toiminta on vuonna 2020 käynnistetty yhteistyössä kaupungin liikennesuunnittelun kanssa.

Välenojan nuorisotalo ja Martin nuorisotila ovat yhdistystoiminnan käytössä. Ensisijaisesti vuoroja annetaan hyvinkääläisille nuorisoyhdistyksille, kuten partiolippukunnille.

Hypecon

Hypecon on ensimmäisiä ja suurin kaupungin toteuttama con-tapahtuma. Tapahtuma toteutetaan yhteistyössä nuorten, nuorisotalon toimijoiden, yhdistysten ja järjestöjen sekä yritysten kanssa.

Hypecon on Hyvinkään nuorisopalveluiden ja nuorten yhdessä järjestämä vuosittainen anime- & peli-tapahtuma Hyvinkäällä. Tapahtuma on pääsymaksuton, päihteetön ja ikärajaton. Ohjelma koostuu erityisesti seuraavista aiheista:

- anime (japanilainen animaatio)
- manga (japanilainen sarjakuva)
- muu japanilainen nuorisokulttuuri
- miniatyyripelit
- roolipelit
- bofferimiekkailu, konsolipelaaminen ja lautapelit.

Koronasulkujen aikana tapahtuma toteutettiin kaksipäiväisenä verkossa vuonna 2021. Vuonna 2022 toteutus tehtiin lähitapahtumana, tällöin sunnuntai oli kevennetyllä sisällöllä. Vuonna 2023 Hypeconin molemmat päivät sisälsivät täyden ohjelmakattauksen.

Hypecon	2022	2023
Kävijät yhteensä	7 000	8 500

Tapahtuma on kaikenikäisille, mutta erityisesti sunnuntaina lapsiperheet ovat näkyvä osa kävijäkuntaa. Suurimmat kävijäryhmät ovat 15-17-vuotiaita sekä 18-24-vuotiaita.

Järjestämiseen osallistuvat nuoret suunnittelevat ja toteuttavat tapahtuman nuorisohjaajan tukemana. Nuorisohjaaja koordinoi toimintaa ja toimii nuoren tukena. Osa nuorista osallistuu tapahtuman suunnitteluun koko kauden ajan ja osa osallistuu tapahtumaviikonloppuun vapaaehtoisena työvoimana tai ohjelmanpitäjänä.

Hypecon osallistaa, tarjoaa mahdollisuuden toteuttaa ja jakaa tietoa harrastuksesta muille sekä tuo työkokemusta, jota voi hyödyntää opinnoissaan tai työhauussa. Saadun palautteen perusteella yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen on merkittävä tekijä osallistumisessa. Lisäksi nuorten itsevarmuus, toimijuus ja vaikuttaminen vahvistuvat.

Vuonna 2023 Hypecon-tapahtuman palautteeseen vastasi 126 henkilöä. Valtaosa kyselyyn vastanneista suosittelisi tapahtumaan osallistumista ystävilleen tai tuttavilleen. Asteikolla 0 -10 kyseisen vastauksen keskiarvo oli 9,4. Palautteet olivat erittäin positiivisia ja kävijät olivat viihtyneet tapahtumassa hyvin.

Useat mainitsevat tapahtuman olevan heidän suosikkinsa vastaavien tapahtumien kentältä ja vuoden 2023 tapahtuman olleen paras Hypecon tähän saakka. Nuorisopalvelujen näkemyksen mukaan tapahtuman kehittäminen palautteiden pohjalta näkyy tuloksessa.

Hypecon palkittiin 29.9.2023 Jyväskylässä Nuorten Suomi ry:n järjestämässä palkitsemistilaisuudessa Vuoden nuorisotekona. Hypeconin monivuotiset pääjärjestäjät nuoriso-ohjaaja Jenni Lappalainen ja nuorisopäällikkö Mika Joensuu vastaanottivat tunnustuksen Jyväskylässä.

Arviointi:

Nuorisopalvelujen Hyvinkäällä järjestämä kerho- ja ohjaustoiminta on erittäin monipuolista. Erityisesti ala- ja yläkouluikäisille on laaja tarjonta. Toimintaa on myös yläkouluikäisille nuorille aina noin 30 ikävuoteen asti.

Nuorisopalveluiden työntekijät ovat hyvin ajan hermolla ja muuttavat kerho- ja ohjaustoiminnan sisältöä ajan ilmiöihin sopivammaksi. Kävijämäärät ovat kasvaneet ja toimintaan tulee vuosittain mukaan uusia nuoria.

Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä, että monipuolinen toiminta huomioi nuoret tasa-arvoisesti ja nuoriso-ohjaajat tavoittavat laajalti eri nuoria. Lisäksi lautakunta pitää erinomaisena nuorisopalveluiden tapaa osallistaa nuoret itse mukaan kerhotoiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen.

Arvostamme nuoriso-ohjaajien jalkautumista Hyvinkää kyläalueille. Koemme kuitenkin, että verrattuna Nopossa ja Ridasjärvellä asuviin nuoriin, Palopuron nuoret eivät ole tasavertaisessa asemassa sisäkokontumistilan puuttuessa.

Nuorisopalvelujen toteuttama kerho- ja ohjaustoiminta vähentää eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. Toiminnan kautta nuoret kokevat osallisuuden tunnetta, saavat ystäviä ja kokevat olonsa turvalliseksi luotettavan aikuisen seurassa. Toiminnassa mukana olleet lapset ja nuoret ovatkin olleet erittäin tyytyväisiä nuorisopalveluiden järjestämään toimintaan.

Hyvinkään kaupunki ja erityisesti nuorisopalvelut ovat saaneet positiivista julkisuutta erittäin onnistuneesti järjestetystä Hypecon-tapahtumasta. Nuorisopalvelut yhteistyötahoineen ansaitsevatkin suuret kiitokset tapahtuman toteutuksesta ja vuosien varrella sen edelleen kehittämistä.

Kouluissa tehtävä nuorisotyö

Nuorisotyö on kirjattu osaksi perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Hyvinkäällä on kuvattu nuorisotyötä osana kunnan opetussuunnitelmaa jo 2010-luvun alkupuolella, jolloin se ei ollut kunnissa lainkaan yleistä. Kouluissa tehtävällä tavoitteellisella nuorisotyöllä on Hyvinkäällä pitkät perinteet. Kouluissa tehtävä nuorisotyö on koettu tehokkaaksi keinoksi kohdata ja tukea nuoria.

Kaikille yläkouluille on nimetty nuorisopalveluiden työntekijöistä vastuuhjaajat, jotka suunnittelevat kunkin koulun alueella tehtävää työtä yhteistyössä koulun eri toimijoiden kanssa.

Yhteistyömuotoja ovat:

- Kutosten Päihdekupla-viikko keväisin
- Seiskojen ryhmäytysviikko elo-syyskuussa
- Ysiltä elämään -päivä 9.-luokkalaisille keväisin
- Joustavan perusopetuksen (Jopo) -luokkien kanssa tehtävä yhteistyö (jopo = joustava perusopetus)
- After school -toiminta.

After school -toimintaa toteutetaan yhtenä päivänä viikossa jokaisessa yläkoulussa. Se tarjoaa matalan kynnyksen tapaamis- ja ajanviettopaikan yläkoululaisille. Toiminta tarjoaa oppilaille mahdollisuuden tavata nuoriso-ohjaajaa ja kouluvalmentajaa sekä keskustella mieltä painavista asioista.

Kohdennettu nuorisotyö tekee Jopo-luokkien kanssa tiivistä yhteistyötä osallistamalla oppilaiden arkeen kerran viikossa tapahtuvilla vierailuilla. Tavoitteena on luoda yhteyttä koulun ja vapaa-ajan välille sekä jalkauttaa kouluihin mm. pienryhmätoimintaa.

Nuorisopalvelujen työntekijät tukevat myös luokkahenkeä: keväällä 2024 on suunnitelmissa käynnistää uudelleen tukioppilaskoulutus, joka onkin jo v. 2019 toteutettu yhteistyössä yläkoulujen kanssa.

Arviointi:

On erinomaista, että nuorisotyö on kirjattu osaksi perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Opetussuunnitelma on sitova normi ja näin nuorisotyöllä on hyväksytty asema koulussa. Nuorisotyölle tämä tarjoaa selkeän toimijuuden kaikissa kaupungin peruskouluissa.

Nuorisopalvelujen ja koulujen välinen yhteistyö on luontevaa. Yhteistyön tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua, kehitystä ja yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvien tietojen ja taitojen oppimista sekä ehkäistä kiusaamista ja väkivaltaa. Erityisesti yläkouluilla hyödynnetään nuorisopalveluiden asiantuntemusta varsinkin ryhmähengen vahvistamisessa.

Kohdennettu nuorisotyö

Kohdennetulla nuorisotyöllä on oma matalan kynnyksen toimipiste ja kohtaamispaikka, Nuortentila Koppi, kauppakeskus Willassa. Toiminta on suunnattu alle 18-vuotiaille nuorille. Nuoret ovat löytäneet tilan ja sen toiminnan, josta osoituksena se, että yksilötapaamisten sekä pienryhmätoiminnan kävijämäärät ovat olleet nousussa. Myös valmiille kaveriporukoille järjestettyjen pienryhmien tarve on kasvanut. Toiminnasta vastaa neljä erityisnuorisotyöntekijää. Täysi-ikäisille, alle 29-vuotiaille nuorille, apua ja tukea tarjoaa Hyria Säätiön etsivä nuorisotyö.

Kohdennetun nuorisotyön puitteissa tehdään kouluyhteistyötä esimerkiksi Jopo- ja kuntouttavien luokkien sekä Martin yläkoulun kanssa. Lisäksi nuorisopalvelut tarjoaa pienryhmätoimintaa oppilaille, joiden tukeminen perinteisin koulun tukipalveluiden keinoin on koettu haastavaksi.

Kohdennetun nuorisotyön tarve on viime vuosina kasvanut. Nuorisotyöntekijöiden näkemyksen mukaan nuorten yksinäisyys ja häiriökäyttäytyminen on lisääntynyt. Henkilökohtaisen, ennaltaehkäisevän tuen tarve on nousussa. Osa nuorista ei koe kuuluvansa mihinkään yhteisöön, ei käy koulua ja myös yksittäisten nuorten kynnyks käyttä väkivaltaa on madaltunut.

Pandemia-ajan jälkeen nuoret ovat taas alkaneet kokoontua isoinakin joukkoina, ja siten nuorisotyön tarve jalkautua nuorten pariin on kasvanut.

Arviointi:

Nuorisopalvelut on vastannut kohdennetun nuorisotyön tarpeen lisääntymiseen. Kouluyhteistyössä nuorisotyöntekijöiden ammattitaidosta on merkittävää hyötyä haastavien oppilasryhmien tukemisessa. Moniammatillinen yhteistyö on edelleen keskiössä vastattaessa nuorten kasvaviin avun ja tuen tarpeisiin.

Katusovittelu

Katusovittelua on toteutettu Hyvinkäällä vuodesta 2017 alkaen. Tuolloin Aseman lapset ry koulutti usean työntekijän menetelmän käyttöön. Henkilöstöä on vaihtunut paljon tuon jälkeen. Tällä hetkellä katusovittelu on nimetty yhdelle vastuutyöntekijälle osittain myös tapausten vähäisen määrän vuoksi.

Katusovittelu perustuu verkostotyöhön, jota tehdään paitsi asianosaisten, myös muun muassa järjestyksenvallvonnan, poliisin, sovittelutoiminnan ja sosiaalitoimen kanssa. Toimintamallissa vahingon-tekoihin tai lieviin asianomistajarikoksiin syyllystyneet nuoret voivat sovittaa tekonsa jollain muulla kuin rahakorvauksella. Sovittelu tapahtuu nuoren, asianomistajan ja puolueettoman sovittelijan yhteistapaamisessa.

Sovitteluun osallistuminen tarjoaa nuorelle mahdollisuuden asioiden nopeaan selvittämiseen. Tavoitteena on nuoren kasvattaminen ja huolestuttavaan kierteeseen ajautuneen nuoren pysäyttäminen. Nuoren huoltajat otetaan tilanteen selvittelyyn mukaan alusta alkaen.

Katusovittelun tarve on laskenut. Osa tapauksista, joissa voitaisiin käyttää kyseistä toimintamallia, ohjautuu Ankkuri-toimintaan. Voi myös olla, ettei katusovittelun mahdollisuudesta tiedetä. Vuoden 2023 aikana ei ollut yhtään katusovittelutapausta. Vuonna 2022 niitä oli kaksi.

Katusovittelusta on aiemmin tullut hyvää palautetta kauppakeskukselta ja toiminnassa mukana olleilta nuorilta ja heidän vanhemmiltaan.

Nuorisopalvelujen edustajat näkevät Ankkuri-toiminnan tarkoituksenmukaisemmaksi silloin, kun on jo tapahtunut rikos. Katusovittelu soveltuu paremmin pienempiin rikkeisiin, esimerkiksi paikkojen töhriminen ja häiriökäyttäytyminen.

Arviointi:

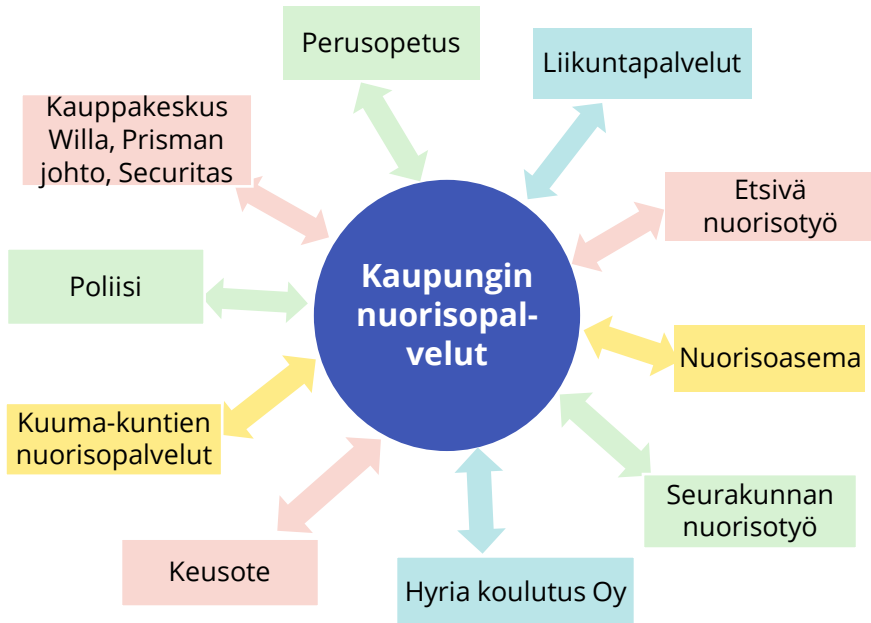
Tarkastuslautakunta näkee katusovittelun tarkoituksenmukaisena varhaisen puuttumisen menettelytapana. Se voi ehkäistä nuorta ajautumasta pahempiin rikoksiin. Työmuoto perustuu vahvasti moniammatilliseen verkostotyöhön, mikä takaa tapausten kokonaisvaltaisen selvittelyn. Mallissa on hyvää myös nuoren huoltajien ottaminen mukaan tilanteen selvittelyyn alusta lähtien.

Suositus:

Tarkastuslautakunta suosittelee, että katusovittelun mahdollisuutta tehdään paremmin tunnetuksi.

Nuorisopalveluiden yhteistyötahot

Nuorisopalveluiden ja liikuntapalveluiden yhteinen hanke, Lipanupa, toteuttaa hyvinkääläisille lapsille ja nuorille erilaisia lajikokeiluja ja loma-aktiviteetteja. Vuoden 2023 syksyllä lajikokeiluja pystyttiin toteuttamaan lähes joka maanantai-iltapäivä koulun jälkeen. Lajikokeilut ovat maksuttomia. Osallistujat ovat pääasiassa 12–17-vuotiaita.

Nuorisopalveluiden näkemyksen mukaan kaupungin nuorisopalveluiden ja eri yhteistyötahojen tekemä työ nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi täydentää toisiaan. On kuitenkin tosiasia, että osa nuorista jää tarjottavien palveluiden ulkopuolelle. On nuoria, jotka eivät koe tarjottua toimintaa ja palveluja heitä kiinnostavina.

Arviointi:

Nuorisopalvelut tekee monipuolista toimivaa yhteistyötä useiden eri tahojen kanssa. Nuorisopalveluilla on hyvä kokonaiskuva kaikista kumppaneista ja kyky verkostoitua.

Tarkastuslautakunta näkee monialaisen verkostoyhteistyön nuorten hyvinvoinnin edistämässä erittäin tärkeänä. Eri alan asiantuntijoiden ammattitaidosta on apua ratkottaessa nuorten elämäntilanteessa ilmenneitä haasteellisia kysymyksiä ja ohjattaessa heitä sopivien ja oikea-aikaisten palvelujen piiriin. Tämä kuitenkin edellyttää hyvää tiedonkulkua eri yhteistyötahojen välillä.

Nuorisotilatoimintaan osallistuville nuorille toteutetun kyselyn tulokset

Valtakunnallinen kysely nuorisotilatoimintaan osallistuville nuorille toteutettiin 16.10. – 19.11.2023. Kyselyssä oli mukana 79 kuntaa. Hyvinkäällä kysely suunnattiin nuorille, jotka kävivät nuortentiloissa Pointti ja Spotti. Hyvinkäällä kyselyyn vastasi yhteensä 66 nuorta.

Kysely sisälsi esimerkiksi seuraavia väittämiä:

- Voin olla turvallisesti oma itseni nuorisotilalla.
- Nuorisotyöntekijät suhtautuvat mielipiteisiini vakavasti.
- Nuorisotyöntekijät kohtelevat nuoria reilusti.
- Nuorisotyöntekijät ovat kiinnostuneita siitä, mitä minulle kuuluu.
- Nuorisotalolla on turvallinen ilmapiiri riippumatta siitä, ketkä ohjaajista ovat töissä.
- Nuorisotilani on viihtyisä.
- Nuorisotilani aukioloajat ovat sopivat.

Nuorisotilatoimintaa koskevan kyselyn tulokset on käsitelty joulukuussa 2023 ohjaustoiminnan työntekijöiden viikkopalaverissa. Tulokset huomioidaan toiminnan kehittämässä. Esimerkiksi työntekijöitä on muistutettu kaikkien nuorten huomioimisesta iltojen aikana. Lisäksi työntekijöille on pidetty luento vihapuheeseen ja kiroiluun puuttumisesta. Tavoitteena on kävijöiden kokeman turvallisuuden lisääminen, kun vihapuheeseen puututaan aiempaa tiukemmin.

Arviointi:

Nuorisotilatoimintaa koskevan kyselyn tulokset ovat Hyvinkään osalta samansuuntaiset kuin kansallisen kyselyn tulokset keskimäärin. Yleisesti ottaen tulokset ovat erittäin myönteiset. Nuoret pitävät nuorisotilojen ilmapiiriä hyvänä ja turvallisena. Valtaosa nuorista kokee, että nuorisotyöntekijät ymmärtävät heitä nuorisotilassa ollessaan, kohtelevat heitä reilusti ja ovat kiinnostuneita heidän kuulumisistaan. Nuoret kokevat, että he voivat olla nuorisotilalla turvallisesti omia itsejään.

Nuorisopalveluissa kyselyn tulokset on käsitelty asianmukaisesti. Kyselyn hyvistä tuloksista huolimatta nuorisopalveluissa on tunnistettu ennalta ehkäiseviä kehittämiskohteita. Toteutetut kehittämistoimet osoittavat nuorisotyöntekijöiden asiantuntemuksen ja ajan hermolla olemisen.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto tai vastaava on osa kuntien lakisäateistä toimintaa. Lain mukaan nuorisovaltuusto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa.

Hyvinkään nuorisovaltuuston 15 jäsentä valitaan vaaleissa kahden vuoden välein. Se toimii nuorisopalveluiden (sivistystoimen) alaisena ja kokoontui 10 kertaa vuonna 2023. Kokouksissa käydään aina läpi, mitä nuoria koskettavia asioita on käsitelty kaupungin luottamuselimissä.

Nuorten keskuudesta löytyy kasvavaa kiinnostusta nuorisovaltuustoa kohtaan. Hyvä esimerkki on viime vaalien ennätysellinen ehdokasmäärä, 61 ehdokasta. Nuoret ovat yhteydessä nuorisovaltuutettuihin matalalla kynnyksellä.

Nykyisessä nuorisovaltuustossa (2023—2024) on jäseniä laajasti Hyvinkään eri oppilaitoksista. Vuoden 2023 aikana myös ammatillisen koulutuksen (Hyria) opiskelijakunta on saatu mukaan nuorisovaltuuston yhteistyöhön.

Toiminta

Virallisten kokousten lisäksi nuorisovaltuusto järjestää matalan kynnyksen Nuva-illoja, joihin hyvinkääläiset nuoret voivat osallistua kavereineen ja puhua politiikkaa. Vuonna 2023 toteutettiin neljä Nuva-iltaa ja niissä oli kävijöitä keskimäärin 25–35.

Nuorisovaltuusto tekee aktiivista yhteistyötä Hyvinkään oppilas- ja opiskelijakuntien kanssa. Tämän lisäksi se edustaa Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuustossa ja tekee laajempaa yhteistyötä alueen nuorisovaltuustojen kanssa.

Nuorisovaltuuston oman näkemyksen mukaan se ei kykene järjestämään riittävästi kaikille avointa, kokoustensa ulkopuolista toimintaa. Suurin osa budjetista kuluu kokouspalkkioihin. Nuorisovaltuuston vuoden 2023 talousarvioon oli varattu toimintakuluihin 14 063 euroa.

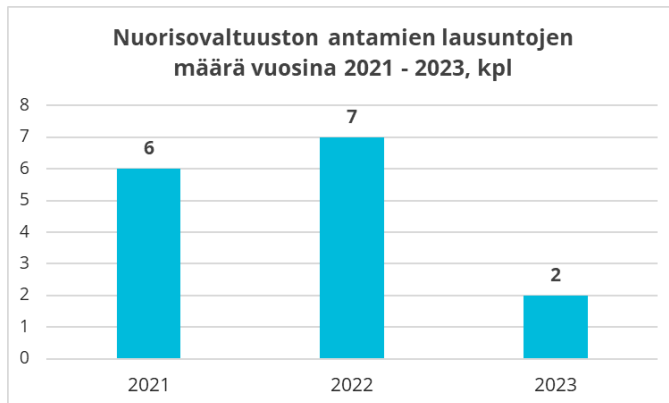
Valtakunnallisen selvityksen (2022) mukaan suurimmalla osalla nuorisovaltuustoista on oma budjetti, vaihteluväli sadoista euroista yli 20 000 euroon vuodessa. Budjettien keskiarvo oli 4 000 euroa. Vastauksista ei ilmennyt, sisältävätkö budjetit myös nuorisovaltuutettujen kokouspalkkiot.

Vaikuttamiskeinot

Nuorisovaltuustolla on edustajat lautakunnissa ja kaupunginhallituksessa. Puheenjohtajisto osallistuu kaupunginvaltuuston kokouksiin. Edustajilla on kokouksissa läsnäolo- ja puheoikeus.

Valtakunnallisesti suurimmalla osalla nuorisovaltuustoista oli edustus lautakunnissa, mutta vain 22 % nuorisovaltuustoista edustus kaupunginhallituksessa (2022 tieto).

Hyvinkään nuorisovaltuusto on tyytyväinen lautakuntapaikkoihinsa sekä lausuntojen, aloitteiden ja kannanottojen laatimiseen. Se antoi vuoden 2023 aikana kaksi lausuntoa: toinen koski koulumatkaedun laajentamista ja toinen Sonninmäen asemakaavan ja asemakaavamuutoksen ehdotusta.

Nuorisovaltuuston esille nostama ongelma koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta

Nuorten yleinen pahoinvointi on kiinnostanut nuorisovaltuustoa. Muun muassa nuorten mielen-terveys on ollut keskeinen keskusteluaihe jo pitkään. Nuorisovaltuusto laati keväällä 2023 kannanoton kouluterveydenhuollon pitkäaikaisista ongelmista. Nuoret olivat itse olleet yhteydessä nuorisovaltuustoon kyseisen ongelman vuoksi.

Todettakoon, että Etelä-Suomen aluehallintovirasto otti helmikuussa 2023 terveydenhuollon valvonta-asiana vireille Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvat neuvola- sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. Aluehallintovirastoon oli tullut useita kanteluita lakisääteisten palveluiden riittämättömydestä. Syyskuussa 2023 se antoi valvontapäätöksellä huomautuksen koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon puutteista Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelle.

Tarkastuksen perusteella aluehallintovirasto nosti esille seuraavat ongelmat lukuvuodelta 2022—2023:

- Lääkäreiden liian vähäinen määrä (2,8 lääkäriä, suositus 18,5)
- 1., 5. & 8.-luokan pakolliset lääkärintarkastukset (toteuma keskimäärin 4 %)

Kouluterveyskyselyn (2023) mukaan 58 % yläasteikäisistä ja 54 % lukiolaisista koki lääkärille pääsyn helpoksi.

Arviointi:

Nuorisovaltuustolla on Hyvinkäällä hyvät mahdollisuudet osallistua päätöksentekoon ja sen asema on tunnustettu. Hyvinkää on edelläkävijä tarjoamalla nuorisovaltuustolle läsnäolo- ja puheoikeuden kaupunginhallituksessa.

Nuorisovaltuusto kokoontui aktiivisesti vuoden 2023 aikana. Monipuolinen yhteistyö kouluihin sekä Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuustoon on hyödyllistä.

Nuorisovaltuusto on kiinnittänyt huomiota tärkeään seikkaan tuomalla esiin koulu- ja opiskeluterveydenhuollon puutteet. Tarkastuslautakunta pitää huolestuttavana, että noin puolet yläasteikäisistä sekä lukiolaisista kokee lääkärin vastaanotolle pääsyn vaikeaksi. Lisäksi lakisäätteiset lääkärin suorittamat terveystarkastukset eivät ole käytännössä toteutuneet lähes ollenkaan.

Suositus:

Nuorisovaltuuston budjetissa on tarkoituksenmukaista huomioida kokouspalkkioiden ohella määräraha tapahtumien järjestämistä ja vaikuttamistilaisuuksia varten. Olisi tärkeää budjetoida nuorisovaltuustolle omaa toimintarahaa, jonka käytöstä se voi itse päättää.

Nuorten hyvinvointi

Nuorisopalveluiden näkemys

Nuorisopalveluiden työntekijät ovat päivittäisessä työssään nuorten kanssa tekemisissä, joten heillä on ajantasainen näkemys tämän päivän nuorten hyvinvoinnista. Nuorisotyöntekijöiden mukaan nuorten hyvinvointi on polarisoitunutta. Suurella osalla nuorista menee hyvin, mutta osalle huonosti voivista nuorista kasautuu monenlaisia ongelmia, kuten päihdekokeiluita, mielenterveysongelmia ja haasteita koulussa. Nuori saattaa oireilla myös perheen ongelmatilanteesta.

Nuorten yksinäisyys ja kaverittomuus ovat lisääntyneet korona-ajan jälkeen. Tämä tiedostetaan ja siihen on pyritty vastaamaan esimerkiksi kohdennetun nuorisotyön kaveriryhmillä.

Osa nuorista kokee syvääkin osallisuudentunnetta ja mahdollisuutta vaikuttaa asioihin. Mutta on myös nuoria, jotka kokevat, ettei yhteiskunta ole heitä varten tai sillä ei ole heille positiivista tarjottavaa.

Nuorisovaltuusto tarjoaa poliittisen vaikuttamisen kaltaisesta osallistumisesta kiinnostuneille nuorille mahdollisuuden olla mukana. Hypecon tarjoaa siihen liittyvistä aiheista kiinnostuneille erilaisia osallisuus- ja vaikuttamiskokemuksia. Osallisuutta voi kokea myös nuorten omissa toimintaryhmissä eli nuorten muille nuorille itse järjestämässä toiminnassa.

Nuorten ohjaustoiminnassa annetaan nuorille mahdollisuuksia vaikuttaa esimerkiksi kuuntelemalla ja tarttumalla nuorten ideoihin ja toiveisiin. Kaikkea ei voida toteuttaa, mutta tärkeää on silti se, että nuoret kokevat tulevansa kuulluiksi.

Nuorten ilkivalta- ja väkivaltakäyttäytymisessä Hyvinkää seuraa valtakunnallista kehitystä maltillisesti. Joidenkin nuorten kynnyksien käyttöä väkivaltaa on madaltunut ja ilkivalta on lisääntynyt. Ilmiönä nuorten keskuudessa ns. "roadman"-kulttuuri on lisääntynyt. Tähän liittyy mm. väkivallan ja huumeuskulttuurin ihannoitua ja "ei saa kertoa eteenpäin" -ajattelua.

Niin väkivallan kuin ilkivallankin kuvaaminen on lisännyt nuorten kokemuksia väkivallan uhasta. Myös median ja sosiaalisen median esiin nostamat tilanteet vaikuttavat turvallisuuden tunteeseen sekä nuorilla että muilla kuntalaisilla.

Nuorisopalveluiden kokemusten ja nuorten kertomusten mukaan ryöstöjä Hyvinkäällä tapahtuu vähän. Muissa radanvarsikunnissa on esiintynyt ilmiötä, joissa toisista kaupungeista tullaan ryöstelemään porukalla. Tätä ei ole vielä vuoden 2023 aikana Hyvinkäällä tavattu. Varsinaisia katujengejä Hyvinkäällä ei ole.

Tärkeää on vaikuttaa nuorten päihteidenkäyttöön ja etenkin siihen, että nuoret eivät hankkisi itselleen huumevelkoja ja ajautuisi niitä kuitataksaan ryöstelemään. Tältä osin nuorisopalvelut tekee tiivistä yhteistyötä kohdennetussa nuorisotyössä poliisin ja sosiaalipalveluiden kanssa.

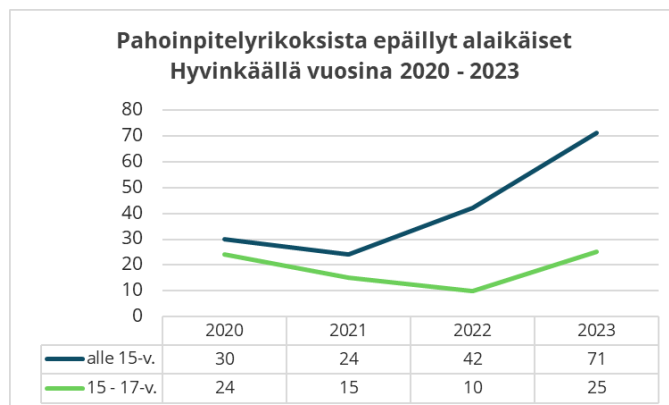
Nuorisopalveluiden mukaan keskeisiä vaikuttamisen keinoja kielteisen kehityksen katkaisemiseksi ovat kohdennetun nuorisotyön mukana olo Ankkuri-toiminnassa ja muu yhteistyö poliisin kanssa sekä jalkautuva nuorisotyö. Nuorisopalvelut tekee yhteistyötä myös koulujen ja Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen nuorten palveluiden kanssa yksittäisten nuorten ja kaveriporukoiden osalta. Esimerkiksi kohdennetun nuorisotyön kaveriporukoille suunnatulla pienryhmätoiminnalla on saatu hyviä tuloksia kielteisen kehityksen katkaisemiseksi.

Alaikäisten väkivaltarikokset kasvussa

Suomen nuorisolan kattojärjestö Allianssin kotisivuilla kerrotaan nuorten katuväkivallasta ja jengiytymisestä. Sen mukaan nuorten ongelmien perussyö on usein kokemus osattomuudesta ja yhteiskunnasta syrjään jätetyksi jääminen. Syrjäytyminen ja pahoinvointi ovat monen nuoren kohdalla ylisukupolvista.

Tilastokeskuksen mukaan ryöstöistä ja pahoinpitelyistä epäillyt ovat vuodesta 2019 alkaen valtakunnallisesti lisääntyneet kaikissa alle 21-vuotiaiden ikäryhmissä. Alle 15-vuotiailla vakavien rikosten osuus on kasvanut. Poliisin mukaan nuorten epäilyksi tekemät ryöstöt ovat lisääntyneet alkuvuodesta 2023 lähes 40 %:lla ja pahoinpitelyrikokset noin neljänneksellä edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. On kuitenkin tärkeää todeta, että valtaosa nuorista ei tee rikoksia.

Nuorisopalvelut on saanut poliisilta tilaston Hyvinkään alaikäisten väkivaltarikoksista vuosilta 2020 - 2023. Rikokset olivat pahoinpitelyrikoksia. Seksuaalirikoksia ei ollut lainkaan.

Tilastot näyttävät rikoksista epäiltyjen määrän, mikä ei välttämättä ole sama kuin niistä tuomitettujen määrä. Tilastolukuja nostaa porukoissa tapahtuneet teot. Tuolloin epäiltyjä on voinut olla useita yhden syyllistyessä pahoinpitelyyn. On myös nuoria, jotka ovat syyllistyneet useisiin pahoinpitelyihin ja hekin korottavat tilastolukuja. Lisäksi koulut ilmoittavat nykyisin aiempaa matalammalla kynnyksellä tappeluista. Aiemmin asia on saatettu hoitaa koulun sisällä perheiden kesken koulukiusaamistapauksena, mutta nykyään se ilmoitetaan pahoinpitelyrikoksena poliisille.

Arviointi:

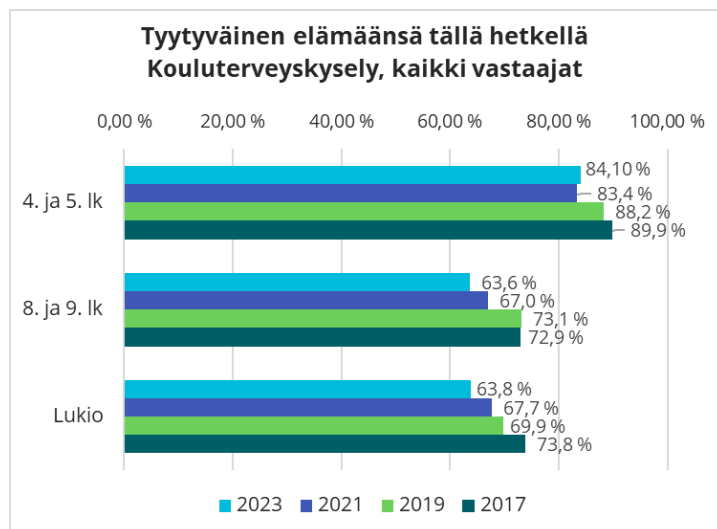
Suurin osa hyvinkääläisistä nuorista voi hyvin ja kokee osallisuudentunnetta. Tarkastuslautakunta on kuitenkin huolestunut kehityskulusta, jonka mukaan yhä enenevä määrä nuoria ei koe kuuluvansa yhteiskuntaan. Lisäksi nuorten lisääntynyt väkivallan ja ilkivallan käyttö on huolestuttavaa. Myös Hyvinkäällä alaikäisten, erityisesti alle 15-vuotiaiden väkivaltarikokset ovat kasvaneet viime vuosina voimakkaasti.

Nuorisopalveluiden työntekijät tiedostavat hyvin nuorten hyvinvoinnissa tapahtuneet muutokset ja nuorten keskuudessa esiin nousseet haitalliset ilmiöt. On myönteistä, että nuorisotyöntekijät ovat reagoineet nopeasti haitallisiin kehityskuluihin ottamalla sekä itse että yhteistyössä eri tahojen kanssa uusia toimenpiteitä käyttöön.

Kouluterveyskyselyn tuloksia

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL) toteutti huhtikuussa 2023 tuoreimman kouluterveyskyselyn. Kysely tuottaa monipuolista seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palveluista.

Hyvinkäällä 4. - 5.-luokan oppilaista 72 % ja 8. - 9.-luokan oppilasta 71 % vastasi kyselyyn. Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista kyselyyn vastasi 74 %.

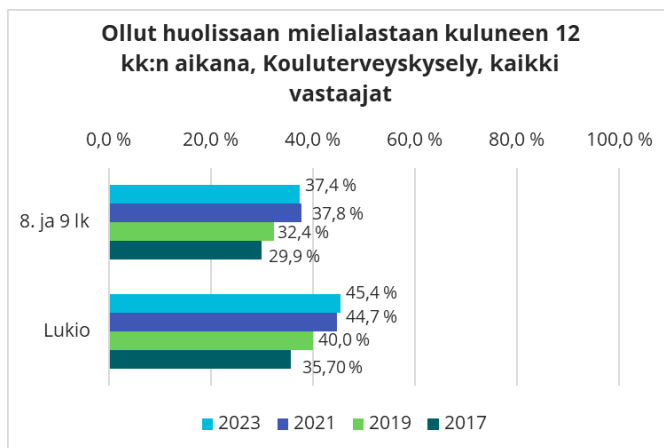

Arviointi:

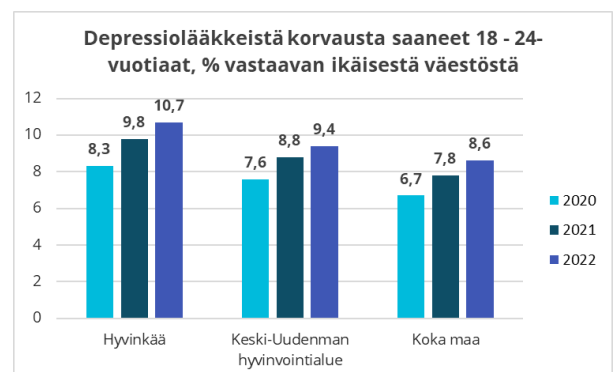
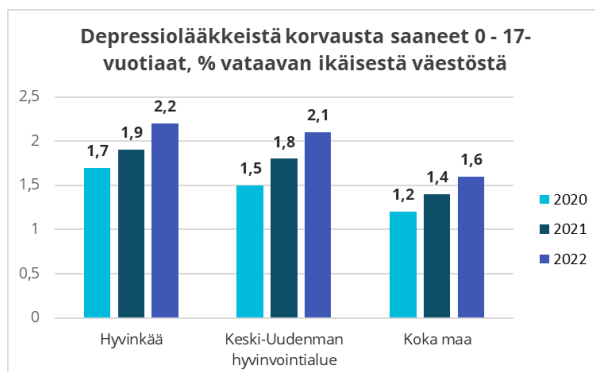
Kaikkein tyytyväisimpiä elämäänsä ovat kouluterveyskyselyyn osallistuneista ikäluokista 4. ja 5.-luokkalaiset. Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen ja koko maan tulokset alakouluikäisten osalta noudattelevat samaa linjaa kuin Hyvinkäällä.

Selkein ero tyttöjen ja poikien tyytyväisyydessä elämäänsä on 8. ja 9.-luokkalaisten kohdalla. Kyseisellä luokka-asteella pojat ovat erittäin tai melko tyytyväisiä elämäänsä huomattavasti yleisemmin kuin tytöt. Tyttöjen tyytyväisyys elämään on kyseisellä luokka-asteella edelleen laskenut vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tuloksiin verrattuna. Vain noin puolet tytöistä ovat tyytyväisiä elämäänsä. Pojilla ei ole tapahtunut muutosta edelliseen kyselyyn nähden. Elämään tyytyväisyyden kehityksessä on havaittavissa sama ilmiö myös Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella ja koko maassa.

Tarkastelemalla kouluterveyskyselyn tuloksia ajanjaksolla 2017–2023 huomaa, että 8. ja 9.-luokkalaisista sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista yhä pienempi osa on tyytyväisiä elämäänsä. Sama trendi on havaittavissa niin Hyvinkäällä kuin Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella ja koko maassa.

THL:n tilasto- ja indikaattoripankista, [Sotkanet.fi](https://www.sotkanet.fi), saa tilastotietoa depressiolääkkeistä korvausta saaneista nuorista. Arviointitihetkellä ei ollut saatavilla vuoden 2023 tietoja, vaan tuoreimmat tilastot ovat vuodelta 2022.

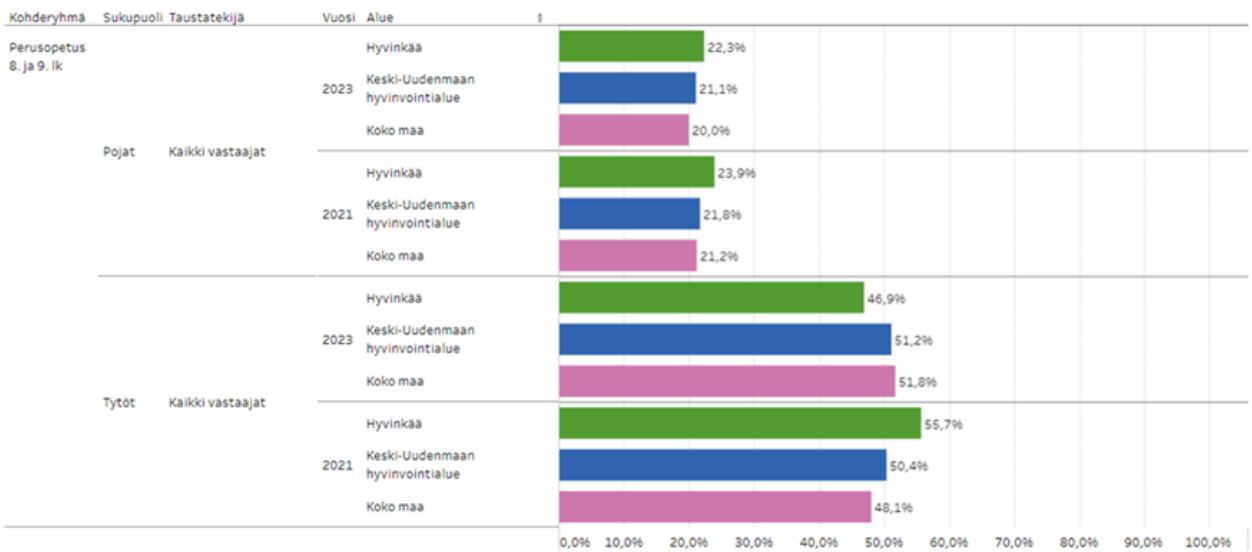
Arviointi:

Tytöistä merkittävästi suurempi osa kuin pojista on huolissaan mielialastaan. Sama kehityssuunta on myös Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella ja koko maassa.

Ajanjaksolla 2017–2023 tarkasteltuna mielialastaan huolestuneiden nuorten osuus on kasvanut vuonna 2019 ja edelleen vuonna 2021. Vaikka poikkeusolot koronapandemian takia ovat ohi, nuorten huolestuneisuus mielialastaan on säilynyt samalla tasolla vielä vuonna 2023.

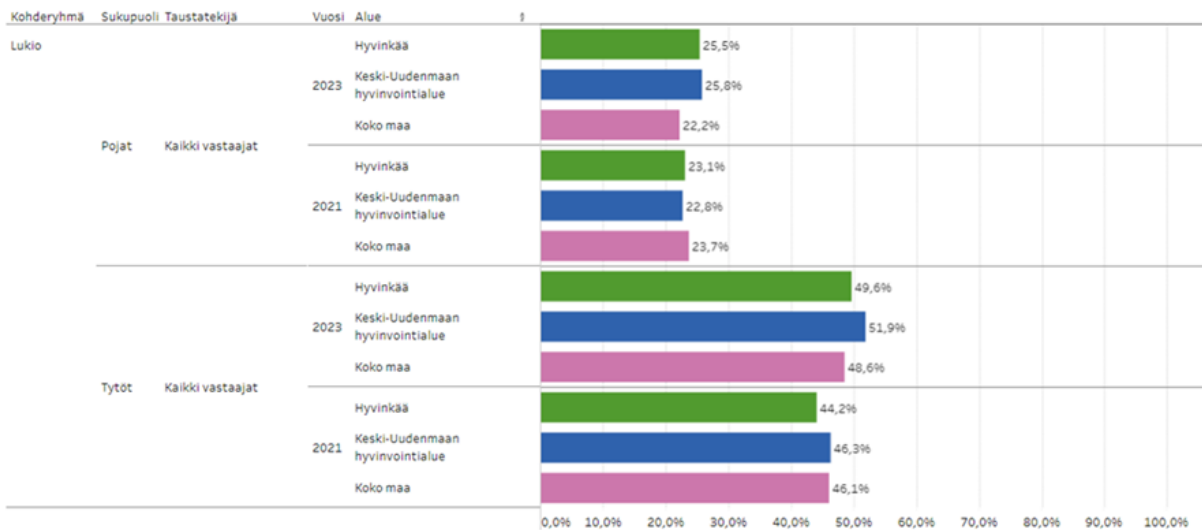
Depressiolääkkeitä käyttävien nuorten määrässä on ollut hieman kasvava kehityssuunta niin Hyvinkäällä kuin Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella ja koko maassa. Hyvinkäällä depressiolääkkeistä korvausta saaneiden nuorten osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on vuosina 2020–2022 ollut kuitenkin suurempi kuin verrokki-kohteissa keskimäärin, erityisesti 18–24-vuotiaiden kohdalla.

Sosiaalinen ahdistuneisuus

Lähde: THL, Kouluterveyskysely

Sosiaalinen ahdistuneisuus

Lähde: THL, Kouluterveyskysely

Suomen Punaisen Ristin tammikuussa 2024 Taloustutkimuksella teettämän yksinäisyysbarometrin mukaan lähes puolet 15–24-vuotiaista kokee yksinäisyyttä säännöllisesti. Kyseinen ikäryhmä kertoi yleisimmäksi syyksi yksinäisyyteensä ujuden ja sosiaalisten tilanteiden jännittämisen. Nuoret kaipaavat tukea sosiaalisten suhteiden rakentamiseen. Barometrin mukaan 15–24-vuotiaista vastaajista

- 49 % piti yksinäisyyttä vakavana tai erittäin vakavana ongelmana
- 29 % kohtalaisena ja
- 22 % vähäisenä tai ei lainkaan ongelmana.

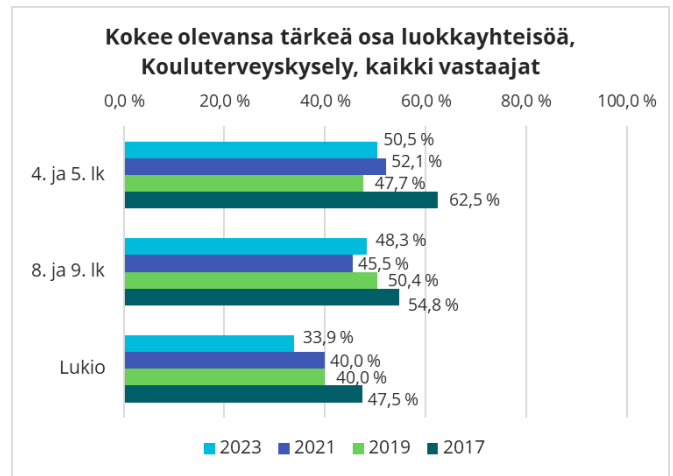
Arviointi:

Sosiaalinen ahdistuneisuus on oleellisesti yleisempää tytöillä kuin pojilla sekä yläkouluikaisillä että lukiolaisilla. Lukiolaisista tytöistä peräti 50 % kokee sosiaalista ahdistuneisuutta. Ahdistuneisuus on heillä edelleen kasvanut vuoteen 2021 verrattuna. Tulokset ovat samansuuntaiset Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella ja koko maassa.

Suositus:

On tärkeää vahvistaa joukkoon kuulumisen kokemuksia erilaisin toimenpitein ja sitä kautta ehkäistä sosiaalista syrjäytymistä.

Arviointi:

Kouluterveyskyselyyn osallistuneiden peruskoululaisten ja lukiolaisten kohdalla kokemus koulu- ja luokkayhteisöön kuulumisesta on ollut korkein vuonna 2017 tarkastelujaksolla 2017–2023. Lukion kohdalla tulos on kehittynyt koko ajan kielteisempään suuntaan. Yhä harvempi lukiolaisista kokee olevansa tärkeä osa koulu- ja luokkayhteisöä.

Pojat kokevat tyttöjä useammin olevansa tärkeä osa koulu- ja luokkayhteisöä. Lukion kohdalla Hyvinkään tulos oli selkeästi alhaisempi sekä poikien että tyttöjen osalta niin Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella kuin koko maassa keskimäärin.

Kaupungin henkilöstön työhyvinvointi

Miten Henkilöstö -tukipilarille talousarviossa 2023 asetetut tavoitteet tukevat Pelikirjan linjauksia ja miten ne toteutuivat?

Onko vuonna 2023 toteutetun henkilöstökyselyn tulokset käsitelty tarkoituksenmukaisesti?

Minkälaisin toimenpitein kaupunki edistää henkilöstönsä työhyvinvointia?

Mitä henkilöstön hyvinvointia koskevat tilastotiedot ja henkilöstökyselyn tulokset kertovat kaupungin henkilöstön työhyvinvoinnista?

Tiivistelmä arvioinneista:

Talousarviossa 2023 asetetut hallitustasoiset henkilöstöä koskevat tavoitteet tukevat Henkilöstö -tukipilarin päämäärien edistämistä. Tavoitteiden saavuttaminen ei kuitenkaan ollut onnistunutta: tavoitteista toinen ei toteutunut ja toisen kohdalla arviointi oli mahdotonta.

Huhtikuussa 2023 toteutetun henkilöstökyselyn, Henkilöstötutka, tulokset on käsitelty kaupungin viranhaltijaorganisaatiossa tarkoituksenmukaisella tavalla. Henkilöstöpalvelut antoi esihenkilöille asianmukaiset ohjeet tulosten analysointiin ja käsittelyyn sekä niiden perusteella laadittaviin kehittämistoimenpiteisiin. Kyselyn tulokset on käsitelty palvelualueilla ja kehittämistoimenpiteistä on sovittu.

Kyselyn tuloksista olisi ollut hyvä raportoida kaupunkia johtavalle kaupunginhallitukselle tai sen alaiselle henkilöstöjaostolle jo heti tulosten valmistuttua. Näin oli toimittu edellisen kyselyn tuloksista raportoidessa. Tuloksista olisi ollut suotavaa kertoa myös henkilöstökertomuksessa 2023. Kunnat raportoivat henkilöstökyselyjen tuloksista yleensä joko tilinpäätöksissään tai henkilöstöraporteissaan.

Kaupungilla työnantajana on käytössä henkilöstönsä työhyvinvointia tukevia toimia. Kuitenkin henkilöstö hyödyntää osaa niistä hyvin vähän. Esimerkiksi liikunta- ja kulttuuriedun käyttö on vähäistä. Siihen varmasti vaikuttaa edun pienuus omavastuuosuuksineen. Esimerkiksi Kuuma-kunnissa ja Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella ei kyseisessä edussa ole käytössä omavastuuosuutta ja tarjottu etu on lähes kaikissa kyseisissä verrokeissa suurempi kuin Hyvinkäällä.

Kaupungin henkilöstön työkyvyttömyyspoissaolot ovat koronvuosien jälkeen laskeneet. Lisäksi sairauspoissaolopäivien määrät Hyvinkäällä ovat olleet viime vuosina pienemmät kuin kunta-alalla keskimäärin. Myönteistä on myös se, että tuki- ja liikuntaelinsairauksiin sekä työtapaturmiin liittyvät poissaolot ovat vähentyneet. Sen sijaan mielenterveysperusteiset poissaolot ovat kasvaneet. Kolmessa vuodessa kasvu on ollut 68 %. Vuonna 2023 sairauspoissaoloista 20 % johtui mielenterveydellisistä syistä.

Huhtikuussa 2023 toteutetun Henkilöstötutka-kyselyn tulosten mukaan enemmistö työntekijöistä kokee työnsä merkitykselliseksi. Esihenkilö-alaiskeskustelun käyneistä valtaosa oli tyytyväinen keskustelun antiin. Lisäksi myönteistä on se, että pääosa henkilöstöstä uskaltaa tuoda omia ajatuksiaan ja ideoita esille työpaikallaan. Tämä kertoo työyhteisön hyvästä ja turvallisesta ilmapiiristä.

Osa henkilöstöstä kokee, että ergonomisia ja terveydellisiä tekijöitä ei ole otettu riittävän hyvin huomioon työpaikalla. Lähes yhtä monen mielestä työn vaatimukset eivät ole tasapainossa omiin voimavaroihin ja työkykyyn nähden. Molempien kohdalla tulos heikkeni edelliseen vastaavaan kyselyyn verrattuna. Lisäksi työntekijät kaipaavat esihenkilöltä enemmän palautetta työssä suoriutumisestaan. Tulosten keskiarvo jäi kaikissa edellä mainituissa alle kolmen, parhaan arvon ollessa neljä. Näin ollen kyseiset seikat vaativat jonkin verran kehittämistä.

Tiivistelmä suosituksista:

Henkilöstön työhyvinvoinnilla ja osaamisella on yhteys toiminnan tuloksellisuuteen ja tuottavuuteen sekä asiakaskokemukseen. Siksi henkilöstön työhyvinvointiin ja niitä tukeviin toimiin on tärkeä kiinnittää huomiota entistä enemmän.

Työvoiman vähentyessä kunnat kilpailevat sekä keskenään että yksityisen sektorin kanssa työvoiman saatavuudesta. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että Hyvinkään kaupunki toteuttaa henkilöstön pito- ja vetovoimaa vahvistavia toimenpiteitä. On avoimia työtehtäviä, joihin Hyvinkään kaupunki on saanut vain muutamia hakemuksia tai hakijoissa ei ole päteviä henkilöitä lainkaan.

Pito- ja vetovoiman mittaamiseksi on asetettava tavoitteet ja niitä todentavat mittarit sekä seurattava niiden saavuttamista. Niistä tulee raportoida myös henkilöstökertomuksessa.

Arvioinnin kohde

Tarkastuslautakunnan arvioinnin kohteena ovat:

- Henkilöstö -tukipilarin kaupunginhallitustasoisten tavoitteiden toteutuminen
- kaupungin toteuttamat henkilöstönsä työhyvinvointia edistävät toimenpiteet
- työhyvinvointitilastojen tulokset
- Henkilöstötutka -kyselyn tulokset.

Valtuustotasolle ei ollut vuodelle 2023 asetettu henkilöstöä koskevia tavoitteita. Siksi tarkastuslautakunta arvioi hallitustason tavoitteiden saavuttamista.

Arvioinnin tietoperustan muodostavat Hyvinkään Pelikirja 2.0, henkilöstöpalveluilta ja kaupungin muilta palvelualueilta saadut selvitykset, kaupunginhallituksen kokouksessa 8.4.2024 esitelty henkilöstökertomus 2023, vuosien 2018 – 2022 henkilöstökertomukset, tilinpäätös ja toimintakertomus 2023, Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n uudistettu suositus henkilöstökertomuksen laadintaan, muiden kuntien henkilöstöraportit ja Kevan kotisivut.

Henkilöstöä koskevat tavoitteet talousarviossa 2023

Tavoite:

Esimiesten johtamisaamien vahvistaminen.

Toimenpide:

Laaditaan esimiesten työkalupakin koulutuskalenteri/vuosikello.

Mittari:

Työkalupakin mukaisista koulutuksista saatujen palautteiden perusteella esimiesten johtamisaaminen on parantunut.

Raportointi toimintakertomuksessa:

Työkalupakin koulutuskalenteri on käytössä. Esimiesten johtamisaamien mittaaminen alkaa vuodesta 2024 lukien.

Arviointi:

Tavoite ei toteutunut asetetun mittarin mukaisena, koska esihenkilöiden johtamisaamista ei vielä vuoden 2023 aikana mitattu. Vuonna 2024 tavoitteena on ottaa käyttöön 360-arviointityökalu johto- ja päällikkötasolle ja kevyempi työkalu työnjohdotasolle.

Tavoite on johdettu Pelikirjan Henkilöstö-tukipilarin linjauksista, jonka mukaan ”Huolehdimme hyvästä johtamisesta” sekä ”Kehitämme johtamista ja esimiestyötä määrätietoisesti”.

Esihenkilöiden johtamisaamista on kuitenkin voinut arvioida vuonna 2023 toteutetun Henkilöstötutka -kyselyn tulosten perusteella. Henkilöstökysely sisälsi johtamista ja lähiesihenkilötyötä mittaavan osion. Kaupunkitasoinen tulos oli hieman huonompi kuin edellisen vuonna 2020 toteutetun kyselyn tulos. Arvosanat laskivat kaikkien esihenkilötyötä ja johtamista mittaavien indikaattorien kohdalla. Johtamisaamisen voidaan kuitenkin katsoa olevan pääosin kunnossa, koska arvosana oli 3,31 vastausasteikon ollessa 1 – 4 (paras arvo on 4).

Tavoite:

Työnantajana kilpailukyvyyn ylläpitäminen ja kehittäminen.

Toimenpide:

Henkilökohtaisen palkitsemisen mallin kokeilu.

Mittari:

Ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus paranee (veto- ja pitovoima).

Hakijoiden määrä rekrytoinneissa nousee ja lähtövaihtuvuus pienenee edelliseen vuoteen nähden (pois lukien eläköityminen).

Raportointi toimintakertomuksessa:

Toteutui osittain. Henkilökohtaisen palkitsemisen malli valmisteltu ja hyväksytty. Vuoden 2024 talousarvioon on varattu rahat mallin käyttöönottoon.

Henkilöstöpalveluista saadun tiedon mukaan kaupungilla on ammattiryhmiä, joita koskeviin avoimiin paikkoihin saadaan 1 – 5 työpaikkahakemusta. Tällaisia ovat esim. erityisluokanopettaja, tuntiopettaja ja päiväkodinjohtaja. Sitä vastoin esim. HR-asiantuntijan tehtävään saapui 81 hakemusta, mutta hakijoista isolla osalla ei kuitenkaan ollut tarvittavaa kokemusta ja osaamista. Vaikka useammassa rekrytoinnissa on paljon hakijoita, ei vaatimuskriteerien täyttäneitä välttämättä ole. Toukokuussa 2022 voimaan tullut työvoimapalvelumalli, jossa työttömän on haettava neljää työpaikkaa kuukaudessa, on nostanut ei pätevien hakijoiden määrää.

Tavoitteen toimenpiteessä mainittu harkinnanvaraisen kertapalkitsemisen malli otetaan käyttöön vuoden 2024 alusta. Palkkion perusteena on kertaluonteinen, poikkeuksellisen hyvä työsuoritus, joka tukee kaupungin prosessien kehittämistä asukkaan ja asiakkaan parhaaksi ja siihen kytkettyjen tavoitteiden saavuttamista. Palkita voidaan yksittäistä henkilöä, tiimiä, yksikköä tai työryhmää.

Arviointi:

Tavoite on johdettu Henkilöstö-tukipilarin linjauksista, jonka mukaan ”Olemme houkutteleva työnantaja”.

Tavoitteen saavuttamisen raportointi on puutteellista. Tavoitteen toteutumisen arviointi on mahdotonta, koska sen saavuttamista ei ole todennettu asetetun tavoitetaso ja mittareiden perusteella.

Mittarin laadun osalta tarkastuslautakunta toteaa, että absoluuttinen hakijamäärä ei sinällään ole käyttökelpoinen mittari, vaan pätevien hakijoiden määrä.

Vuoden 2023 henkilöstökertomuksessakaan ei ole kerrottu hakijoiden määrän kehityksestä rekrytoinneissa eikä vakinaisen henkilöstön vaihtuvuusprosenttia ilman eläkkeelle jääneitä. Nämä antaisivat sekä kaupungin johdolle että päättäjille tarpeellista ja konkreettista tietoa kaupungin veto- ja pitovoimasta työnantajana.

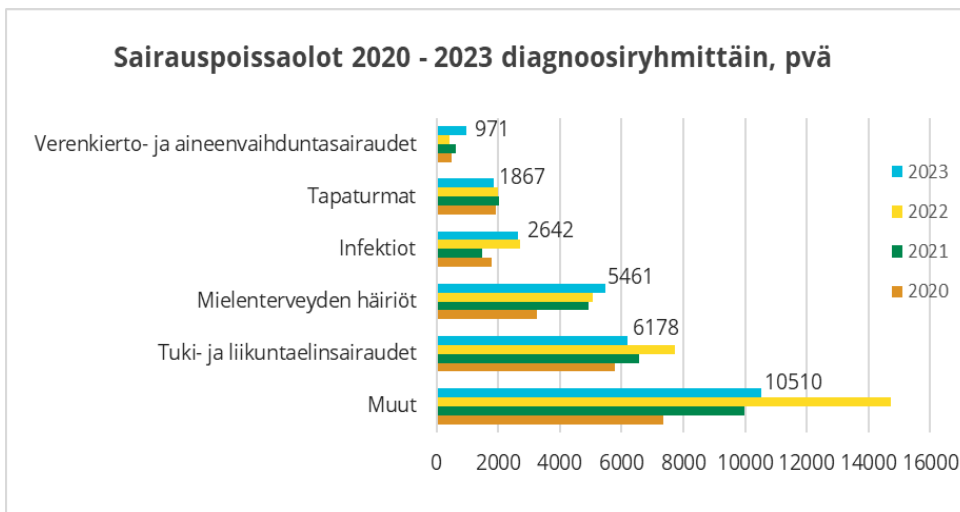
Suositus:

Jotta kaupunki voi todentaa houkuttelevuutensa työnantajana, sen on seurattava sitä mittaavia indikaattoreita ja raportoitava niiden kehityksestä henkilöstökertomuksessa. Esimerkiksi seuraavien kaupunkien henkilöstöraporteissa on esitetty henkilöstön vaihtuvuuteen ja rekrytointiin liittyviä tunnuslukuja: Joensuu, Lahti, Tampere ja Turku.

Henkilöstön työhyvinvointi

Työhyvinvointia mittaavat tunnusluvut

Kaupunki työnantajana seuraa henkilöstönsä työhyvinvointia sairaus- ja työtapaturmapoissaolujen määrillä. Kyseisistä tunnusluvuista on raportoitu henkilöstökertomuksessa 2023. Työkyvyttömyyspoissaaloista ei kuitenkaan ole esitetty useamman vuoden kehitystä. Tähän on koottu neljän edellisen vuoden työkyvyttömyyspoissaolopäivien määrät aiempien henkilöstökertomusten tietoja perusteella.

Kaaviokuvassa ryhmässä ”Muut” ovat mm. omalla ilmoituksella esimiehen luvalla olevat poissaolot, jotka ovat alle 10 päivää kestäviä. Lisäksi ryhmään lasketaan kasvaimet ja pienet diagnosiryhmät. Tässä kategoriassa on myös korona-poissaolot, jotka on kirjattu erillisellä koronakoodilla.

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT on julkaissut syksyllä 2021 uudistetun suosituksen henkilöstökertomuksen laadintaan. Se on esitetty otettavaksi käyttöön vuonna 2022. Suositukseen mukaan henkilöstökertomuksessa tulisi raportoida sairauspoissaoloista niiden keston mukaan. Siinä olisi ilmoitettava myös, kuinka suurella osalla henkilöstöstä ei ole ollut lainkaan sairauspoissaoloja. Kyseiset luvut ovat osa niistä tunnusluvuista, joita KT on esittänyt valtakunnallisesti yhteisesti kerättäväksi ja raportoivaksi. Kun kaikki kunnat keräävät ja raportoivat tunnusluvut yhdenmukaisesti, niitä voidaan käyttää kuntien välisessä vertailussa. Hyvinkään kaupungin henkilöstökertomuksessa 2023 ei ole esitetty sairauspoissaolojen seurantaan niiden keston mukaan eikä niiden henkilöiden osuutta, joilla ei ole ollut sairauspoissaoloja ollenkaan. Saadun tiedon mukaan kaikkia tarpeellisia henkilöstöä koskevia tietoja ei kyetty keräämään vuoden 2023 henkilöstökertomukseen tilapäisen henkilöstövajauksen vuoksi.

Keva julkistaa kunta-alan henkilöstön sairauspoissaoloista tilastotietoa kotisivuillaan. Tiedot on koottu 50 kuntaorganisaatiosta, jotka ovat tallentaneet henkilöstönsä sairaus- ja tapaturmapoissaolojen alku- ja päättymispäivät Kevan palveluun. Mukana on kuntia, sote-kuntayhtymiä ja kunnallisia osakeyhtiöitä. Arviointihetkellä ei vuoden 2023 tiedot olleet vielä valmistuneet. Kunta-alan henkilöstöllä oli sairauspoissaolopäiviä vuonna 2022 keskimäärin 16,5. Vuonna 2021 niitä oli 14,7 päivää.

Arviointi:

Kaupungin henkilöstön sairauspoissaoloissa on tapahtunut sekä myönteistä että kielteistä kehitystä. Kokonaisuutena työkyvyttömyyspoissaolot ovat laskeneet koronvuosien jälkeen. Lisäksi Hyvinkään kaupungin henkilöstön sairauspoissaolopäivien määrät ovat olleet viime vuosina pienemmät kuin kunta-alalla keskimäärin. Myönteistä on myös se, että tuki- ja liikuntaelinsairauksiin liittyvät poissaolot ovat vähentyneet kahteen edelliseen vuoteen nähden. Myös työtapaturmien vuoksi poissaolojen määrä on hieman laskenut. Vuonna 2023 niitä oli vähiten edellisen neljän vuoden seurantajaksolla.

Sen sijaan mielenterveysperusteisten syiden vuoksi poissaolot ovat kasvaneet viime vuosina. Kolmessa vuodessa kasvu on ollut 68 %. Vuonna 2023 sairauspoissaoloista 20 % johtui mielenterveydellisistä syistä.

Suositus:

Tiedolla johtamisen tueksi on tarpeellista raportoida henkilöstökertomuksessa terveysperusteiset poissaolot keston mukaan ja henkilöstön osuus, joilla ei ole ollut sairauspoissaoloja lainkaan. Kummankin kehitystä on syytä seurata edellisiin vuosiin nähden. Molemmat tunnusluvut kertovat omalta osaltaan henkilöstön työkyvystä ja ovat KT:n suosittelomia valtakunnallisesti samalla tavalla kerättäviä lukuja.

Lisäksi tarkastuslautakunta näkee hyödyllisenä seurata ja raportoida työkyvyttömyyden kokonaiskustannuksia ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden tunnuslukuja. Nämäkin ovat työhyvinvoinnin ja työkyvyn mittareita. Vuoden 2023 henkilöstökertomuksessa niitä ei ole esitetty.

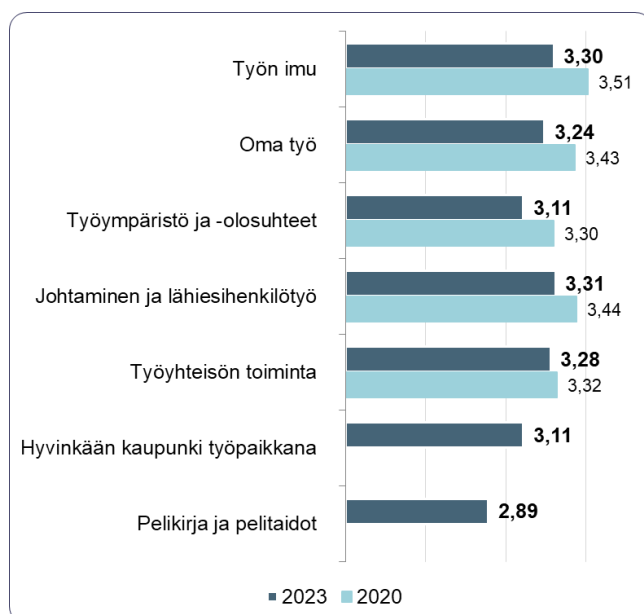
Henkilöstön kokema työhyvinvointi henkilöstökyselyn mukaan

Kaupungin koko henkilöstölle toteutettiin huhtikuussa 2023 Henkilöstötutka -kysely. Kyselyllä mitattiin työssä jaksamista, sitoutuneisuutta, johtamista ja työnantajakuva. Kysely sisälsi seitsemän eri teemaa, joissa jokaisessa oli useita väittämiä.

Aihekokonaisuuksissa ”Pelikirja ja pelitaidot” sekä ”Hyvinkään kaupunki työpaikkana” oli osittain erilaisia kysymyksiä kuin edellisessä vastaavassa kyselyssä. Siksi niiden kohdalla tuloksia ei voi verrata keskenään.

Vastausaktiivisuus oli koko kaupunkitasolla 62 % vaihdellen 46 – 89 %:n välillä eri palvelualueilla. Edellinen kysely toteutettiin vuonna 2020, jolloin vastausaktiivisuus oli 76 % ja vaihteluväli eri palvelualueiden osalta oli 68 – 100 %. Saadun tiedon mukaan aiempaa alhaisemman vastausnokkuuden arvellaan johtuvan mm. siitä, että osalla esihenkilö oli juuri vaihtunut tai uusi esihenkilö ei ollut vielä aloittanut tehtävässä. Lisäksi osa koki sähköisen vastaamisen haasteellisena. Edellisellä kerralla kyselyyn oli mahdollista vastata myös paperisella kyselylomakkeella.

Kaupunkitasoiset tulokset:

Lähde: Henkilöstökyselyn toteuttama palveluntuottaja (Promenade Insight Oy)

Kyselyn vastausasteikko oli 1 – 4 (1 = täysin eri mieltä, 2 = jokseenkin eri mieltä, 3 = jokseenkin samaa mieltä, 4 = täysin samaa mieltä).

Seuraavassa on esitetty parhaat ja heikoimmat tulokset niiden asioiden osalta, joita tiedusteltiin myös edellisessä kyselyssä.

Parhaat tulokset:

Uskallan tuoda omia ajatuksiani ja ideoitani esille työpaikallani.	3,58
Esihenkilöni tuntee kaupungin yhteiset toimintatavat ja soveltaa niitä yksikössämme.	3,52
Koen työni merkitykselliseksi.	3,50

Suurin osa vastaajista kertoi haluavansa jatkossakin työskennellä Hyvinkään kaupungilla (vastausten keskiarvo 3,36) ja voivansa suositella Hyvinkään kaupunkia työpaikkana (keskiarvo 3,18).

Heikoimmat tulokset:

Hyvinkään kaupungin Pelikirjan tavoitteet ja tapamme toimia näkyvät työn arjessa.	2,72
Ergonomiset ja terveydelliset tekijät on otettu hyvin huomioon työpaikallani.	2,88
Olen tyytyväinen kehittämismahdollisuuksiini.	2,88

Henkilöstökyselyn tulokset on esitelty kaupungin johtoryhmälle 8.5.2023. Kaupunkitasoiset tulokset on käyty läpi toukokuussa myös esimiesinfossa. Esihenkilöille järjestettiin valmennus tulosten tulkintaan ja raportointiohjelman käyttöön.

Toimialakohtaiset tulokset on toukokuun loppupuolella esitelty toimialojen johtoryhmissä oman toimialan osalta. Esihenkilöitä on ohjeistettu käymään tulokset läpi alaistensa kanssa ja sopiman 1 – 3 konkreettista kehittämistoimenpidettä. Kehityssuunnitelmat on ohjeistettu kirjaamaan kehityssuunnitelmatyökaluun. Palvelualueet ovatkin käsitelleet kyselyn tulokset omalta osaltaan ja sopineet toimenpiteistä tulosten perusteella. Kehityssuunnitelmien kirjaaminen sitä varten tarkoitettuun suunnitelmatyökaluun on vielä kesken. Toimenpiteiden etenemisen seuranta tapahtuu vuonna 2024. Kaupunginhallitustasoisiksi tavoitteeksi on vuodelle 2024 asetettu Henkilöstötutkassa esille nousseiden organisaatiotasoisien kehittämistoimenpiteiden etenemisen seuranta ja loppuun saattaminen.

Henkilöstötutka -kyselyn tuloksista ei ole vuoden 2023 puolella raportoitu kaupunginhallitukselle, tuolloin toimineelle henkilöstöjaostolle eikä henkilöstökertomuksessakaan. Joulukuussa 2020 toteutetun vastaavan kyselyn tulokset oli esitelty henkilöstöjaostolle 29.3.2021 ja raportoitu vuoden 2020 henkilöstökertomuksessa. Saadun tiedon mukaan vuoden 2023 henkilöstökyselyn tulokset on tarkoitus esitellä kaupunginhallitukselle keväällä 2024, jolloin samalla kerrotaan tulosten perusteella päätetyistä kehittämistoimenpiteistä.

Henkilöstökyselyjen tuloksista raportoidaan yleensä joko kuntien tilinpäätöksissä tai henkilöstöraporteissa. Esimerkiksi Kerava ja Tuusula ovat kertoneet kyselyn tuloksista vuoden 2023 tilinpäätöksissään sekä Nurmijärvi ja Riihimäki vuoden 2023 henkilöstöraporteissaan. Riihimäen kaupunki on julkaissut myös kotisivullaan koosteen henkilöstökyselyn tuloksista.

Arviointi:

Kuntien henkilöstökyselyjen vastausaktiivisuuteen nähden Hyvinkään vastausprosentti oli kuitenkin kohtalaisen hyvällä tasolla, vaikka vastausaktiivisuus laski 14 prosenttiyksikköä edellisestä kyselystä.

Tulosten perusteella lähes kaikkien kyselyyn sisältyvien osa-alueiden kohdalla asioiden voidaan katsoa olevan pääosin kunnossa. Pelikirjaan ja pelitaitoihin liittyvät seikat vaativat jonkin verran kehittämistä. Lisäksi on otettava huomioon, että arvosanat heikkenivät edellisen kyselyn tuloksiin verrattuna kaikissa aihekokonaisuuksissa. Minkään väittämän kohdalla ei tulos kuitenkaan ollut heikolla tasolla.

Enemmistö työntekijöistä kokee työnsä merkitykselliseksi. Esihenkilö-alaiskeskustelun käyneistä valtaosa oli tyytyväinen keskustelun antiin. Lisäksi myönteistä on se, että pääosa henkilöstöstä uskaltaa tuoda omia ajatuksiaan ja ideoita esille työpaikallaan. Tämä kertoo työyhteisön hyvästä ja turvallisesta ilmapiiristä.

Osa henkilöstöstä kokee, että ergonomisia ja terveydellisiä tekijöitä ei ole otettu riittävän hyvin huomioon työpaikalla. Lähes yhtä monen mielestä työn vaatimukset eivät ole tasapainossa omiin voimavaroihin ja työkykyyn nähden. Tyytymättömyyttä ilmenee myös omiin kehittymismahdollisuuksiin työpaikalla. Lisäksi työntekijät kaipaavat esihenkilöltä enemmän palautetta työssä suoriutumisestaan.

Esihenkilöt ovat saaneet henkilöstöpalveluilta tarkoituksenmukaiset ohjeet kyselyn tulosten tulkintaan ja käsittelyyn sekä kehittämistoimenpiteiden laadintaan. Palvelualueet ja niiden alaiset yksiköt ovatkin käsitelleet tulokset ja sopineet niiden perusteella kehitettävistä kohteista.

Henkilöstötutka-kyselyn tuloksista olisi ollut hyvä raportoida kaupunkia johtavalle kaupunginhallitukselle tai sen alaiselle henkilöstöjaostolle jo heti tulosten valmistuttua.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että henkilöstökyselyn tuloksista nousseiden kehittämistoimenpiteiden toteuttaminen on asetettu sitovaksi tavoitteeksi vuodelle 2024.

Panostukset henkilöstön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen

Pelikirjassa todetaan: ”Huolehdimme työhyvinvoinnin edistämisestä ja ylläpitämisestä aktiivisella ja pitkäjänteisellä kehittämisellä ja mahdollistamme henkilöstön aktiivisen osallistumisen.”

Työhyvinvointia tukevat toimet

Kaupunki tukee henkilöstön hyvinvointia tarjoamalla työntekijöilleen liikunta- ja kulttuuriedun. Vuonna 2023 edun suuruus oli 75 euroa, josta omavastuu oli puolet eli 37,50 euroa. Etua käytti 26 % henkilöstöstä vuonna 2023.

Taulukossa on vertailtu Kuuma-kuntien, Riihimäen ja Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen henkilöstölleen tarjoaman liikunta- ja kulttuuriedun arvoa.

Hyvinkää	75	omavastuu 37,50 euroa
Kirkkonummi	200	lokakuusta 2023 alkaen, ei omavastuuta
Mäntsälä	200	ei omavastuuta
Nurmijärvi	70	ei omavastuuta
Pornainen	100	ei omavastuuta
Sipoo	100	ei omavastuuta, voi käyttää myös hierontaa
Tuusula	100	ei omavastuuta
Vihti	150	ei omavastuuta
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue	100	ei omavastuuta, 200 euroa v. 2024
Riihimäki	150	ei omavastuuta, voi käyttää myös hieronta- ja terveyspalveluihin
Järvenpää	-	ei kulttuuri- ja liikuntaetua
Kerava	-	ei kulttuuri- ja liikuntaetua

Kaupungin henkilöstöllä on mahdollisuus käyttää Sveitsin uimalaa ja kuntosalia alennettuun hintaan. Tarjolla on myös ilmaisia salivuoroja sulkapallon ja sählyn pelaamiseen. Lisäksi käytössä on taukoliikuntasovellus, joka on asennettu automaatioasennuksena kaikille kaupungin pääte-laitteille. Sovellusta käytti vuoden 2023 aikana yhteensä 371 henkilöä.

Kaupunki järjesti henkilöstölle vuoden 2023 aikana eri teemaisia virkistystapahtumia, jotka järjestettiin pääsääntöisesti klo 15 jälkeen. Osallistujamäärät tapahtumaa kohti ovat vaihdelleet alle kymmenestä 56:een.

Kaupungin henkilöstöllä ja heidän perheillään on lisäksi mahdollisuus käyttää Sääksin leirikeskusta kesä-elokuussa.

Työterveyshuolto työ- ja toimintakyvyn ylläpitäjänä

Työterveyshuolto huolehtii yhdessä työnantajan kanssa henkilöstön työ- ja toimintakyvyn ylläpitämisestä ja työturvallisuudesta. Työterveyspalvelut sisältävät lakisääteiset ennalta ehkäisevät palvelut sekä yleislääkäritasoisien sairaanhoidon ja akuuttisairauksien hoidon. Henkilöstöjaosto on 16.12.2022 hyväksynyt työterveyshuollon toimintasuunnitelman vuodelle 2023.

Vuonna 2023 käynnistettiin kolme erillistä palvelualueille kohdennettua pilottia tukemaan henkilöstön työkykyisyyttä ja vähentämään sairauspoissaoloja. Kohteina olivat varhaiskasvatuspalveluiden sekä ateria- ja puhtauspalveluiden henkilöstöt.

Vuosina 2022–2023 kaupunki ja työterveyshuolto toteuttivat yhteistyössä esihenkilövalmennuksen ”Jaksava mieli työelämässä”. Sen tavoitteena on ollut tukea esihenkilöitä mielenterveyden haasteiden varhaisessa havaitsemisessa ja hallinnassa työpaikoilla.

Varhaisen tuen toimintamallien käyttö

Kaupungin ja työterveyshuollon yhteisenä tavoitteena on esihenkilöiden ja työntekijöiden ohjaaminen varhaisen tuen toimintamallien aktiiviseen käyttöön. Varhaisen tuen malleja ovat VÄYLÄ, REITTI ja URA.

VÄYLÄ

- malli on tehty esimiesten, työntekijöiden, työterveydenhuollon, työsuojelun ja henkilöstöpalvelujen avuksi tunnistamaan mahdollisimman varhain työhyvinvointia ja työkykyä heikentävät asiat
- sisältää varhaisen tuen ennakoivat ja edistävät toimet, varhaisen tuen, työhön paluun tuen ja tehostetun tuen

REITTI

- mukautetun työn toimintatapa on tarkoitettu tilanteisiin, joissa työntekijä on tapaturman tai sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön tekemään vakituista työtään, mutta pystyy terveyttään tai toipumistaan vaarantamatta tekemään soveltaen tai mukautetusti omaa työtään tai korvaavaa työtä
- mahdollistaa työssä jatkamisen sairausloman vaihtoehtona

URA

- tavoitteena on työhönvalmennuksen keinoin tukea henkilöstön työurien jatkamista ja urakehitystä sekä työllistymistä
- mallia hyödynnetään tilanteissa, joissa työntekijä on kykenemätön tekemään omaa työtään, mutta pystyy terveyttään tai toipumistaan vaarantamatta tekemään muita työtehtäviä esim. uudelleen kouluttautumalla tai työtehtäviä, joita Hyvinkään kaupungilla työnantajana ei ole tarjota
- toimintamalli tarjoaa työntekijälle työhönvalmentajan tukemaan työelämässä pysymistä ja mahdollistaa työntekijän vahvuuksien ja osaamisen hyödyntämisen avoimilla työmarkkinoilla
- työhönvalmentaja tukee työntekijää ja tarvittaessa avustaa tulevaa työnantajaa työsuhteen solmimiseen liittyvissä asioissa.

Tarkastuslautakunnan tavoitteena oli selvittää ja arvioida, minkä verran Väylä-, Reitti- ja Ura-mallia on käytetty vuosina 2021–2023 ja mikä on ollut kyseisten toimintamallien vaikuttavuus. Eli kuinka suuri osa Väylä- ja Reitti-malleihin osallistuneista on kyennyt jatkamaan omassa työssään tai sijoittumaan toiseen tehtävään ja kuinka suuri osa Ura-polkuun osallistuneista on työllistynyt. Kyseisiä asioita ei ole kirjattu järjestelmiin eikä tilastoitu, joten tarkastuslautakunta ei voinut toteuttaa arviointiaan tältä osin.

Saadun tiedon mukaan Väylä-malli on osa esihenkilön päivittäisjohtamista. Yhtä tapaa mitata, kuinka kyseistä toimintamallia on käytetty, ei ole.

Reittiä pyritään hyödyntämään aina, jos työkyvyn uhka kasvaa ja asiaa tarkastellaan työssä pysymisen tuenkeinona myös työterveysneuvotteluissa. Reitti-mallia hyödynnetään myös lyhyissä ”omalla ilmoituksella esihenkilön luvalla” poissaoloissa. Tämä on yksi yleisimmistä tilanteista kyseisen mallin käytössä. Nämä jäävät usein suullisiksi sopimuksiksi, joten ne eivät tule kirjatuiksi mihinkään järjestelmiin.

Työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa vuodelle 2023 on yhtenä tavoitteena ollut ”korvaavan työn suositukset pysyvät vähintään nykyisellä tasolla tai määrä kasvaa”. Korvaavan työn lausun-
toja lääkärintodistuksille kirjattiin vuonna 2023 yhteensä 93 kertaa (edellisenä vuonna 97) ja osasairauspäivärahaa haettiin 16 kertaa (edellisenä vuonna 23). Sitä kuinka paljon näitä suosituksia on Reitti-mallina hyödynnetty, esihenkilöt kirjaavat niitä kaupungilla heikosti.

Vuoden 2018 henkilöstökertomuksessa on raportoitu, kuinka monta henkilöä on ollut Väylä-selvittelyssä, käyttänyt Reitti-mallia ja ollut Ura-valmennuksessa. Joten vuonna 2018 kyseisten toimintamallien käyttö on tilastoitu. Tämän jälkeisissä henkilöstökertomuksissa ei vastaavia tietoja ole raportoitu.

Arviointi:

Kaupungilla työnantajana on käytössä henkilöstönsä työhyvinvointia tukevia toimia. Kuitenkin henkilöstö hyödyntää osaa niistä hyvin vähän. Esimerkiksi liikunta- ja kulttuuriedun sekä taukoliikuntasovelluksen käyttö on vähäistä.

Liikunta- ja kulttuuriedun käytön vähäisyyteen vaikuttaa varmasti edun pienuus, koska se sisältää myös omavastuuosuuden. Esimerkiksi Kuuma-kunnissa ja Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella ei kyseisessä edussa ole käytössä omavastuuosuutta. Lisäksi lähes kaikissa kyseisissä vertailukohteissa tarjottu etu on suurempi kuin Hyvinkäällä.

Suositus:

Työvoiman vähentyessä kunnat kilpailevat sekä keskenään että yksityisen sektorin kanssa työvoiman saatavuudesta. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että Hyvinkään kaupunki toteuttaa toimenpiteitä, joilla vahvistetaan henkilöstön pito- ja vetovoimaa. Osana tätä kaupungin on syytä tarkastella, ovatko henkilöstön työhyvinvointia tukevat seikat kilpailukykyisiä muihin kuntiin nähden.

Varhaisen tuen toimintamallien käytöstä ja niiden vaikuttavuudesta tulee raportoida henkilöstökertomuksessa vuosittain. Kaupungilla on vuodesta 2018 alkaen ollut käytössä kyseiset toimintamallit tukeakseen henkilöstönsä työhyvinvointia ja työkykyä sekä työssä jatkamista tilanteissa, joissa työntekijä ei jostain syystä kykene tekemään omaa työtään. Mallien hyödyntämistä ja vaikuttavuutta on seurattava ja niistä on raportoitava, jotta tunnistetaan, minkä verran kaupungin toimialat hyödyntävät niitä ja onko niillä saavutettu toivottuja tuloksia.

Pihkalan pesäpallostadionin ajantasaistaminen

Toteutuiko Pihkalan pesäpallostadionin katsomon korjaushanke kustannusarvion ja suunnitellun aikataulun mukaan?

Arviointi:

Hanke toteutuu kustannusarvion mukaisesti ja suunnitellun aikataulun puitteissa. Pesäpallostadionin katsomon kunnostamisen myötä stadion täyttää Suomen Pesäpalloliiton edellyttämät miesten Superpesiksen pesäpallokenttien olosuhdevaatimukset.

Arvioinnin kohde

Tarkastuslautakunta valitsi investoinneista arvioinnin kohteeksi Pihkalan pesäpallostadionin katsomon korjaushankkeen, koska se oli oleellinen investointikohde vuonna 2023. Lautakunnan arvioinnin pääpaino oli hankkeen kustannusarvion ja aikataulun toteutumisessa.

Arvioinnin tietoperustan muodostivat seuraavat tietolähteet: kaupunginvaltuuston päätös 19.6.2023 Pihkalan stadionin ajantasaistamisen hankesuunnitelmasta, kaupunginhallituksen päätös 15.5.2023 Tahko Pesis Oy:n osallistumisesta Pihkalan stadionin ajantasaistamiseen, teknisen lautakunnan hankintapäätös 12.9.2023 pesäpallostadionin katsomon kattamista koskevasta rakennusurakasta sekä tarkastuslautakunnan saamat selvitykset tilapalvelun ja liikuntapalvelujen edustajilta.

Hankkeen kustannukset ja aikataulu

Pihkalan stadionin ajantasaistaminen ajoittuu vuosille 2023-2024. Talousarvion 2023 mukaan koko hankkeelle oli varattu yhteensä 3,0 miljoonaa euroa eli 1,5 miljoonaa euroa vuodelle 2023 ja sama summa vuodelle 2024.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 19.6.2023 stadionin ajantasaistamisen hankesuunnitelman suppeamman vaihtoehdon mukaan, jonka kustannusarvio on 2,2 miljoonaa euroa. Arviointihetkellä huhtikuussa 2024 saadun tiedon mukaan hanke toteutuu kustannusarvion puitteissa.

Tahko Pesis Oy osallistuu rahoitukseen noin 10 %:n osuudella hankkeen päivitetystä kustannusarviosta. Vuokrasopimuksen mukaisesti yhtiö maksaa Hyvinkään kaupungille vuokraa Pihkalan pesäpallostadionin tiloista vuosittain 21 158,40 euroa. Vuokralainen sitoutuu käyttämään kohdetta urheilutoimintaan ja tapahtumatoimintaan, joka pitää sisällään esimerkiksi urheilu-, musiikki- ja kulttuuritapahtumia sekä ravintola- ja kioskitoimintaa. Vuokrasopimus on voimassa 10 vuotta.

Rakennustyöt Pihkalassa alkoivat syyskuun 2023 lopulla. Tahkon juniorit purkivat talkoilla vanhat puiset penkit.

Sopimuksen mukaan käyttöönottovalmiuden määräaika oli 15.4.2024 ja pihojen tuli olla valmiina 1.5.2024 mennessä. Kevään haasteellisista sääolosuhteista huolimatta hankkeen arvioidaan valmistuvan aikataulussaan.

Pihkalan stadionin korjauksen mahdollinen toinen vaihe vaatii erilliset omat päätöksensä.

Hankkeen tuomat muutokset pesäpallostadionille

Suomen Pesäpalloliiton päätöksen mukaan miesten Superpesiksen sarjatoiminnassa mukana olevien seurojen tulee täyttää pesäpallokenttien olosuhdevaatimukset. Istumapaikkojen osalta liiton ehto on 1 500 katettua istumapaikkaa ja kaikkien istumapaikkojen yhteismäärä 2 500.

Ennen kunnostusta katettuja istumapaikkoja oli noin 500. Korjauksen jälkeen niitä on 1 504. Istumapaikkojen kokonaismäärä väheni remontin myötä noin 100 paikalla ollen nyt yhteensä noin 3 100. Kunnostuksen yhteydessä uusittiin myös luiskien verhoukset, tukimuurit, kaiteet, kulkutiet ja katetut myyntipaikat.

Hankkeessa huomioitiin ympäristö- ja elinkaariajattelu: valitut materiaalit ovat helppohoitoisia ja kestäviä, hulevesien hallintaa tehostettiin vettä läpäisevin materiaalein ja viivytskaivoin.

Hyvinkään kaupungin omistajaohjauksen toimivuus

Onko Hyvinkään kaupungin omistajaohjaus järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

Tiivistelmä arvioinnista:

Hyvinkään kaupungin omistajaohjaus on järjestetty tarkoituksenmukaisella tavalla. Konserniohjauksen edellyttämät omistajaohjauksen välineet ovat olemassa. Ohjeet ovat pääosin ajan tasalla eivätkä ne ole ristiriidassa keskenään.

Vuoropuhelu erityisesti merkittävimpien tytäryhteisöjen kanssa on ollut aktiivista. Kyseisten yhteisöjen tavoitteiden ja ajankohtaisten asioiden seuranta on ollut säännöllistä.

Neljälle merkittävimmälle tytäryhteisölle vuoden 2023 talousarviossa asetetut tavoitteet tukivat Pelikirjan päämääriä. Näin ollen yhteisöt ovat toteuttaneet omistajatahtoa tavoitteiden edistämisen avulla. Tavoitteet eivät olleet ristiriidassa yhteisöjen toiminnan tarkoituksen kanssa.

Suositus:

On valitettavaa, että konserniyhteisöjen hallitusten jäsenet ovat vastanneet itsearviointikyselyyn melko heikosti. Hallitusten puheenjohtajien tulee huolehtia siitä, että näihin kyselyihin vastataan. Näin saadaan luotettavampi tulos siitä, mitkä seikat hallitustyöskentelyssä ja omistajaohjauksessa ovat kunnossa ja mitkä tarvitsevat kehittämistoimenpiteitä.

On suositeltavaa, että tytäryhteisöjen hallitusten jäsenet veloitetaan vastaisuudessa osallistumaan heille järjestettyihin hallitustyöskentelyä koskeviin koulutuksiin. On sekä yhtiön että omistajan etu, että hallituksen jäsenet tiedostavat omaan rooliinsa kuuluvat vastuut ja veloitteet.

Arvioinnin kohde

Tarkastuslautakunta arvioi, onko omistajaohjaus järjestetty konserniohjeen ja muiden valtuuston hyväksymien omistajaohjausasiakirjojen mukaisesti.

Arvioinnin tietoperustan muodostavat Hyvinkään Pelikirja 2.0, Hyvinkään kaupungin hallintosääntö, konsernijohtolta saadut selvitykset, Hyvinkään kaupungin konserniohje, Hyvä hallinto- ja johtamistapa -ohje, Hyvinkään kaupungin omistajapoliittiset linjaukset, Kuntaliiton suositus "Kunnan omistajapoliittiset linjaukset", omistajaohjausta käsittelevät kaupunginvaltuuston, -hallituksen, kehittämisjaoston, kaupunginjohtajan ja kaupunkikehitysjohtajan päätökset vuodelta 2023 sekä tilinpäätöksestä 2023 kohta "Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä".

Omistajaohjausta määrittelevät säännöt ja ohjeet

Kuntalaki

Kuntalain 46 - 48 §:ssä säädetään omistajaohjauksesta. Kuntalain mukaan omistajaohjauksen on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Lisäksi kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus.

Pelikirja 2.0

Pelikirja sisältää omistajapolitiikan pääperiaatteet.

Hyvinkään kaupungin hallintosääntö

Hallintosäännön mukaan kaupunginvaltuusto päättää osana kaupunkistrategiaa omistajapolitiikasta sekä omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Kaupunginhallitus vastaa omistajaohjauksesta.

Vuonna 2023 voimassa olleen hallintosäännön mukaan kehittämisjaosto vastasi osaltaan omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta. Hallintosääntö sisälsi kaupunginhallitukselle ja kehittämisjaostolle myös tarkemmat määräykset omistajaohjaukseen liittyvistä tehtävistä.

Hallintosäännön mukaan kaupungin konsernijohtoon kuuluivat kaupunginhallitus, kehittämisjaosto, kaupunginjohtaja, talousjohtaja ja kaupunkikehitysjohtaja. Konsernijohton tehtävänä on vastata kaupunkikonsernin ohjauksesta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuuden ja tuloksellisuuden valvonnasta.

Kaupunginvaltuuston 11.12.2023 hyväksymän hallintosäännön muutoksen myötä kehittämisjaosto lakkautettiin 1.2.2024 alkaen. Kehittämisjaostolle kuuluneista konserni- ja omistajaohjaukseen liittyvistä tehtävistä vastaa 1.2.2024 alkaen kaupunginhallitus.

Hyvinkään kaupungin konserniohje

Kaupunginvaltuuston 15.2.2021 hyväksymässä konserniohjeessa määritellään menettelytapoja, jotka tukevat kaupunkikonsernin strategian toteutumista, talouden suunnittelua ja seurantaa, riskien hallintaa ja tiedottamista. Ohjeen tavoitteena on tehostaa konsernin johtamista kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kaupungin kokonaisuuteen huomioon ottaen. Konserniohjeella yhtenäistetään myös tytäryhteisöjen toimintatapoja.

Hyvä hallinto- ja johtamistapa -ohje

Kaupunginvaltuuston 15.2.2021 hyväksymässä Hyvä hallinto- ja johtamistapa -ohjeessa määritellään tytäryhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien roolit ja velvollisuudet. Ohjeen tarkoituksena on yhtenäistää konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen johtamis- ja hallintokäytäntöjä.

Hyvinkään kaupungin omistajapoliittiset linjaukset

Kaupunginvaltuuston 14.11.2022 päivittämässä omistajapoliittisissa linjauksissa määritellään mm. yleiset periaatteet omistajaohjaukselle, kehittämistavoitteet nykyisille omistuksille ja miten omistajapolitiikan toteuttamista seurataan.

Arviointi:

Hyvinkään kaupungilla on olemassa konserniohjauksen edellyttämät omistajaohjauksen välineet. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan ohjeet eivät ole ristiriidassa keskenään, vaan ne muodostavat asianmukaisen kokonaisuuden. Ohjeet ovat myös pääosin ajan tasalla. Hallintosäännön muuttamisen vuoksi konserniohje ei kaikilta osin ole sopusoinnussa hallintosäännön kanssa, mutta kyseiset asiat eivät ole olennaisia. Konserniohje sisältää kaikki kuntalain mukaiset määräykset.

Kuntaliitto on vuonna 2024 antanut suosituksen kunnan omistajapoliittisista linjauksista. Hyvinkään kaupungin omistajapoliittiset linjaukset -asiakirja sisältää pääosin uuden suosituksen mukaiset asiat.

Muut omistajaohjauksen keinot

Tytäryhteisöjen asioita seurataan 2–3 viikon välein konsernijohton tapaamisissa. Lisäksi konsernijohto tapaa merkittävimpien tytäryhteisöjen toimitusjohtajat 3 – 4 kertaa vuodessa sekä hallitusten puheenjohtajat vähintään kerran vuodessa. Konsernijohto on myös toteuttanut vuosittain tytäryhtiöiden toimitusjohtajien kanssa omistaja- ja tavoitekeskustelut. Kaikki merkittävimmät tytäryhtiöt raportoivat vuoden 2023 aikana ajankohtaisista asioistaan kehittämisjaostolle.

Kaupunki on omistajana nimennyt yhtiökokousedustajat ja ohjeistanut heitä yhtiökokouksessa päätettäviä asioita varten. Yhtiökokousedustajille annetut ohjeet ovat useimmiten olleet seikkaperäisiä.

Omistajatahdon ylettymistä tytäryhtiöiden toimintaan voidaan toteuttaa yhtiöille asetettujen tavoitteiden avulla. Konserniohjeen mukaan kaupungin ja tytäryhteisön on neuvoteltava talousarviossa tytäryhteisöille asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä.

Neljä merkittävintä tytäryhteisöä valmistelevat vuosittaiset tavoitteensa itsenäisesti ja ne tulevat konsernijohdolle ennen päätöksentekoa kommentoitavaksi. Tavoitteita seurataan kaupungin talousraportoinnin rytmissä osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöksessä.

Konserniyhteisöille on nimetty yhteisökummit. Hyvä hallinto- ja johtamistapa -ohjeen mukaan yhteisökummit tehtävä on mm. käydä säännöllistä keskustelua kyseisen yhteisön ja konsernijohdon kanssa kaupungin tavoitteista ja niiden toteutumisesta yhteisössä. Saadun tiedon mukaan yhteisökummitoiminta ei ole saavuttanut ennalta toivottuja päämääriä. Konsernijohto tulee arvioimaan kyseisen toiminnan tarpeellisuutta.

Kuntalain mukaan kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Tämä sääntö sisältyy myös Hyvinkään kaupungin konserniohjeeseen. Tarkastuslautakunnan tavoitteena oli arvioida, onko tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpanoissa huomioitu kyseinen vaatimus. Tarkastuslautakunnalla ei kuitenkaan ollut käytettävissä riittäviä tietoja asian arvioimiseksi.

Kaupunki on järjestänyt tytäryhteisöjen hallitusten jäsenille hallitustyöskentelyä koskevia koulutuksia. Osallistuminen niihin on kuitenkin ollut vähäistä.

Hyvä hallinto- ja johtamistapa -ohjeen mukaan hallitustyöskentelyn tehokkuuden takaamiseksi hallituksen toimintaa ja työskentelytapoja on arvioitava säännöllisesti. Konsernijohto on vuosittain toteuttanut tytäryhteisöjen hallituksille itsearviointikyselyn. Se toteutettiin myös vuonna 2023. Vastausaktiivisuus on vaihdellut yhteisöjen välillä, mutta yleisesti ottaen vastausprosentti on ollut melko heikko.

Arviointi:

Omistajaohjauksen toimintatavat ovat asianmukaiset. Vuoropuhelu kaupungin ja merkittävimpien tytäryhteisöjen välillä on ollut aktiivista. Merkittävimpien tytäryhteisöjen tavoitteiden ja ajankohtaisten asioiden seuranta on ollut säännöllistä.

Vuoden 2023 talousarviossa neljälle merkittävimmälle tytäryhteisölle asetetut tavoitteet tukivat hyvin Pelikirjan linjauksia. Tavoitteet eivät olleet ristiriidassa tytäryhteisöjen toiminnan tarkoituksen kanssa.

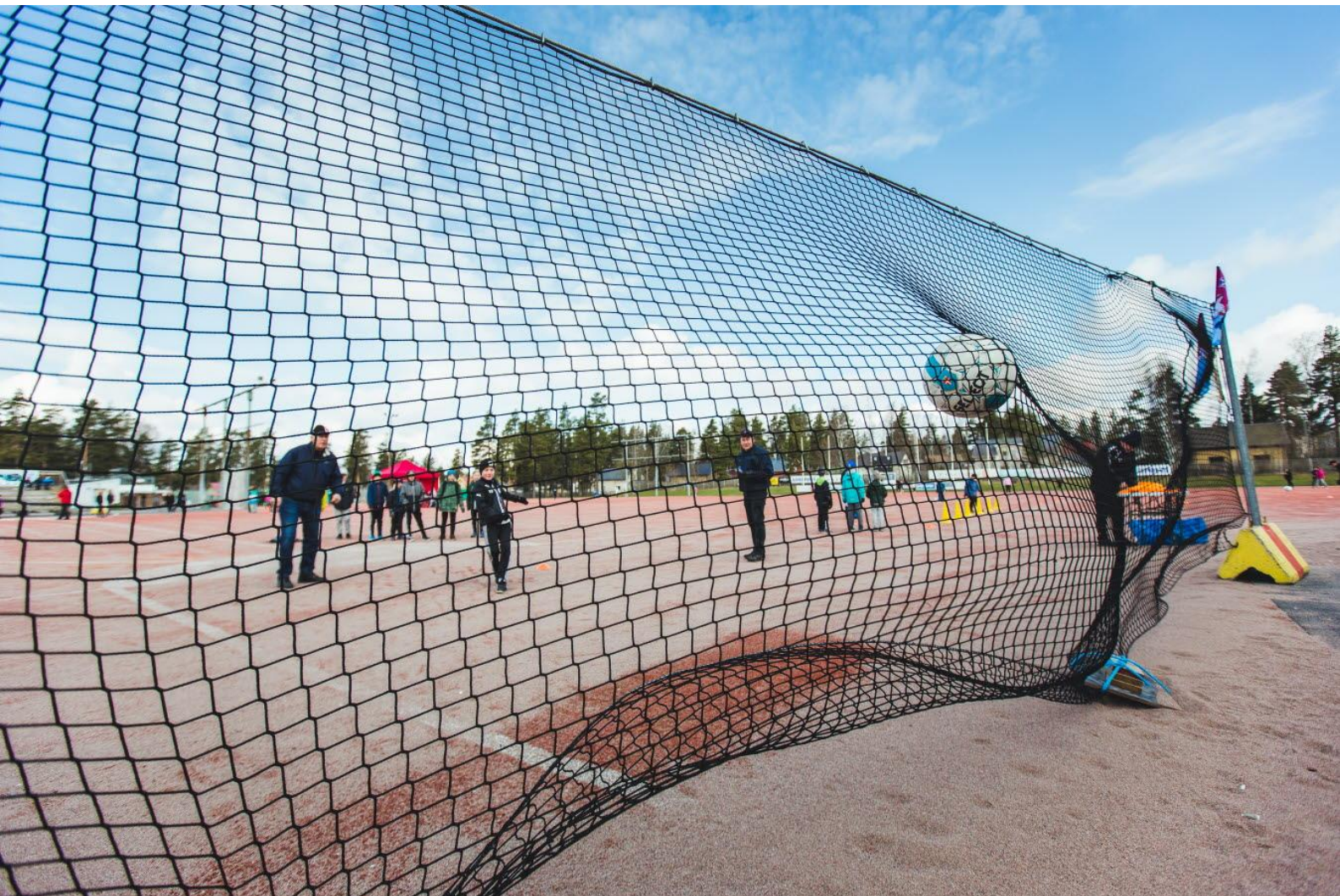
Tarkastuslautakunta ei voinut arvioida, onko tytäryhteisöjen hallitusten jäsenillä kokonaisuutena arvioiden yhtiöiden toimialaan nähden riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Lautakunnalla ei ollut käytettävissä riittäviä tietoja tämän asian arvioimiseksi. Kaupungin on kuitenkin syytä omalla toiminnallaan edistää sitä, että hallitukseen nimetään myös henkilöitä, joilla on osaamista yhteisön toimialasta ja taloudesta. Mitä merkittävämmästä yhteisöstä strategisesti on kysymys, sitä tärkeämpää on, että yhteisön hallitusta nimettäessä otetaan huomioon kuntalain vaatimus riittävästä yhtiön toimialan ja talouden tuntemuksesta.

Suositus:

On valitettavaa, että konserniyhteisöjen hallitusten jäsenet vastaavat itsearviointikyselyyn melko heikosti. Hallitusten puheenjohtajien tulee huolehtia siitä, että näihin kyselyihin vastataan. Näin saadaan luotettavampi tulos siitä, mitkä seikat hallitustyöskentelyssä ja omistajaohjauksessa ovat kunnossa ja mitkä tarvitsevat kehittämistoimenpiteitä.

On suositeltavaa, että tytäryhteisöjen hallitusten jäsenet veloitetaan vastaisuudessa osallistumaan heille järjestettyihin hallitustyöskentelyä koskeviin koulutuksiin. On sekä yhtiön että omistajan etu, että hallituksen jäsenet tiedostavat omaan rooliinsa kuuluvat vastuut ja veloitteet.

Tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta valitsi Hyvinkään kaupungin merkittävimmistä tytäryhtiöistä tilivuoden 2023 arviointikohteiksi Hyvinkään Lämpövoima Oy:n, Hyvinkään Villatehdas Oy:n ja Hyvinkään Vuokra-asunnot Oy:n. Hyvinkään Lämpövoima Oy ja Hyvinkään Vuokra-asunnot Oy eivät olleet edellisenä vuonna arviointikohteina ja siksi ne valittiin nyt arvioitaviksi. Villatehtaan osalta peruste valinnalle oli sen haasteet vuokrausasteen täyttämässä.

Tarkastuslautakunnan arviointi painottui yhtiöille vuoden 2023 talousarviossa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Lisäksi lautakunta arvioi tavoitteiden yhteyttä Hyvinkään Pelikirjan päämääriin ja tavoitteiden laatua.

Kestävän kehityksen edistämistä koskevien tavoitteiden arvioinnista lautakunta raportoi arviointikertomuksen kohdassa ”Hyvinkään kaupungin ekologinen kestävyys ja kestävä kehitys”. Siksi lautakunta ei toista arviointeja tässä kohdin.

Hyvinkään Lämpövoima Oy

Miten Hyvinkään Lämpövoima Oy:lle vuoden 2023 talousarviossa asetetut tavoitteet toteutuivat?

Tukevatko tavoitteet Hyvinkään Pelikirjan linjauksia?

Arviointi:

Hyvinkään Lämpövoima Oy saavutti sille asetetut tavoitteet erinomaisesti. Kaikki tavoitteet toteutuivat.

Tavoitteet tukevat Pelikirjan päämäärien saavuttamista. Yhtiö on merkittävä osatekijä erityisesti kestävä kehityksen mukaisten linjausten toteuttamisessa. Lisäksi tavoitteet edistävät erinomaisesti yhtiölle Hyvinkään kaupungin omistajajapoliittisissa linjauksissa asetettuja painopisteitä.

Yhtiön tavoitteet ja niitä todentavat mittarit olivat selkeitä ja hyvin arvioitavissa.

Tavoitteiden toteutuminen

Tavoite:

Kaukolämmön hinta pidetään valtakunnallisen keskihinnan alapuolella.

Toimenpide:

Lämmönhankintakustannusten minimointi, hukkalämpöjen hyödyntäminen ja tuotannon optimoinnin kehittäminen. Oman toiminnan tehokkuuden jatkuva parantaminen.

Mittari:

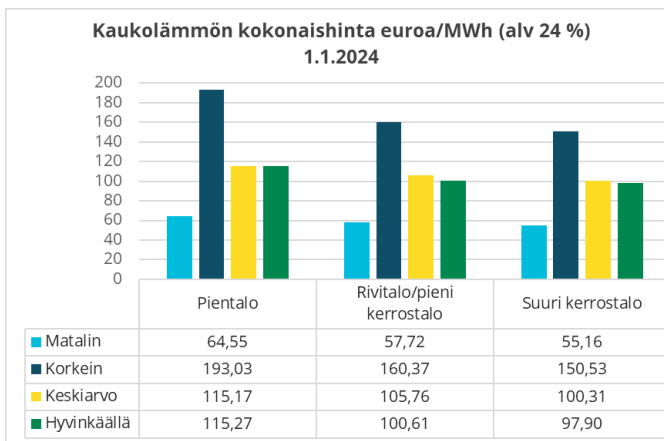
HLV:n kaukolämmön kokonaishinta on alempi kuin valtakunnallinen keskihinta. Seuranta Energiategollisuus ry:n tilastosta 1.7. ja 1.1.

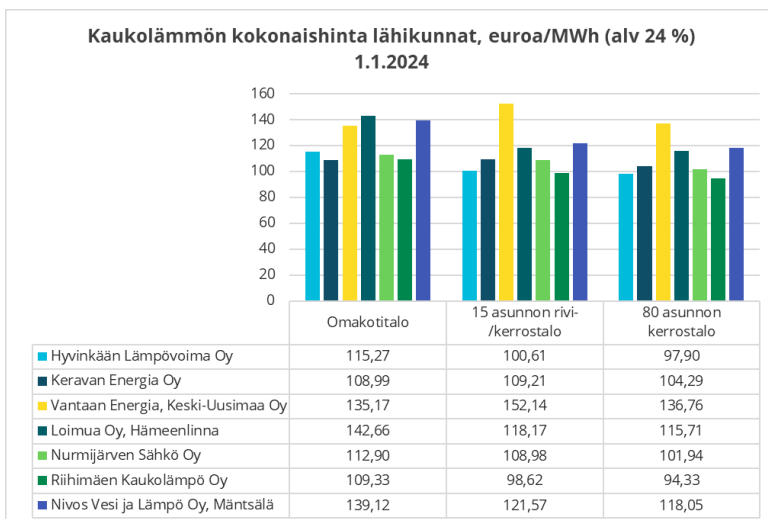
Raportointi

toimintakertomuksessa:

Hintavertailussa 1.7. HLV:n kaukolämmön kokonaishinta oli alle valtakunnallisen keskihinnan. Hintavertailuja 1.1.2024 tilanteesta ei ole vielä käytettävissä.

Lähde: Hyvinkään Lämpövoima Oy

Arviointi:

Hyvinkään kaukolämmön kokonaishinta saavutti sille asetetun tavoitteen sekä tilastointijankohtana 1.7.2023 että 1.1.2024.

Kaukolämmön kokonaishinta on Hyvinkäällä ollut jo usean vuoden ajan kilpailukykyisellä tasolla. Tämä ilmentää yhtiön suunnitelmallista, asiantuntevaa ja innovatiivista lämmöntuotantostrategiaa.

Kaukolämpöverkko ja lämpökeskukset

Yhtiö on toteuttanut saneerauksen PTS-suunnitelmaa 10 vuotta. Kaikki pääsiirtolinjat on korjattu. Uusia liittymiä rakennetaan vuosittain noin 20 kappaletta. Kaukolämpöverkon toimitusvarmuus on 99,9 %.

Lämpökeskuksia on neljä eri puolilla Hyvinkään kaupunkia. Lämpökeskukset ovat hyvässä kunnossa. Varakapasiteetti riittää hyvin turvaamaan Hyvinkään alueen lämmöntoimituksen poikkeustilanteissa.

Tuote- ja palvelukehitys

Yhtiö on ollut kehittämässä mm. seuraavia ratkaisuja:

- Hyvinkää-konsernin yhteinen etäluentainfra (keskitetty langaton lämpö-, vesi- ja sähkömittareiden luentapalvelu)
- uudet energiatehokkuuspalveluja sisältävät kaukolämpötuotteet asiakkaille
- tekoälyä hyödyntävä tuotannon optimointijärjestelmä (laskee, millä tuotantojärjestelmällä kannattaa lämpö milloinkin tuottaa)
- älypalvaroitin (1.1.2024 alkaen, palvelua tarjotaan myös Hyvinkään ulkopuolelle)
- oman pellettivaraston käyttöönotto ja pellettilogistiikan rakentaminen

Arviointi:

Yhtiö on huolehtinut suunnitelmallisesti kaukolämpöverkon ja lämpökeskusten kunnosta. Lämmön toimitusvarmuus onkin korkealla tasolla.

Yhtiön jatkuva kehittämistyö ilmentää ennakoivaa työtettä ja innovatiivisuutta, mistä on hyötyä sekä ympäristölle että hyvinkääläisille.

Hyvinkään Vuokra-asunnot Oy

Miten Hyvinkään Vuokra-asunnot Oy:lle vuoden 2023 talousarviossa asetetut tavoitteet toteutuivat?

Tukevatko tavoitteet Hyvinkään Pelikirjan linjauksia?

Arviointi:

Yhtiön neljästä tavoitteesta kolme toteutui, joten yhtiö saavutti tavoitteensa hyvin. Kaksi tavoitetta toteutui jopa tavoiteltua paremmin. Jussilankadulla sijaitsevan kiinteistön peruskorjaus valmistui etuajassa ja uusia asukastoimikuntia saatiin aktivoitua kolminkertainen määrä tavoitteeseen verrattuna.

Tavoitteet ja niiden saavuttamista todentavat mittarit olivat selkeitä. Erityisesti numeeriset tavoitetasot sisältävät mittarit olivat yksiselitteisiä.

Kaikki tavoitteet edistävät Hyvinkään Pelikirjan linjauksia. Suurin osa tavoitteista tukee Pelikirjan mukaista monimuotoista asumista sekä kehittyviä, viihtyisiä ja turvallisia asuinalueita. Ajanmukaiset ja vuokratasoltaan kilpailukykyiset asunnot ovat omalta osaltaan kaupungin houkuttavuustekijä.

Tavoitteet tukevat myös Hyvinkään kaupungin omistajapoliittisissa linjauksissa yhtiölle asetettuja painopisteitä.

Tavoitteiden toteutuminen

Yhtiön vanhan asuntokannan pitäminen kilpailukykyisenä

Tavoite:

Jussilankatu 2-4 kiinteistöllä on menossa laaja perus-korjaus. Kuusi kerrostaloa saneerataan kokonaan vuosina 2022 - 24.

Mittari:

Vuoden 2023 aikana Jussilankatu 2-4 peruskorjauksessa saadaan otettua käyttöön kaksi peruskorjattua kerrostaloa.

Raportointi

toimintakertomuksessa:

Peruskorjauksesta saatiin otettua käyttöön kolme taloa. Tavoite toteutui.

Kiinteistön Jussilankatu 2-4 peruskorjaus valmistui vuoden 2023 lopussa kokonaan. Alun perin yhden talon luovutus oli suunniteltu olevan vuoden 2024 tammikuun lopussa. Urakoitsija pystyi kuitenkin luovuttamaan koko kohteen tilaajalle etuajassa.

Peruskorjaushanke toteutettiin Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) korkotukilainalla sekä hissi- ja esteettömyys avustuksella.

Kiinteistössä peruskorjattiin kaikki vanhat asunnot, yhteensä 132 kappaletta. Lisäksi rakennettiin 11 uutta asuinhuoneistoa. Kaikki asunnot on saatu vuokrattua.

Huoneistoihin tehtyjen peruskorjausten lisäksi asumismukavuutta kohennettiin useilla muilla toimenpiteillä. Kiinteistöön asennettiin yhteensä 18 uutta hissiä jälkiasennuksena. Osaan asunnoista tehtiin uudet parvekkeet ja kaikki parvekkeet lasitettiin. Osaan autopaikoista rakennettiin autokatokset. Pihaan tehtiin ulkokuntosali kiinteistön asukkaiden käyttöön. Perusparannuksen yhteydessä myös talojen ulkopinta sai pirstystä maalatuilla muraaleilla.

Arviointi:

Tavoite toteutui erinomaisesti, sillä koko kiinteistön käsittävä mittava peruskorjaus valmistui hieman etuajassa.

Peruskorjauksen myötä asumismukavuus parantui merkittävästi ja kiinteistön ilme kohentui. Yhtiö on jälleen onnistunut kasvattamaan olemassa olevan rakennusomaisuutensa arvoa Hyvinkään kaupungin omistajapoliittisten linjausten mukaisesti.

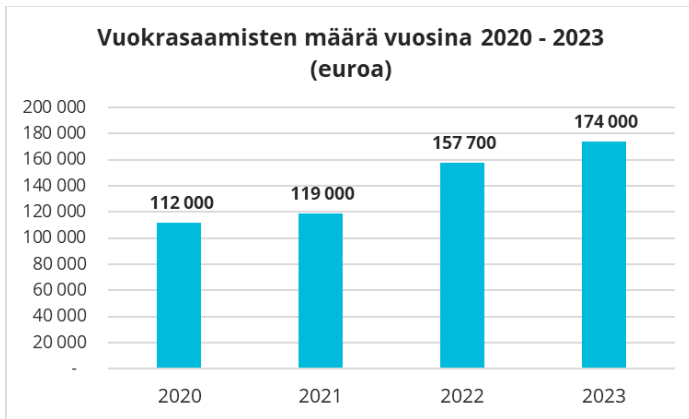
Yhtiön talous ja kannattavuus

 <p>Tavoite: Mahdollisimman korkea käyttöaste laajenevassa kiinteistökannassa. Mahdollisimman pieni vuokralaisvaihtuvuus sekä vuokrasaatavien määrä.</p>	 <p>Mittari: Yhtiön vuokrausaste 98 %. Vuokralaisvaihtuvuus enintään 20 %. Vuokrasaamisten määrä alle 130 000 euroa.</p>	 <p>Raportointi toimintakertomuksessa: Yhtiön vuokrausaste oli 97,62 %. Vuokralaisvaihtuvuus 19,89 % ja vuokraraamiset 174 000 euroa. Tavoite toteutui osittain.</p>
--	--	--

Vuosina 2020 – 2022 yhtiön vuokrausaste on ollut kunakin vuonna vähän yli 98 %. Vuonna 2023 vuokrausastetta laski Jussilankatu 2 – 4 kiinteistön peruskorjaus. Asuntojen täytyi olla tyhjiä peruskorjauksen ajan.

Vuokrausasteeseen ei ole laskettu mukaan Suokadulla sijaitsevia opiskelija-asuntoja. Asuntojen huonokuntoisuuden vuoksi niissä vuokrausaste oli 75 %.

Vuokralaisvaihtuvuus oli samaa luokkaa kuin vuonna 2022. Tuolloin se oli 19,48 %.

Saadun tiedon mukaan asukkaiden vuokranmaksukyvyyn heikkeneminen on nähtävissä vuokrasaamisten määrän kasvussa. Osaksi maksukyvyyn huononemisesta johtuen pienten asuntojen kysyntä on entistä suurempaa.

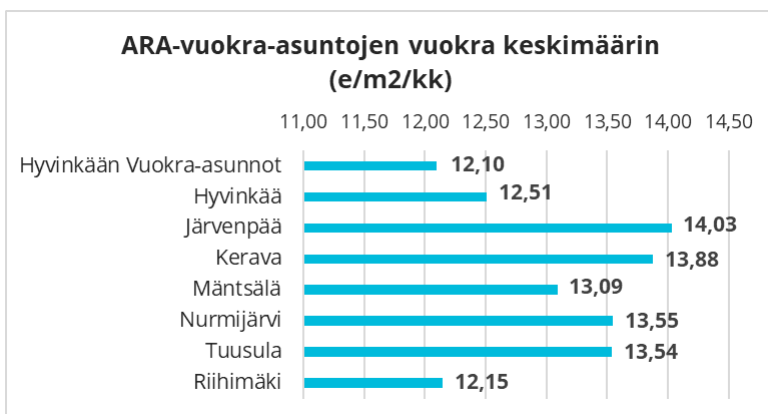
Arviointi:

Tavoite ei kokonaisuudessaan toteutunut, koska vuokrasaamisten määrä oli tavoiteltua suurempi.

Yhtiö on onnistunut pitämään asuntojen käyttöasteen erinomaisella tasolla huolimatta siitä, että osa huoneistoista on eri pituisia jaksoja tyhjiillään isomman peruskorjauksen tai pienten kunnostustöiden vuoksi.

Vuokrataso

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA julkaisee neljä kertaa vuodessa tilaston, joka sisältää ARA- ja vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen keskimääräiset vuokrat. Tiedot ARA on saanut Kelan Yleisen asumistuen käsittelyjärjestelmästä. Kuvassa esitetään marraskuussa 2023 julkaistun tilaston mukaiset ARA-vuokra-asuntojen keskimääräiset vuokrat.

Myös vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen keskimääräinen vuokra on Hyvinkäällä lähikuntiin verrattuna kohtuullinen. Vain Mäntsälässä ja Riihimäellä on niissä alhaisempi vuokrataso kuin Hyvinkäällä.

Hyvinkään vuokramarkkinatilanne

Tavallisten ARA-vuokra-asuntojen asuntomarkkinatiedot julkaistaan kerran vuodessa ARA-yhteisöiltä kerättyjen tietojen sekä Tilastokeskuksen väestö- ja vuokratietojen perusteella.

Hyvinkäällä vallitsee tasapainoinen markkinatilanne. Tämä tarkoittaa, että kysyntä ja tarjonta on tasapainossa, asuntojen käyttöaste on hyvä ja vaihtuvuus on normaalilla tasolla. Tyhjiä asuntojen määrä on pieni ja ARA-asuntoja on tarjolla kohtuullisen hyvin. Vuokra-asuntojen markkinatilanne on Hyvinkäällä hieman kiristynyt edellisestä vuodesta.

Arviointi:

Hyvinkäällä ARA-vuokra-asuntojen vuokrataso on erittäin kilpailukykyinen lähikuntiin verrattuna. Tämä on oiva kilpailuetu markkinoitaessa Hyvinkäätä asuinpaikkakuntana.

ARA-vuokra-asuntoja on Hyvinkäällä kohtuuhyvin tarjolla ja tähän Hyvinkään Vuokra-asunnot Oy:n suunnitelmallisella ja pitkäjänteisellä asutosuunnittelulla on ollut merkittävä vaikutus.

Hyvinkään Villatehdas Oy

Miten Hyvinkään Villatehdas Oy:lle vuoden 2023 talousarviossa asetetut tavoitteet toteutuivat?

Tukevatko tavoitteet Hyvinkään Pelikirjan linjauksia?

Arviointi:

Yhtiölle asetetusta kolmesta tavoitteesta yksi toteutui. Yksi tavoite ei toteutunut aivan suunnitellun mukaisesti ja yhden tavoitteen saavuttamista oli vaikea arvioida.

Tarkastuslautakunta ei voi tässä vaiheessa arvioida, tukevatko kaikki tehdyt toimenpiteet Hyvinkään Pelikirjan päämääriä, koska lautakunnalla ei arviointivaiheessa ollut käytettävissä tarvittavaa tietoa.

Yhtiö on Hyvinkään kaupungin omistajapoliittisten linjausten mukaisesti kasvat-
tanut Villatehtaan kiinteistön arvoa peruskorjaamalla vuoden 2023 aikana
liiketiloja. Lisäksi yhtiö on omistajapoliittisten linjausten mukaisesti tarjonnut tiloja
ja puitteita tapahtumatuotannon järjestämiseen.

Tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta on esittänyt arvionsa yhtiön ympäristöohjelmaa koskevasta tavoitteesta arviointikertomuksen kohdassa "Hyvinkään ekologinen kestävyys ja kestävä kehitys". Sen vuoksi arviointia ei ole tarkoituksenmukaista toistaa tässä.

Kiinteistön kehittäminen

Tavoite:

Laadittu kiinteistön
kehittämissuunnitelma.
Suunnitelma valmistuu
yhteistyössä omistajan kanssa.

Mittari:

Kehittämissuunnitelma laadittu ja
hyväksytty marraskuussa 2023
(kyllä/ei).

Raportointi

toimintakertomuksessa:

Tavoite toteutui.

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan yhtiön hallituksen hyväksymän Villatehtaan kiin-
teistön kehittämissuunnitelman laatimista koskeviin tilaisuuksiin kaupunki omistajana osallistui
kaksi kertaa. Villatehtaan kehittämissuunnitelma on menossa vielä kaupunginhallituksen
käsittelyyn. Sen yhteydessä kaupunginhallitus antaa omistajan ohjeet suunnitelman jatkotyös-
tämiseksi.

Edellisessä arviointikertomuksessaan 9.5.2023 tarkastuslautakunta suositteli seuraavaa:

”Villatehdas on Hyvinkään keskustan elinvoiman ja kulttuuriympäristön kannalta keskeinen kohde. Siksi tarkastuslautakunta suosittelee Villatehdasta ja kaupunkia käyttämään ennakkoluulottomasti erilaisia tapoja Villatehtaan alueen elinvoimaisuuden kehittämisen ideoinnissa”

Aika näyttää, katsooko yhtiö ja omistaja tarkoituksenmukaiseksi hyödyntää ulkopuolisia tahoja Villatehtaan alueen kehittämissuunnitelman loppuun saattamisen yhteydessä.

Kaupunginvaltuuston hyväksymän Hyvinkään kaupungin omistajapoliittisten linjausten mukaan Villatehtaan yhtenä kehittämisen painopisteenä on jalostaa yhdessä omistajan kanssa kiinteistön saneeraamattomia osia ja kehittää kiinteistöä elinvoimaisuuden vauhdittamiseksi.

Arviointi:

Kiinteistön kehittämissuunnitelma valmistui tavoitteen mukaisessa aikataulussa ja se on hyväksytty yhtiön hallituksessa. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan suunnitelman valmisteluvaiheessa yhteistyö kaupungin kanssa on ollut vähäistä. Kehittämissuunnitelmaa tullaan kuitenkin vielä käsittelemään kaupunginhallituksessa, jolloin kaupunki omistajana antaa ohjeet sen jatkotyöstämiselle.

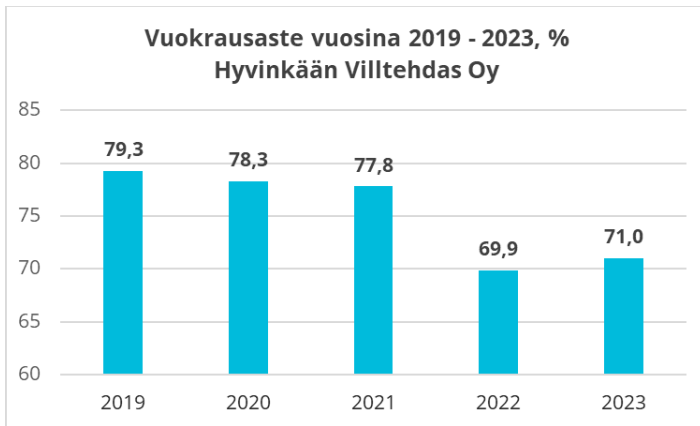
Villatehtaan alue on yksi oleellinen osa keskustaa ja siksi sen kehittäminen ja kytkeminen tämän päivän ja tulevaisuuden elinvoimaiseen kaupunkikuvaan on tärkeää.

Kiinteistön käyttöaste

Hyvinkään kaupungin omistajapoliittisten linjausten mukaan Villatehtaan yhtenä painopisteenä on pitää yhtiön tilojen käyttöaste korkeana. Vuonna 2023 kaikkien vuokrattavien tilojen osalta vuokrausaste oli 71 %. Erityyppisten tilojen kohdalla vuokrausaste oli seuraava:

- liikuntatilat 100 %
- toimistotilat 87 %
- harrastetilat 100 %
- opetustilat 100 %
- varastotilat 92 %
- liiketilat 8 %
- erityistilat 100 %.

Käyttöasteissa eivät ole mukana ne tilat, jotka eivät ole lainkaan vuokrauskunnossa.

Kaksi suurta liiketilaa on ollut vuonna 2023 peruskorjattavana.

Arviointi:

Yhtiön vuokrausaste on vuosina 2022–2023 ollut matalalla tasolla. Positiivista on, että kahteen peruskorjauksen alla olevaan liiketilaan on tulossa vuokralaiset vuoden 2024 aikana.

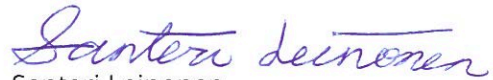

Hyvinkäällä 7. toukokuuta 2024

HYVINKÄÄN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tuula Latosuo
puheenjohtaja

Santeri Leinonen
varapuheenjohtaja

Marja Heinimäki

Pia Hyle

Kosti Källio

Juha Lappalainen

Toni Rintala

Susanna Suikkanen

Anne Vuorinen